

Tā īgī-īgī drī-káká Póõlō kā Kõrínítō lé 'bá yī drí 1 Kõrínítō lé 'bá

Tā 'ē'á zīlā nīlī sisí rī

Kõrínítō rī'á jārībä ángí 'i 'bādrī Gîrîkî kâ 'á, gõ'dá õjilä Yûdä yí kâ bê dūu jārībä rī 'dī 'á tólâ. Póõlō rī trá Kõrínítō 'álâ ndrô ãlô cù ítô 'â lâ bê. Nî â'dô tā gólâ rû 'e 'bá tólâ rī ûsú'á búkû Tâ 'Ē'ë kâ 'á kápítâ lâ 18. Sôsõténî, gólâ wárágä nô ìgî 'bá ïyî Póõlō bê rî íyíkâ rī'á drī-'bá Yûdä yí kâ ãlôlâ tólâ gólâ tâ lê 'bá trá tâ Póõlō drí rī'á pělâ kî, Yésû ââ'dô 'dýyî pâ 'bá 'i rî 'á rî ñ'dî. Úzî búkû nô wárágä drī-káká gólâ búkû nô 'á Póõlō drí ìgîlî krístô 'bá gólîyî Kõrínítô 'álâ rî 'bá yî drí rî ñ'dî. Gõ'dá Póõlō ìgî wárágä ãzâ trá sisí gólîyî drí rî, gõ'dá wárágä rî 'dî ãvî trá.

Õjilä Gîrîkî kâ rî 'bá yî 'bâ ïyî tâ ìsû ïyíkâ kî, tâ nññî ââ'dô rī'á ngá gólâ tâ lâ drí lññjîlî kôrô rî ñ'dî. Gólîyî rî rī'á ôvârî ãbärädägö ngüíngî ìnjîlî ñ'dî. Ôvârî 'dî 'bá yî rī'á ïyî cù pârândä ïyíkâ bê ngüíngî ãlô-ãlô, õjilä 'dî 'bá yî drí rîzó rī'á ngá fefé félé õdrá 'ásî ngâtá ngá nyanyä 'ásî ôvârî ïyíkâ 'dî 'bá yî drí tî lâ ïyî sî. Õjilä 'dî 'bá yî rî ïyî kpá rī'á ngá fefé ïyíkâ pârândä tî sî 'dî 'bá yî ūrûkâ lâ yî nyâlé ãkpä pârândä tî nñngá ïyî ãzí-ãzí ãzâ 'bá yî bê. Gõ'dá õkó ãzâ 'bá yî rî ïyíkâ kpá rī'á rîlî võ pârândä kâ 'dî 'bá yî lâgâtí sî, tâlâ ãgô õrî ró bê ãyîlî ïyî bê. Gõ'dá õjilä 'dî 'bá yî âcâ

bê ïyî krístõ 'bá ró rî, rî'á âmbâ-âmbâ ró gólïyî drí lã'bí ònjí ïyíkâ 'dî 'bá yî âyézó.

Tã ãzâ 'bá yî â'dô trá tólâ kãnísã 'á rõõ, ï'dî Póõlõ drí drí-mbílî sôzó õjílã 'dî 'bá yî lïfî tã lâ sî. Tã rî 'dî 'bá yî rî'á õzõ nõõ 'bá yí kâtí, lãfálé cäcä ngüïngî tû tû, gõ'dá kpá lâwâ-lâwâ ïyî lãfálé sî, krístõ 'bá ãzâ 'bá yî drí rîzó krístõ 'bá ãzí âjílî tã kî 'bá gólïyî tã Yésü kâ lê 'bá kô rî 'bá yî ândrá, âgô ãzâ drí âyízó íyî átâ rî õkó bê, gõ'dá õjílã kãnísã kâ âtâ ïyî tã tã 'dî 'á kô, gõ'dá ãzâ 'bá yî áâdô ïyíkâ trá ïyî tã ìmbâ gólïyî ònjõ ró rî 'bá yî sî.

Wárägã nô 'á rî, Póõlõ rî kpá rî'á tã ïjî krístõ 'bá ãzâ 'bá yî kâ jõlé gólâ drí rî tã-drî lâ yî lõgõlé. Tã ïjî 'dî 'bá yî rî'á tã ágó yí kâ õkó bê rî tãsî, gõ'dá kpá ngá gólïyî félê ngá fëfë ró ôvârî lídí drí rî nyãnyâ lâ tãsî, gõ'dá kpá rû  mû Yésü rî tã ïsûzó rî 'e'ë lâ mbì rî 'á rî tãsî. Gólâ lõgõ kpá tã-drî ãzâ 'bá yî trá mbârâkâ ngüïngî gólâ Líndrí Tãndí drí rî'á félâ rî 'bá yî tãsî. Gólâ gõ â'dâ kpá tã Yésü rî ngãngâ kâ õdrâ 'ásî rî ngbáli-ngbáli gólïyî drí, gõ'dá kpá tã ngãngâ krístõ 'bá kâ õdrâ 'ásî rî tã lâ bê.

1-2 Mâ Póõlõ tibê Ôvârî drí njilí nî â'dólé lajó' bá Yésü Krístõ kâ ró rî, ïgî wárägã nô nî ãnî krístõ 'bá rî 'bá Kôrínítõ 'álâ rî yî drí. Ámâ, ámâ  drúpî Sôsôténî bê, mä 'ê nî-bê-yâ ãnî drí ndrî. Mä ïgî wárägã nô ãnî gólïyî tibê Ôvârî drí njilí trá â'dólé õjílã ïyíkâ nyãnyâ lâ ró Yésü Krístõ sî rî yî drí. Gõ'dá kpá krístõ 'bá võ 'ásî ndrî rî 'bá Yésü rî ïnjilí Kúmú ïyíkâ ró ãmá bê rî yî drí ndrî.

3 Ôvârí ãmâ átá gõ'dá Kúmú ãmákâ Yésü Krístō bê õfẽ ïyî õrẽ ãnî drí tã ã'dí bê.

Tã õrẽ Ôvârí drí âfélé rî tãsî

4 Má rî zââ ãwô-ïtí 'êlé Ôvârí drí ãnî tãsî, tâlâ gólgâ fẽ õrẽ trá ãnî drí rôô Yésü Krístō sî. **5** Gõ'dá nî â'dô bê trá ngá ãlô ró Yésü Krístō bê rî, Ôvârí fẽ õrẽ tã nññi kâ gõ'dá mbârâkâ tã âtî-âtî tãndí íyíkâ rî pẽ kâ tãndí ró rî trá ãnî drí rôô. **6** Anî ndrî, nî lê tã trá tã Yésü Krístō rî tãsî nô 'á pípíslí ãlô sî, ïtí rî, tã nô índrígó lâ fî trá ãnî pípíslí 'á gágá. **7** Tã rî 'dî tãsî rî, Ôvârí fẽ õrẽ trá ãnî drí rôô, dró gólgâ 'ë'á f  l   ãnî drí rî dr  , ãnî drí r  r   âg  -âg   Yésü kâ rî t  l   ãn  l   mbârâkâ íyíkâ â'dál   õj  l   drí ndrî rî 'á. **8** Ôvârí â'dô ãnî ât  'á g  g  g   gõ'dá kp   ãnî 'b  l   r  l   t   l  l   b   pípíslí ãlô sî b  u  u   c  l   k  y     d  k   ãng   n   k   'á, tâlâ nî âdr   r   Ôvârí ândr   õj  l   tãndí r   t   õnj   ãk   ãnî r   k  y   Kúmú ãmákâ Yésü Krístō drí 'ez   âg  l   rî sî. **9** M   n   tr   k  , Ôvârí â'dô t   g  l  y   g  l   dr   t   l   'b  l   tr   'êlé r   'ë'á t   p  t  -p  t   r  . G  l     d   t  b   ãnî nj   'b   ã'dô r   b   ãl   r  l   ng   ãl   r   ïy   mv   Yésü Krístō Kúmú ãmákâ r   ãl   r  .

Tã P  o  l   dr   t   l  g  o  z   kr  st   'b   y   dr  y   k   g  l  y   õr   ng   ãl   r  

10 Ámâ ândré r   mv   y  , má l  'b   r  'b   ãnî r   dr  -  c   Yésü Krístō k   r   sî, n   ây   l  w  -l  w   ãnî l  f  l   'ás  , n   c   ãnî l  f   r  z   ng  íng   k  . T   'd   'b   y   v   l   'á r  , n   â'dô ng   l  l   ãl   b   ãnî l  f  l   'ás  , n     b   t   ãnî l  f  l   'ás   ãl   t   Ôvârí k   n   tãsî. **11** Ámâ ândré r   mv   y  , má ât   t   'd   ït  

'dī rī, tālā ōjílā āzā 'bá yī Kōlówē drí 'bā lésī kī ūyī nī rī má drí rī, nī ōrī lāwālé ãnī lāfálé 'ásī. **12** Ænī álō-álō, nī 'bā tā trá rīzó 'dēlé ōjílā ngūíngi vósī. Ōjílā āzā 'bá yī ãnī lāfálé sī kī ūyíkā, yī ūlē tā Póolō kā ū'dī gō'dá ãzā 'bá yī kī, yī ūlē tā Äpólō kā ū'dī. Gō'dá ãzā 'bá yī kī, ūyíkā yī ūlē tā Pétērō kā ū'dī, gō'dá ãzā 'bá yī kpá ãnī lāfálé sī kī yī ūlē ūyíkā cé tā Yésū kā ū'dī. **13** Ænī drī yū yā? Ócā gō'dá Yésū Krístō rī lāfā trá ngūíngi yā? Ōjílā gólā ipálé fē lālī-lālī drījī ãnī tāsī rī má Póolō ū'dī yā? Ó'ê bābātízī ãnī drí má Póolō rī rú sī yā?

14 Gō'dá tālā tā 'dī tāsī rī, má 'ê ãwō-ítí ãmbá Ôvárí drí, tālā má rī gógó nyāányā lā má 'ê bābātízī trá cé ōjílā dā drí ãnī lāfálé sī. Má 'ê bābātízī trá cé Kīrísipō yī drí Gáyō bē. **15** Å'dō bē trá ìtí rī, ōjílā ãzā yū'dáwā 'ë 'bá tā átálé kī, má õ'ê bābātízī ūyí drí ámā rú sī. **16** Åwō, tā vī trá má drījī sī, má 'ê bābātízī kpá Sítifānásī yī drí ōjílā gólákā 'bā kā bē. 'Dījī drījī sī rī, má 'ê bābātízī kō ōjílā ãzákā drí álōlā. **17** Nī ndrē drē, Yésū ájō má ãnlíl ãnī lāfálé lājó'bá ūyíkā ró nō, á'dō kō cé rī'á ōjílā ibábátízälé ū'dī. Gólā ájō má lājó'bá ūyíkā ró nō, á'dō ró bē tā átī-átī tāndí ūyíkā nō pēlé ōjílā drí. Ítí rī, gō'dá má rī tā á'dō kā pēlé ū'dī yā? Má rī gō'dá cé ōdrā tā Yésū Krístō kā rī pēlé ū'dī mbárákā gólákā ōjílā pā kā rī tā lā bē. Tí má ūrō rījī nō tā nññj ōjílā mvá drígá sī rī tā lā pēlé ū'dī rī, tí nī icá ngá pāpā ūsúlí kō, tālā ngá pāpā ūsū-ŵsū cé rī'á tā átī-átī Yésū rī tāsī rī lēlē lā sī.

Tā tā nññj pātī ūvárí ngá lésī rī tāsī

18 Rĩ'á tãndí ró má drí rĩzó tã âtálé tã nĩnĩ Ôvârî
ngá lésí rî tãsí. Õjílã gólîyî Ôvârî drí 'ẽ'á pãlâ kô
rî, ícá kô tã âtî-âtî tãndí õdrã Yésû Krístô kâ rî
tãsí nô tã ârîlî dódó, tälâ tã âtî-âtî tãndí rî 'dî
rî ïyî ndrêlâ tã tákó ró ïyî lïfî. Gõ'dá ãmâ gólîyî
Ôvârî drí rĩ'á pãlâ nõ 'bá yî drí rî, tã âtî-âtî tãndí
'dî rĩ'á cù mbârâkã Ôvârî kâ bê rõô. **19** Rĩ'á nyé
õzõ Ôvârî drí âtálé trá búkû ïyíkâ 'á tí kî'á nî rî,
"Má â'dô tã nĩnĩ õjílã gólîyî ângó nõ drïjî rî yí
drígá sî rî ïzâ'á ndrî.

Má â'dô tã nĩnĩ gólîyíkâ 'dî 'bá yî jâ'á ndrî â'dólé
ngá tákó ró."

Ísáyã 29.14

20 Õzõ â'dô gõ'dá trá ïtí rî, gõ'dá õjílã gólîyî tã
nî 'bá ró ângó nõ drïjî rî â'dô ïyî kî'á nî rî, tã nĩnї
ïyíkâ 'dî ââ'dô Ôvârî rî tãsí yã? Lïfî ící 'bá gólîyî
ângó nõ drïjî rî yî â'dô ïyî tã â'dô kâ ïmbá'á 'dî
âñî drí Ôvârî rî tãsí yã? Õjílã gólîyî rî 'bá ïyî tã
âtálé tãndí ró tã nĩnї ïyíkâ sî 'dî 'bá yî ícá ïyî kô
tã mbî âtálé tã Ôvârî kâ rî tãsí. Ôvârî 'bâ tã nĩnї
õjílã kâ tã ïsû gólîyíkâ bê trá â'dólé ngá tákó ró.
21 Nî ndrê drë, Ôvârî 'bâ trá âmbâ-âmbâ ró õjílã
ângó nõ drïjî rî yî drí ïyî nïzó cé tã nĩnї gõ'dá tã
ïsû-ïsû gólîyíkâ sî. Ôvârî lê nî õjílã pãlé tã lëlë
gólîyíkâ tã âtî-âtî gólâ ãmâ drí rĩ'á pëlâ nõ 'á rî
tãsí. Tã âtî-âtî gólâ õjílã ângó nõ drïjî rî yî drí rĩ'á
ndrêlâ tã tákó ró nõ.

22 Õjílã Yúdã yî kâ rî ïyíkâ tã lârâkô lôndâlé
'dî tã â'dálé ïyî drí kî, tã âtî-âtî ãzákôlâ rĩ'á pëlé
'dî ââ'dô pâtñî. Gõ'dá õjílã Gîrîkî kâ lê ïyíkâ tã
ïmbâ õjílã tã nî 'bá kâ rî yî 'dî ïyî drí gôzó tã lëlë

tā īmbâ rî 'dî 'á. ²³ Gõ'dá ītí rî, āmákâ rî, mā rî āmákâ õdrã tā Yésü Krístõ kâ fê lâlì-lâlì dr̄j̄ rî tā lâ pēlé ī'dî. Õdrã Yésü Krístõ kâ fê lâlì-lâlì dr̄j̄ 'dî 'bá õjilä Yúdä yí kâ rî 'bá yí Yésü rî gälé dó 'díyî pã 'bá Ôvârî drí âjólé rî ró. Gõ'dá õjilä ãzâ 'bá yí â'dó 'bá õjilä Yúdä yí kâ ró kô rî yí kí īyíkâ, tā 'dî â'dô tā tákó ró. ²⁴ Gõ'dá õjilä góliyî Ôvârî drí njilí trá 'e'á pälâ õjilä Yúdä yí kâ lâfálé sî gõ'dá kpá Gírikî kâ lâfálé sî rî yí drí rî, tā Yésü Krístõ rî tâsî rî â'dâ tâ kí, Ôvârî ãâ'dô mbârâkâ ãmbá bê õjilä pâzó, gõ'dá Ôvârî ãâ'dô kpá cû tâ nñiñ bê gârã. ²⁵ Nî ndrê, tâ gólâ Ôvârî drí 'élé 'dî trá, õjilä góliyî ãngó nõ dr̄j̄ nõ yí ndrê tâ 'dî īyî lïfî tâ tákó ró, gõ'dá tâ rî 'dî rî â'dálé kí, tâ nñiñ Ôvârî drígá sî rî lâvû gârã tâ nñiñ õjilä ãngó nõ dr̄j̄ nõ 'bá yí drígá sî rî dr̄j̄ sî. Õjilä ãzâ yû'dâwâ ãlôlâ tâ nñiñ lâ drí cälé tâ nñiñ Ôvârî kâ rî bê. Gõ'dá õjilä ãngó nõ dr̄j̄ rî ndrê īyî tâ 'dî tâ tákó ró mbârâkâ ãkó, gõ'dá tâ 'dî mbârâkâ lâ lâvû gârã mbârâkâ õjilä mvá kâ rî dr̄j̄ sî.

²⁶ Ámâ ândré rî mvá yí, nî ïsü drë ãnî tâ drë ãkpâkâ'dâ Ôvârî drí ãnî âzí ãkó â'dólé íyî mvá yí ró rî, ãnî ángô tí ró. ²⁷ Ôvârî lë tâ-dr̄j̄ té õjilä góliyî tâ nñiñ 'bá kô rî 'bá yí njizó 'dî, ã'dô ró bê tâ â'dálé kí, õjilä góliyî tâ nñiñ 'bá 'dî 'bá yí ngá tákó 'í tâ nñiñ īyíkâ 'dî 'bá yí bê. Gõ'dá Ôvârî njî õjilä góliyî mbârâkâ ãkó 'dî 'bá yí kpá té ī'dî, ã'dô ró bê tâ â'dálé kí, mbârâkâ õjilä mvá kâ rî rî'á ngá tákó 'í. ²⁸ Gólâ njî té õjilä góliyî õjilä ãngó nõ dr̄j̄ rî drí rî'á īyî ndrêlé ngá tákó ró rî yí ī'dî, ã'dô ró bê tâ â'dálé kí, ngá tibê õjilä ãngó nõ dr̄j̄ rî drí

r̄'á ndr̄lâ l̄fí ró ãngó nō 'á nō â'dô rû ïzâ'á ndr̄i.
29 Gólâ 'ê tâ 'dî ïtí 'dî rî, tâlâ mä õzó kô r̄lî lómbé-lómbéwá 'ëlé Ôvârí rî l̄fí dr̄i 'á kî, Ôvârí njî ãmâ nō rî, tâlâ ãmâ õjílâ tâ lâ drí lâzélé gârâ ãzí-ãzí dr̄i sî rî ï'dî rî drí.

30 Ôvârí ï'dî ãnî 'bâ 'bá â'dólé ngá ãlô ró Yésü Krístô bê rî. Gõ'dá Ôvârí âyê tâ õnjí ãníkâ rî 'bá yî trá ndr̄i, tâlâ Yésü drâ trá ãnî vó 'á. ïtí rî, gõ'dá ólô'bâa tâ ãmâ rú Ôvârí ândrá kô. Yésü ï'dî tibê ãmâ ïnjí 'bá â'dólé dr̄i-bâlâyî ró tâ õnjí 'ásî rî.
31 ïtí rî, gõ'dá mä rî tâ 'ëlé, nyé õzö tâ ïgî Ôvârí kâ drí âtálé trá rî kâtí kî,

"Õjílâ gólîyî lë 'bá lómbé-lómbéwá 'ëlé rî,
 gólîyî õlômbé ïyî tâ gólâ Ôvârí drí 'ëlé trá gólîyî drí rî tâsî ï'dî."

Yerémíyâ 9.24

2

1 Ámâ ândré rî mvá yî, kâyî má drí cãzó ãnî ngálâ tâ âtî-âtî Ôvârí kâ pêlé rî, má pêé tâ âtî-âtî rî 'dî ãnî drí úlí lânjî-lânjî sî kô ã'dô ró bê ãnî drí tâ lêzó. **2** Má 'bâ tâ ámákâ trá cé Yésü Krístô rî õdrâ tâ pêzó ï'dî ãnî drí, tâ gólâ rî ïpázó fê lâlî-lâlî dr̄i, ã'dô ró ãnî pâlé tâ õnjí ãníkâ 'ásî rî bê. **3** Má drí â'dózó drë bê ãnî lâfálé tólâ tâ pê'á rî, má âcâ trá õzö õjílâ tâkó mbârâkâ ãkó rî kâtí, gõ'dá ūři fî trá má 'á rôô bûú ãmâ 'bâlé lêlé rôô. **4** Gõ'dá má drí rîzó tâ âtî-âtî Ôvârí kâ nô pêlé ãnî drí rî, má rí kô pêlâ ãnî drí tâ nññjî õjílâ mvá drígá sî rî sî. Nî lë tâ tâ âtî-âtî 'dî 'á, â'dô kô kî, tâlâ má rî tâ âtî-âtî rî 'dî pêlé tâ nññjî õjílâ ãngó nô kâ drígá sî rî sî rî drí. Gõ'dá Ôvârí â'dâ úlí má drí rî'á pêlâ

'dī trá ãnî drí mbârâkâ Líndrí Tândí íyíkâ rî kâ sî. ⁵ Má 'ê tâ 'dî ïtí 'dî rî, tâlâ nî õlë ró tâ Yésü rî tâsî mbârâkâ Ôvârî kâ sî, â'dó tâ nññî õjílã mvá drígá sî rî sî kô.

⁶ Úlí gólyí ãmâ drí rî'á pêlâ krístô 'bá gólyí tâ lê 'bá trá tâ Ôvârî kâ 'á pípísílî ãlô sî rî yî drí rî, rî'á úlí tâ nññî Ôvârî kâ bê rî ï'dî. Gõ'dá tâ nññî rî gógo 'dî â'dó tâ nññî õjílã mvá drígá sî rî ï'dî kô. Tâ nññî rî 'dî â'dó kô drí-'bá ãngó nõ kâ rî 'bá yî ngá lésí, tâlâ tâ nññî drí-'bá gólyí ãngó nõ kâ nõ 'bá yî ngá lésí rî â'dó rû ndë'á ndë 'dûwâ gólyí bê. ⁷ Gõ'dá tâ nññî gólâ ãmâ drí rízó tâ âtálé ï'dî sî lâ nõ rî'á tâ nññî ngíi 'í. 'Díi tâ nññî gólâ Ôvârî drí lâpílî trá dí õjílã drí rî ï'dî. Drë âkpákâ'dâ gólâ 'bâá drë ãngó nõ kô rî, ãkû ró, gólâ 'bâ tâ nññî rî 'dî tâ lâ trá ãmâ drí. ⁸ Gõ'dá õjílã gólyí â'dó 'bá drí-'bá ãngó nõ kâ ró nõ 'bá yî tâ nññî lârâkô ïtí 'dî, tâ lâ fí gólyí drí kô. Tí tâ nññî rî 'dî tâ lâ õró fíi trá gólyí drí rî, tí gólyí ïcá kô Kúmú Yésü rî îpálé fê lâlî-lâlî drí. ⁹ Gõ'dá tâ rî gógo 'dî â'dó trá nyé õzõ Ôvârî drí âtálé trá búkû íyíkâ rî 'á rî kâtí kî,

"Ngá gólyí Ôvârî drí êdélé trá 'ë'á 'ëlâ ãmâ õjílã íyíkâ gólâ rî lê 'bá trá rî yî drí rî rî'á ngíi lânjâ ró tákányî.

Õjílã ïcá kô ngá lânjâ rî gógo 'dî ndrëlé ïyî lîfî sî ngâtá tâ lâ ârîlî ïyî bí-'bálé sî."

Ísáyâ 64.4

¹⁰ Gõ'dá Ôvârî â'dâ tâ íyíkâ lâpî-lâpî ró 'dî trá cé ãmâ gólyí krístô 'bá ró rî yî drí Líndrí Tândí íyíkâ sî. Líndrí Tândí gólâkâ 'dî rî tâ ndrî gólâ

drí rĩ'á 'ẽlâ rî 'bá yî nãlî, ã'dô tã lãnjî-lãnjî gólâ
 drí rĩ'á ïsûlâ rî 'bá yî ã'dî rî. ¹¹ Ngá gólâ rî 'bá tã
 ïsû-ïsû õjilã kâ nãlî rî cé õjilã rî 'dî ã'dî. Kpá ïtí,
 Líndrí Ôvârí kâ rî cé nî tã ïsû-ïsû pãtî-pãtî gólâkâ
 rî nãlî ndrî. ¹² Mî ndrê drë, Líndrí gólâ tibê ãmâ
 gólîyî tã lê 'bá trá rî yî drí â'dózó ã'dî bê lâ nõ rî,
 â'dó kô líndrí ãngó nõ kâ ã'dî. Ôvârí âjô Líndrí
 íyî nyãányâ kâ trá rîlî ãmâ 'á, tälâ mä ûnñ ró tã
 tãndí ndrî gólâ Ôvârí drí âfélé trá ãmâ drí tãkó
 nõ 'bá yî bê. ¹³ Gõ'dá â'dô bê trá ïtí rî, mä rí
 úlî tã ïsû ãmâ nyãányâ kâ âtálé ã'dî kô. Líndrí
 Tãndí Ôvârí kâ rî nî rî'á ãmâ ïmbálé úlî ïcá 'bá
 íyî ãmâ drí 'e'á ïmbálâ ãmâ ãzí-ãzí gólîyî â'dó 'bá
 kpá cù Líndrí Tãndí Ôvârí kâ bê íyî 'á rî yî drí rî
 sî. ¹⁴ Gõ'dá õjilã gólîyî Líndrí Tãndí Ôvârí kâ ãkó
 íyî 'á rî yî, gã íyî tã Ôvârí kâ nõ dó. Tã 'dî ïcá
 filí õjilã 'dî 'bá yî drÿû kô, tälâ 'dî tã gólîyî Líndrí
 Tãndí Ôvârí kâ drí 'e'á â'dálâ cé nî gólîyî drí rî
 ã'dî, ïtí rî, gõ'dá gólîyî ndrê íyíkâ tã rî 'dî íyî lÿfî 'á
 tã tãkó ró. ¹⁵ Õjilã gólâ 'bâ 'bá bê cù Líndrí Ôvârí
 kâ bê yî 'á rî, â'dô ïcá'á cù tã ífí tã lãnjî-lãnjî 'dî
 kâ nãlî ndrî. Gõ'dá ïcá kô õjilã gólâ Líndrí Ôvârí
 kâ ãkó rî drí nîzó lâ, ¹⁶ nyé õzõ búkû Ôvârí kâ
 drí âtálé trá rî kâtí kî,

“Ã'dî â'dô ïcá'á kó tã ïsû-ïsû Ôvârí kâ nãlî nî yâ?
 Õjilã kó yû.

Ã'dî â'dô ïcá'á nî tã lôgôlé Ôvârí drÿû yâ?
 Õjilã ãzãkâ kó yû.”

Ísáyâ 40.13
 Gõ'dá cé ãmâ nyãányâ gólîyî ngá ãlô ró Yésû

Krístō bê rî, mä nĩ tã ̄sū gólâkâ rî 'bá yî cé nĩ,
tälâ Líndrí Tãndí Ôvârî kâ â'dâ nĩ ãmâ drí.

3

*Tã Póölõ yî Äpólõ yí bê drí 'â ̄amúzó kpâkâ ̄lô
lôsî 'ezó lâjó'bá Ôvârî kâ ró rî*

¹ Ámâ ândré rî mvá yî, kâyî má drí 'bâzó ãní bê
rî sî rî, má rí tã âtálé ãní drí ̄ozõ krístö 'bá gólÿî
tã lë 'bá trá Ôvârî 'á pípîsílî ̄lô sî rî kâtí kô. Má
rî trá rî'á tã âtálé ãní drí ̄ozõ rîrî tã âtálé ̄ojlã
gólÿî rî 'bá ̄yíkâ cé tã lôvó tã ̄angó nõ kâ rî kâ
bê drí rî kâtí. ãní drë cé 'dîyímvá ̄odé kâtí tã lêlë
ãníkâ Yésû Krístö 'á rî 'á. ² Ítí rî, nî ̄icâ ãníkâ drë
cé bã ndrôle ū'dî. Nî ̄icâ drë nyâsá âmbâ-âmbâ
nyâlé têlê kô. ³ Nî ̄icâ kô, tälâ nî rî ãníkâ drë zââ
rî'á ngá gólÿî ̄angó nõ 'bá yî kâ rî yî 'êlé ū'dî. ãní
drë zââ pípîsílî 'bã'bã bê ãní ̄azí-̄azí yî rú, gõ'dá
ãní drë kpâ zââ rî'á lâwâ'á ãní lâfâlé 'ásî. ⁴ Gõ'dá
ãní drí ãní lâfâlé cãzó ngüíngî, nyé ̄ozõ ̄ojlã gólÿî
̄angó nõ kâ tibê tã lë 'bá ̄yí Yésû Krístö 'á kô rî
'bá yî kâtí. Äzâ 'bá yî kî, yî ̄olë ̄yíkâ Póölõ ū'dî
gõ'dá ̄azâ 'bá yî kî, yî ̄olë ̄yíkâ Äpólõ ū'dî.

⁵ ãní lâfâ cäcä ūtí 'dî rî'á tã tâkó 'î. Äpólõ ̄yíkâ
â'dî ū'dî yâ? Gõ'dá mä Póölõ ̄yíkâ â'dî ū'dî yâ?
Ámâ ãmákâ cé lâjó'bá Ôvârî kâ tibê rî 'bá tã tã
lêlë kâ Yésû 'á nõ â'dâlê ãní drí rî yî ū'dî. Ámâ ̄alô-
̄alô mä rî ãmákâ nõ cé lôsî gólâ Ôvârî drí â'dâlê
ãmâ drí 'êlé rî 'êlé ū'dî. ⁶ Mâ ãmákâ ū'dî úlí Ôvârî
kâ nõ ū'dî 'bá lâ 'î ãní 'á. Gõ'dá Äpólõ ̄yíkâ ū'dî
úlí Ôvârî kâ má drí ū'dilî trá ãní 'á gõ'dá âfõ 'bá

trá 'dī 'â lâ lûkū 'bá 'î. Gõ'dá Ôvârí rî íyîngá úlí rî gógó ãmâ drí rî'á lôsî lâ 'èle 'dī 'bâlê nî rî'á mbâlê ãnî pîpîsîlî 'á, gõ'dá ãnî drí gõzó tâ gólâkâ lêlé. ⁷ Gõ'dá lôsî ãmákâ kpârâtí ngá ï'dí 'bá gõ'dá 'â lâ lûkû 'bá bê rî, â'dó kô lôsî ángí 'î. Lôsî Ôvârí kâ gólâ tibê rî 'bá ngá ãmâ drí lôsî lâ 'èle 'dî 'bá yî 'bâlê mbâlê rî, ï'dî rî'á lôsî ángí 'î. ⁸ Ítí rî, gõ'dá Ôvârí rî õjîlã ngá ï'dí 'bá ró gõ'dá 'â lâ lûkû 'bá ró 'dî 'bá yî ndrêlé yí lîfî ndrî 'dó ngá ãlô ró. Ítí rî, Ôvârí â'dô 'e'á drí-'â gólîyîkâ fêlé â'dô lôsî gólîyî drí 'èle rî vó ró. ⁹ Má âtâ tâ 'dî Ítí 'dî rî, tâlâ ãmâ kpârâtí Äpólô bê lôsî-'e'-azíyâ 'î, mä rî 'dó lôsî Ôvârí kâ 'èle ï'dî kpâkâ ãlô gólâ bê. Gõ'dá ãnî trá õzõ ámvú Ôvârí kâ gólâ ãmâ drí rîzó lôsî 'èle nî 'á lâ rî kâtí.

Ãnî gõ'dá kpá trá õzõ jó Ôvârí kâ kâtí. ¹⁰ Mbârâkâ gõ'dá tâ nññi bê gólâ Ôvârí drí fêlé trá má drí rî sî rî, má 'ê lôsî jó 'dî 'dî' dî lâ kâ trá. Gõ'dá má îtô trá jó rî 'dî 'dîlî õzõ jó 'dî 'bá tândí tâ nññi jó 'dî kâ bê rî kâtí. Ningá sî rî, gõ'dá õjîlã ãzâ 'bá yî ânî trá jó 'dî ãmbukû lâ 'dîlî ndêlé. Gõ'dá â'dô bê trá Ítí rî, õjîlã gólîyî 'e' 'bá lôsî ãmbukû 'dî 'èle 'dî 'bá yî, õ'e' ïyî lôsî 'dî dódó. ¹¹ Tâlâ Ôvârí 'bá Yésü Krístô trá â'dólé ï'dî jó 'dî îtô-îtô lâ ró. Jó 'dî îtô-îtô lâ tândí ãzâ õzõ Yésü tí rî yû. ¹² Õjîlã ãzâ 'bá yî ûjû trá jó Ôvârí kâ 'dîlî ngá gólîyî 'e' 'bá rû ïzâlé 'wââ kô rî sî, gólîyî îtô 'dîlâ lârê âmbá 'bá âmbâ rî yî sî, jó-drî âmbá 'bá âmbâ rî yî bê gõ'dá kpá õmâ tândí bê, gõ'dá ãzâ 'bá yî 'dî ïyíkâ trá fê âmbá 'bá dódó kô rî 'bá yî sî õmâ rî 'bá ñâlé 'wââ rî bê 'dî 'bá yî ïyíkâ ngá tibê 'e' 'bá rû

îzälé 'wāâ rî yî ū'dî. ¹³ Õzõ Yésü Krístõ õtírî âgôô ãngó nõ 'á nõngá rî, gólâ â'dô lôsî krístõ 'bá yí kâ ûjú'á ãlô-ãlô ndrî. Kâyî lâ 'dî tú rî, Ôvârî â'dô 'e'á âgôlé õzõ kâgumâqâ kâtí lôsî õjílâ gólîyî jô 'dî 'bá yí kâ kâ ûjûlî ãlô-ãlô ngâtá gólîyî 'dî jô Ôvârî kâ 'dî ngá tândí sî yâ rî. ¹⁴ Ózõ kâgumâqâ rî 'dî ãâcâ trá rî, õzõ gô'dá jô ánîkâ 'dîlî 'dî õ'dê kô rî, Ôvârî â'dô drí-'â fê'á ní drí lôsî ní drí 'êlé 'dî tâsî. ¹⁵ Gô'dá õzõ kâgumâqâ õzê jô ánîkâ 'dîlî rî trá vûdrí rî, ní â'dô ngá pâ'á, gô'dá lôsî rî 'dî trá õnjí ró, 'dîlî rî, ní ûsú gô'dá drí-'â lôsî ánîkâ 'dî kâ kô, ní â'dô ánîkâ fô'á lôsî vô 'dî 'ásî drí-dríjî ró, õzõ õjílâ gólâ jô gólâkâ drí vélé nyé ngá gólâkâ jô kâ bê ndrî 'á lâ gô'dá drílâ íyíkâ âkpózó jô rî 'dî 'ásî drí-dríjî ró rî kâtí.

¹⁶ Nî nijî kô kî, ãnî ndrî 'dó jô Ôvârî kâ ū'dî yâ? Gô'dá Líndrí gólâkâ rî rîlî ãnî 'á yâ? ¹⁷ Ózõ õjílâ âzâ îizâ ãnî trá tâ îmbâ ányâ sî rî, Ôvârî â'dô kpá õjílâ rî 'dî îzâ'á, tâlâ ãnî rî'á jô Ôvârî kâ ū'dî, gô'dá gólâ 'bâ ãnî kpá trá â'dôle õjílâ íyî nyâányâ kâ ró.

¹⁸ Nî âdô ãnî ífífí kô. Ózõ õjílâ gólâ ãngó nõ dríjî rî ïjsû tâ trá kî, yî rî gógó âzákôlâ 'dî ūnî tâ trá rôô rî, nî rî gógó âzákôlâ 'dî ní nî tândí ró kî, nî rî'á tâ nñîjî ãkó, ní drí tâ nñîjî Ôvârî ngá lësî pâtjîjî rî ïsûzó. ¹⁹ Má âtâ tâ 'dî ãnî drí ïtí 'dî rî, tâlâ ngá gólîyî õjílâ ãngó nõ dríjî drí ndrêlê ïyî lîfî tâ nñîjî ró 'dî 'bá yî, Ôvârî ndrê íyíkâ yí lîfî ngá tâkó ró. Ïtí rî, tâ ìgî Ôvârî kâ âtâ kî,
“Ôvârî rî ãkpâkâ'dâ tâ nñîjî õjílâ gólîyî ïyî 'bâ 'bá tâ nî 'bá ró 'dî 'bá yí kâ jâlé ū'dî gólîyî 'bâlé

â'dólé ngá tãkó ró."

Yóbõ 5.13

²⁰ Gõ'dá Ôvârí âtâ kpá bûkû íyíkâ 'á kî,
"Ôvârí nî trá kî, tâ ïsû-ïsû tâ nî 'bá ãngó nõ kâ rî
kâ rî'á ngá tãkó 'î."

Lóngó 94.11

²¹⁻²² Gõ'dá â'dô bê trá ïtí rî, nî rî ãnî lômbélé kô
tótó õjílã mvá tâsî. Âmâ ndrî, ãmâ Póolõ Äpólõ
gõ'dá kpá Pétérõ rî'á 'dó ãníkâ ï'dî. Ngá ãmbá nõ
'bá yî rî'á 'dó ãníkâ ï'dî, ãngó nõ, rîrî lédrë-lédrë
ró, gõ'dá kpá õdrâ bê, gõ'dá kâyî gólâ ãndrõ rî
gõ'dá kpá gólâ ïdrú rî bê. ²³ Gõ'dá ãnî trá ndrî
Yésû Krístõ kâ tâ gólâkâ rî 'bá yî 'élé ï'dî, gõ'dá
Yésû Krístõ íyíkâ kpá trá Ôvârí kâ ï'dî gõ'dá tâ
Ôvârí kâ rî 'bá yî 'élé ï'dî.

4

*Tâ tâ lâjó'bá Yésû Krístõ kâ drí â'dózó rû ï'bû
'bá ró rî tâsî*

¹ Nî ndrê drë, ãmâ Äpólõ yí bê, ãmâ ãmákâ cé
rû ï'bû 'bá Yésû Krístõ kâ tibê Ôvârí drí lôsî fëzó
drígá lâ, mä õpë ró tâ íyíkâ lâpílî lâpî ró rî õjílã
drí rî kâtí. ² Õjílã gólîyî tibê rî 'bá lôsî ãmbá ïtí
'dî 'élé 'dî 'bá yî, ólë drílîyî â'dólé tâ ïsû ãlô bê
'erë lâ 'á Ôvârí drí. ³ ãmákâ rî, õzõ õjílã gólîyî
ãngó nõ kâ nõ 'bá yî õlë ïyî tâ-vó ãmákâ kîlî â'dô
tâ nïnñî õjílã ãngó nõ kâ drígá sî rî vó ró rî, tâ
lâ lâzé má rú kô. Õjílã gólâ 'ë 'bá tâ ãmákâ kîlî
nöngá rî â'dî ï'dî yâ? Õjílã kó yû'dâwâ, cé gólâ
tibê ãmâ âjó 'bá lôsî íyíkâ 'élé rî ï'dî. ⁴ Má ndré
tâ õnjí má drí 'élé lôsî gólâ má drí rî'á 'élâ nõ 'á

kô. Gō'dá 'dī' â'dó kô kī, mâ cú ìtí tā ònjí ãkó rî. Kúmú ãmákâ Yésū Krístō â'dô tā-vó ãmákâ kī' á nī mbî.

⁵ Ä'dô gō'dá trá ìtí rî, â'dó kô tāndí ró ãnî drí tā-vó ãnî ãzí-ãzí yí kâ kīzó, nī tē kâyî gólâ ïcá 'bá 'ëzó tā-vó kīlî rî, rī'á kâyî Kúmú ãmákâ Yésū Krístō drí 'ëzó âgôlé ãngó nō'á rî ã'dí. Kâyî rî 'dî tú rî, gólâ â'dô tā gólîyî lâpî-lâpî ró õjîlâ pîpîsîlî 'á rî lôfõ'á ndrî, â'dô ró bê tâ lâ kîlî. Gō'dá Ôvârî drí drí-'â gólîyîkâ fêzó gólîyî drí â'dô ngá gólîyî drí 'êlé rî vó ró. Ìtí rî, gō'dá nī kî tā-vó lâjó'bá Yésū kâ rî kâ kô drê ãkpâkâ'dâ Yésû drí âgô ãkó.

⁶ Nõngá rî, ãmâ rī'á ãmâ 'bâ'á Äpólô bê â'dolé tā â'dâ ró tā lâjó'bá Ôvârî kâ rî kâ tâsî, tâlâ nî lîlî ró tâ ãmâ drí rī'á 'êlâ nō ã'dî. Nî 'ê tâ kô lâvûlî tâ gólâ tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ 'á rî drîjî sî. Â'dó kô ãnî drí kî'á nî rî, lîfî icí 'bá ãzâ rî õlâvû íyîkâ ãzâ drîjî sî rî. ⁷ Ä'dî 'bâ íyîkâ ãnî nî â'dolé gäqrä ãnî ãzí-ãzí yî drîjî sî rî yâ? Tâ nînî ãníkâ 'dî, Ôvârî fêé nî ãnî drí tâkó kô yâ? Õzô gô'dá tâ nînî gólîyî ãnî drí rîzó tâ ndrî 'êlé ã'dî sî lâ, 'dî 'bá yî Ôvârî õfê nî ãnî drí tâkó rî, gô'dá nî rî ãníkâ ãnî lômbélé tâ lâ sî 'dî ã'dô drí yâ?

⁸ Nî nî tâ gô'dá trá rôô yâ? Nî ûsû gô'dá ngá ãnî drí lêlé rî 'bá yî trá ndrî yâ? Nî ndrê gô'dá ãníkâ ãnî kúmú ángí ró õjîlâ ãzí drîjî sî yâ? Rî'á dô õzô ãnî drí kûmû ãmârê trá ãnî nyâányâ drí 'dî kâtí rî. Mâ âtâ ãnî drí â'dolé kúmú ró, tâlâ mä â'dô ró bê ãnî bê drî-âcê bê. ⁹ Mâ lê tâ rî 'dî ìtí 'dî, tâlâ Ôvârî 'bâ ãmâ, lâjó'bá íyîkâ ró rî trá pâtîjî â'dolé ãmâ lôgôlé vûdrî 'álâ õjîlâ drí ndrî,

õzō õjílā gólīyī ūfúlī õ'bí 'á õjílā dūu ândrá rī 'bá yí kâtí, tälâ õjílā ãngó nō dr̄y rī 'bá yí ndr̄i, mäläyíkā ûrú 'álâ rī 'bá yí bê õndré ró ïyî bê.

10 Õjílā ndr̄i rī ïyî trá ãmâ ndr̄elé õzō ngá tâkó kâtí, tälâ mä rî tâ Yésü kâ pélé ū'dî rî drí. Gõ'dá ãníkâ rî, nî 'bá ãníkâ ãnî nyãányâ sisí 'álâ tâ nî 'bá ró látî gólâ Yésü rî vó lôbë kâ nō 'á. Æmâ ãmákâ cù ïtí mbârâkâ ãkó, gõ'dá nî 'bá ãníkâ ãnî nyãányâ sisí 'álâ mbârâkâ 'bá ró. Gõ'dá õjílā rî ïyíkâ ãmâ ndr̄elé ngá tâkó ró rïzó 'dásí 'élé ãmâ rú, gõ'dá rî ïyíkâ bê-rî ãnî ïnjízó ū'dî. **11** Ïtí rî, bûúu âcálé ãndrõ nô ãmâ gólîyî rû ū'bû 'bá Yésü Krístõ kâ yî ró rî yî, mä rî rïlî kâyî ãzâ 'bá yî sî lõfó sî lümvû lôvó bê gõ'dá rî'á lâmúlî ítâ lîrîkû bê. Órî ãmâ cälé. Gõ'dá ãmâ drí rïzó lâmú bê 'bá tândí ãmákâ ãkó. **12** Ïtí rî, ãmâ drí rïzó lôsî 'élé rôô ãmâ drí sî, ã'dô ró bê ngá nyãnyâ ûsúzó. Gõ'dá õzō õjílā õ'dâ ãmâ trá rî, mä rî ãmákâ úlí tândí âtálé ū'dî gólîyî drí gõ'dá kpá Ôvârî rî ïjílî bê rî ū'dî õrê félé gólîyî drí. Õzō õjílā õfê lâñõ ãmâ drí rî, mä rî fñi âtûlî. **13** Gõ'dá õzō õjílā õgâ õnjõ ãmâ rú rî, mä rî ãmákâ gõ'dá úlí âsô-âsô âtálé ū'dî gólîyî drí. Õjílâ ãngó nō dr̄y nō yî ndr̄e ïyíkâ ãmâ ngá tâkó ró ïtôlé kó kâyî gólâ ãmâ drí lôsî ïtôzó tólâ nâ sî âcálé bûúu ândrõ nô.

14 Ámâ mvá yî tibê má drí lêlé rôô nō 'bá yî, má rî tâ ndr̄i rî 'bá ãmâ 'élé 'dî 'bá yî ïgîlî ãnî drí, 'dîi â'dó kô kî, ãnyî õ'ê ró ãnî bê. Má ïgî tâ 'dî 'bá yî ãnî drí, 'dîi rî iimba ró ãnî bê látî âmbâ-âmbâ gólâ rû ū'bû 'bá pâtî-pâtî Yésü kâ drí rî'á trôlâ rî â'dálé ãnî drí, tälâ má lê ãnî trá rôô rî

drí. **15** Ōzō gbō lé ãnî ã'dô lïfï ící 'bá bê dũû tibê rî 'bá ãnî ìmbálé lätî gólâ Ôvârî kâ nõ 'á rî, gõ'dá mâ ámákâ ï'dî õzō ãnî átâ kâtí, tälâ má ìmbâ ãnî trá sisí ãnî 'bälé tâ lëlé tâ Yésü kâ 'á, ï'dî ãndrõ ãnî drí â'dózó krístõ 'bá ró 'dî. **16** Â'dô gõ'dá bê trá ïtí rî, 'dõvó nî rî nyé õzō ámá kâtí. **17** Tâ rî 'dî tâsî rî, mâ trá Tímátïyâ rî jõ'á ãnî pälé â'dólé nyé õzō má tí. Gólâ nyé õzō ámâ mvá má drí lëlé rôô rî kâtí, tälâ mä ácâ trá gólâ bê ngá ãlô ró Yésü Krístõ 'á. Má nî trá tândí ró kî, gólâ â'dô ngá má drí lëlé gólâ drí 'ëlé rî 'ë'á. Má jô gólâ trá ãnî ngálâ, tälâ úlí gólâ drí 'ë'á ìmbálâ ãnî drí rî õ'bã ró ãnî bê lätî gólâ má drí rizó õzō krístõ 'bá kâtí, gõ'dá kpá tâ gólïyî má drí rî'á ìmbálâ kãñísä 'á võ 'ásî ngúíngî rî 'bá yî ïsûlî.

18 Gõ'dá õjilä ãzâ 'bá yî ãnî láfálé sî ïsû ïyíkâ bê-rî kî, má ïicá gõ'dá gõlé kpá ó'dí ãnî ndrëlé tolâ kô, ï'dî gólïyî drí rizó ïyî lômbélé 'dî. **19** Ítí rî, gõ'dá Ôvârî òlôpê mâ trá rî, má â'dô cã'á ãnî ndrëlé ngbâângbânõ. Mâ rî gogó nyãányâ lâ, má gõ ró ndrëlâ ngâtá õjilä gólïyî rî 'bá ïyî lômbélé 'dî 'bá yî mbârâkâ gólïyíkâ lâyû gärrä, õzō gólïyî drí âtálé ïyî tû sî 'dî tí yâ rî. **20** Nî nî tândí ró kî, lätî gólâ tibê Ôvârî drí rizó õjilä 'bälé â'dólé õjilä ïyíkâ ró rî â'dó kô cé úlí tû kâ 'dî ï'dî. Rî'á tâ mbârâkâ Ôvârî kâ kâ ï'dî. **21** Ítí rî, nî lë má ãânî ãnî ngálâ lätî ángô rî 'ásî yâ? Nî lë má ãânî ãnî cälé ônjóró'bí sî, ngâtá nî lë má ãânî ãnî ngálâ ngá lëlë sî tâ âtálé ãnî drí mânísî yâ?

*Tā tā gólâ krístō 'bá ãzâ gólîyî lâfálé rî drí tā
õnjí têtë 'ezó rî tâsî rî*

¹ Má ârî tâ ókî nî rî, õjîlâ ãzâ ãnî lâfálé sî õ'ê tâ õnjí têtë ãnyî kâ trá. Ägô ãzâ õrî âyîlî átâ lâ rî õkó bê. Tâ õnjí rî gógó 'dî lâvû gäqrä tâ õnjí õjîlâ gólîyî Ôvârî rî nî 'bá kô rî drí rî'á 'élâ rî 'bá yî drîjî sî. ² Ä'dô gõ'dá trá ïtí rî, nî gõ nî rî ãníkâ ãnî lômbélé rîrî ãníkâ krístô 'bá ró rî tâsî 'dî ã'dô drí yâ? Tí vô lâ 'á rî, tâ õnjí gólîyî ïtí 'dî 'bá yî â'dô ãnî 'bâ'á â'dólé tâ ïsû ró. Nî drô ägô 'dî vólé ãnî lâfálé sî. ³⁻⁴ Gbô lé má â'dó bê kô ngbâângbânô ãnî lâfálé tólâ rî, tâ ïsû ámákâ bê ãní bê tólâ. Gõ'dá mâ rî gógó nyâányâ lâ drí-äcê Yésû Krístô kâ sî âtâ tâ trá kî, rî'á tândí ró tâ-vó ägô 'dî kâ kîzó. Nî ê'bê rû vô ãlô 'á Ôvârî rî ïrâtâlé, nî nî tândí ró kî, nõngá rî, má â'dô râtâã 'e'á Ôvârî drí ãnî pâzó, gõ'dá drí-äcê Yésû Krístô kâ rî â'dô 'bâ'á ãní bê tólâ. ⁵ Nî drô ägô rî gógó 'dî vólé ãnî lâfálé sî, gõ'dá nî âyê gólâ Sâtánâ drígá, Sâtánâ ïizâ ró gólâ rî rú'bâ 'dî vólé ngá lâzé sî. Áâ'dô lâyô 'dî fê'á gólâ drí ïtí, tâlâ gólâ ãâdî ró drî bê tâ õnjí íyíkâ 'dî 'ásî, tâ mbî rî 'élé ï'dî, gõ'dá Yésû Krístô õpâ ró gólâ bê kâyî drílâ 'ezó âgôlé tâ-vó õjîlâ kâ kîlî rî tú.

⁶ Rî'á õnjí ró ãnî drí ägô õnjí 'dî âyézó zââ rîlî ãnî lâfálé, gõ'dá ãnî drí kpá rîzó ãnî lômbélé kî, ïyî ââ'dô krístô 'bá 'î. Nî nî úlî mânîgõ gólâ âtâlé nô kî, "Åkú lõngá fínyâwá rî â'dô õdrá mõrá 'á dñû rî 'bâ'á ângálé gõ'dá gîlî kpá gälâhâ."* Kpá

---

* **5.6** Åkú Åkú 'dî rî'á úlî mânîgõ 'î. Ämbâtâ gólâ åkú åkó rî'á nyâ'á kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ rî 'á 'dî rî'á tâ â'dâ 'î kî, õjîlâ Ôvârî kâ drí rîlî tâ õnjí åkó.

ĩtí, tā ŏnjí ŏjílā ālô kâ â'dô lâ'bú'á krístō 'bá ãzí ïzälé ndrī. ⁷ Â'dô bê trá ĩtí rî, gõ'dá nĩ drô tā ŏnjí 'bá 'dĩ vólé ãnî lâfálé sî, tâlâ nĩ â'dô ró bê ngbángbá tā ŏnjí ãkó, nyé õzõ ãmâ Yúdä yî drí lôfõrë lâ ãmâ lâfálé sî ãmbâtä ãkú ãkó rî 'bẽ'bẽ lâ sî kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ 'á rî tí. Nĩ ndrê, úfû Yésû Krístô trá ĩ'dî kâbîlîkî kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ ró, tâlâ gólâ õpâ ró ãmâ bê tā ŏnjí ãmákâ 'ásî. ⁸ Ìtí rî, mã 'é kârámâ lâvû-lâvû kôrô kâ 'dĩ tândí ró. Mã njú kô zââ ãmbâtä ãmákâ ãkú bê tibê â'dó 'bá ĩ'dî tâ 'ẽ'ẽ ŏnjí ãmákâ rî rú â'dólé ĩ'dî ngá nyanyâ kârámâ rî 'dĩ kâ ró. Bê-rî, mã trô ãmbâtä gólâ ãkú ãkó rî ĩ'dî, gólâ â'dó 'bá tâ 'ẽ'ẽ ŏnjí ãmákâ ãkó rî. ãmbâtä gólâ â'dó 'bá ãkú ãkó 'dĩ rî, rî'á rîrî tândí ãmákâ gõ'dá tâ lëzó ĩ'dî tâ pâtñî Ôvârî kâ nõ 'á rî ĩ'dî.

⁹ Wárágâ má drí ìgílî sisí ãnî drí nã 'á rî, má kî ãnî drí rî, nĩ õrî kô kpâkâ ālô ŏjílâ gólîyî ãvẽ 'bá ró 'dî 'bá yî bê. ¹⁰ Tâ gólâ má drí ìgílî ãnî drí 'dî, tâ ífí lâ â'dó kô kî, ŏjílâ tibê â'dó 'bá ïyî krístô 'bá ró kô rî yî ĩ'dî. Õzõ nĩ õlë ãnî lâfálé câlé tâ ŏnjí 'bá gólîyî Ôvârî rî nî 'bá kô, rî 'bá ïyî tâ ŏnjí gólîyî nõ 'bá yî 'êlé rî yî,  yílî  kó bê ngâtá âgô bê ïyî  kó yî ngâtá âgô yî bê drîlî sî, ãvẽ 'bá, 'dó-mádrí 'bá, ūgú, ôvârî âbârâdâgõ ìrâtâ 'bá yî rú sî rî, îcâ kô, té nî â'dô ãngó tâ ŏnjí kâ nõ  yé'á ĩ'dî vólé. ¹¹ Tâ ŏnjí 'bá má drí tâ lâ ìgílî ãnî drí kî'á nî rî, nî  câ ãnî lâfálé gólîyî rú sî 'dî 'bá yî,  kpâ ãnî  zí- zí yî gólîyî ïyî zî 'bá krístô 'bá ró gõ'dá kpâ zââ rî'á ïyî tâ ŏnjí 'ẽ'á 'dî 'bá yî  dî. Õzõ krístô 'bá  zââ  dô ãnî lâfálé sî  rî zââ rî'á  yílî  kó bê ngâtá âgô bê ïyî âgô ngâtá  kó drîlî sî,  dô ãvẽ

'bá 'î, ã'dô 'dó-má-drí 'bá 'î, õrî ôvârî ãbârâdâgõ ïrâtälé ï'dî, õrî úlí õnjî-õnjî âtálé õjílã ãzí rú, õrî õdrá mvûlî õdrá drí rïzó gólâ rî cîlî rôô, gõ'dá ã'dô ûgú 'î rî, 'dîj õjílã gólîyî má drí tâ lâ ìgîlî ãnî drí kî'á nî rî, nî õcâ ãnî lâfâ gólîyî rú sî rî 'bá yî ï'dî. Gõ'dá nî nyâ ngá kpá kô gólîyí bê võ ãlô 'á.

12-13 Má âtâ úlí 'dî ïtí 'dî rî, tâlâ õjílã gólîyî â'dó 'bá kô krístô 'bá yî ró 'dî rî, tâ gólîyíkâ rî â'dó kô tâ ámákâ rî ï'dî. Ôvârî â'dô tâ-vó gólîyíkâ kî'á nî. Gõ'dá ãníkâ rî rî'á tândí ró ãnî drí krístô 'bá 'dî 'bá yî rîrî gólîyíkâ vó lâ ãrîlî. Nî 'ê tâ gólâ búkû Ôvârî kâ drí âtálé rî ï'dî nyé õzô ãgô gólâ ãyí 'bá íyí átâ rî õkó bê 'dî kâtí 'dî kî'á nî rî,
“Nî drô õjílã gólîyî rî 'bá zââ tâ õnjí 'élé ãnî lâfálé rî 'bá yî ãnî lâfálé sî vólé.”

Tâ 'Bã'bã Ândâ 17.7

6

*Tâ tâ gólâ krístô 'bá yî drí rïzó ïyî ãzí-ãzí yî
âjílî tâ kî 'bá*

ândrá rî tâsî

1 Ókî nî rî, krístô 'bá ãzâ 'bá yî rî ïyî ãzí-ãzí yî âjílî tâ kî 'bá gólîyî Ôvârî rî nî 'bá kô 'dî 'bá yî ândrá. Ángô tí ró yâ? Õjílã Ôvârî kâ rî 'bá yî rî ïyî tâ ïyíkâ vó lâ êdélé ãkpâ ïyî lâfálé 'ásî. **2** Nî nûj kô kî, õjílã Ôvârî kâ rî 'bá yî â'dô 'bã'á ïyî âgõ-âgõ Yésü kâ ângó 'á nõngá rî vósî tâ-vó kî 'bá ró õjílã ângó nô kâ drí yâ? Õzô ã'dô gõ'dá trá ïtí rî, nî ïcá kô tâ gólîyî fînyâwá-fînyâwá ãnî lâfálé 'dî 'bá yî ndêlé yâ? **3** Nî nûj kô kî, ãmâ gólîyî õjílã

Ôvârí kâ ró nõ 'bá yî â'dô tâ-vó mälâyíkâ kâ kî'á yã? Â'dô trá ïtí rî, mä â'dô ïcá'á cù tâ-vó ãngó nõ kâ kîlî. ⁴ Ìtí rî, â'dô kô mbî, õzõ tâ ányâ ã'dô bê krístõ 'bá lâfálé rî, ãnî drí trõzó lâ âjílî tâ kî 'bá gólîyî Ôvârí rî nñ 'bá kô gõ'dá kpá lôsî ãkó känjsâ 'á rî 'bá yî ândrá. ⁵ 'Díi nñ 'ê 'dî tâ ányâ 'î. Ôjílâ ãnî krístõ 'bá lâfálé sî 'ë 'bá tâ-vó kîlî rî 'bá yî yû'dâwâ yã? ⁶ Gõ'dá nñ rî krístõ 'bá ãzí âjílî tâ kî 'bá gólîyî â'dô 'bá kô krístõ 'bá ró rî yî ândrá, ôjílâ gólîyî Ôvârí nñ 'bá kô rî yî drí rîzó tâ gólîyíkâ ârîlî.

⁷ Tâ gólâ ãnî drí rî'á 'ëlâ ïtí 'dî rî â'dálâ kî, tâ rî 'dî pë ãnî trá lë. Rî'á tândí ró ãnî drí rîzó vûdrí ãnî võ 'ásî krístõ 'bá yî ró tâ â'dô 'bá bê ãnî lâfálé 'ásî rî êdélé, â'dô kô âjízó lâ bê-rî ï'dî ôjílâ gólâ Ôvârí rî nñ 'bá kô rî ândrá. Â'dô 'bâ'á tí tândí ró, õzõ ãnî ãzí-ãzí krístõ 'bá ró rî yî ð'ê tâ õnjí ãnî drí rî, ãnî drí âyézó lâ tâ 'dî võ lâ lôgõ ãkó. ⁸ Tâ gólâ 'dî 'bá yî võ lâ 'á rî, gõ'dá ãnî ãzâ 'bá yî rî gõ'dá kpá rî'á tâ õnjí 'ëlé ïyî ãzí-ãzí yî gólîyî krístõ 'bá ró rî yî rú. ãnî ãzâ 'bá yî, nñ rî gõ'dá kpá ãkpâ ngá ãnî ãzí-ãzí yî krístõ 'bá ró rî yî kâ ûgûlî.

Tâ Pôdlô drí tâ ífí gólâ kîzó nñ rî  y - y  'd z  rî  k  ng t 

 g  b  r  r '   n j  r  r   d z  r 

⁹⁻¹⁰ Nñ n j  kô kî, ôjílâ gólîyî rî 'bá tâ õnjí 'ëlé rî ïc  y  k  p t -p t  r  fil  v  'b u  ' l  r  ' . Nñ âd  ãn  ny  y  k . Ôz  n   d  dr  z    y '  'd z  r   k  ng t  'd z  r   g  b  r  r '   n j  r  r   d z  r 

drē zāâ âyí'á ãgô ãzí ngãtá õkó ãzí bê rî, õzõ nĩ ã'dô drē zāâ òvârî ãbârâdâgõ ïrâtâ'á ï'dî, õzõ nĩ ã'dô drē zāâ rî'á ngá ãnî ãzí-ãzí yí kâ ûgû'á rî, õzõ nĩ ã'dô drē zāâ ãrõ-ãrõ bê, õzõ nĩ õrî drē zāâ rî'á õdrá mvñlî rî'á ãnî cîlî gõ'dá kpá rîzó ãzí-ãzí lô'dálé ï'dî sî lâ rî, gõ'dá õzõ ãnî ã'dô drē zāâ rî'á tâ õnjí 'dî 'bá yî ãkípálâ yî 'ë'á rî, nĩ ïcá kô fîlî võ 'bûû 'álâ nã 'á. ¹¹ Sísì rî, õjílã ãzâ 'bá yî ãnî lâfálé sî rî trá rî'á tâ õnjí 'dî 'bá yî 'ëlé. Gõ'dá ngebâângbânõ rî, Òvârî jî gólîyî trá ngebângbá tâ õnjí gólîyîkâ 'dî 'bá yî 'ásî. Ìtí rî, gõ'dá ngebâângbânõ rî, nĩ âyê tâ õnjí 'dî 'bá yî trá tâlâ ãnî trá õjílã Òvârî kâ ï'dî. Gólâ 'bâ ãnî trá â'dólé õjílã tâ mbî 'bá ró drí-äcê Kúmú ãmákâ Yésû Krístô kâ rî sî gõ'dá Líndrí Tândí Òvârî kâ rî sî.

¹² Õjílã ãzâ õkî yî ã'dô cù drî-bâlâyî bê ngá ndrî 'ezó rî, gõ'dá má â'dô tâ-drî lôgõ'á õjílã rî 'dî drí nôtí, â'dô kô tâ pâtñî ró kî, ngá ndrî ní drí 'ëlé rî â'dô ánî pã'á. Nî âyê ngá ndrî ãnî drí rî'á 'élâ rî 'bá yî kô ãnî 'bâlê râgñî ïyíkâ ró. ¹³ Ìtí rî, õjílã ãzâ 'bá yî â'dô kî'á nî rî, ó'bâ 'â ïyíkâ kó ngá nyâzó 'á lâ, gõ'dá má â'dô lôgõ'á lâ õjílã rî 'dî drí nôtí, úlí 'dî 'bá yî ïyíkâ rî'á mbî, gõ'dá ïzâtú rî, ãmâ 'â 'dî â'dô 'ë'á rû ndêlé kpârâtí ngá nyânyâ 'dî bê. Úlí mânïgõ 'dî, tâ ífí lâ kî, Òvârî 'bâ ãnî rú'bâ 'dî kô ãnî drí totó ãvë 'ezó ï'dî sî lâ. Òvârî 'bâ ãvë nî, gõ'dá â'dô kô tândí ró âyízó õkó bê ngãtá ãgô bê õzõ ní drí lêlé rî tí. Òvârî 'bâ ãnî rú'bâ 'dî ã'dô ró bê ãnî drí íyî ïnjîzó ï'dî sî lâ. Gõ'dá Òvârî rî gogó bê njââ ãnî pâlê ngá ãnî rú'bâ drí lêlé rî yî

sī. ¹⁴ Nī ndrê drē, Ôvârî îngâ Kúmú ãmákâ Yésü Krístō rî rú'bá õdrã 'ásī. Gõ'dá gólâ â'dô ãmâ rú'bá yî îngá'á kpá ïtí õdrã 'ásī mbârâkã íyíkâ 'dî sī. ¹⁵ Nī nñjí kô kî, gõ'dá ãnî rú'bá 'dî trá Yésü Krístō rî rú'bá 'î yã? Ítí rî, rî'á tãndí ró ãnî drí gõzó Yésü Krístō rî rú'bá 'bâlê â'dólé rú'bá ãvë 'bá kâ ró yã? 'Dî'í sú kô. ¹⁶ Ozõ õjílã ãzâ ãyâyî trá õkó ãvë 'bá ró 'dî 'bá yí bê ngâtá ãgô ãvë 'bá ró 'dî 'bá yí bê yã rî, 'dî'í gólîyî ácâ trá ngá âlô ró õkó ngâtá ãgô ãvë 'bá ró 'dî bê, tâlâ tâ ìgî Ôvârî kâ ãzâ âtâ tâ trá kî,

“Ágô yî õkó lâ bê ۀmû rû ïyî ácâlé õjílã âlô ró.”

Tâ Ómvó Ngá 2.24

¹⁷ Gõ'dá má âtâ ãnî drí, õjílã gólâ íyî ۀmû 'bá âlô Kúmú ãmákâ Yésü Krístō bê rî, gólîyî ácâ trá ngá âlô ró Yésü Krístō bê.

¹⁸ Ítí rî, gõ'dá nî â'dó kô õjílã ãvë 'bá ró âlôlâ. Õjílã gólâ tâ õnjí ïtí 'dî 'e 'bá rî, gólâ ïzâ trá cù íyî rú'bá 'î. Tâ õnjí ãzâ 'bá yî õjílã drí rî'á 'élâ rî 'bá yî, ïzâá íyî gólâ rî rú'bá kô. ¹⁹ Nî nñjí kô kî, ãnî rú'bá 'dî jô Líndrí Tândí Ôvârî kâ kâ ï'dî yã? Ôvârî rî rî'á Líndrí Tândí íyíkâ âjólé rîlî ãnî 'á. Nî â'dó kô ãnî nyâányâ kâ ï'dî rî'á tâ 'élé ãnî drîñ sî. ãnî õjílã Ôvârî kâ ï'dî. ²⁰ Nî ndrê trá, gólâ gî ãnî trá lâgî ãmbá sî. Ítí rî, nî 'ê gõ'dá tâ gólîyî rîzó gólâ rî ïnjîlî rî ï'dî ãnî rú'bá 'dî sî.

7

Tâ rîrî tândí ágô kâ gõ'dá õkó bê rî tâsî

¹ Tâ gólâ tibê ãnî drí ïjílî má tí 'dî 'á rî, má â'dô tâ-drî lâ lôgô'á ãnî drí nôtî, má â'dô kî'á nî rî,

ãwô, õzõ õjílã ãzâ ïicâ cú rïlí tãkó õkó gî ãkó, gõ'dá õkó lôvó 'ê gólâ kpá kô rî, rî'á tãndí ró.
² Gõ'dá kpálé ïtí rî, má nñ trá tãndí ró kî, ãv  'ê õjílã rõõ. Gõ'dá â'dô b  trá ïtí ró rî, rî'á tãndí ró õjílã drí õkó ng t  ág  tr z  k  ãl  g z  l f  'b l  cé íy k  õk  ng t  ág  r  'd  dr j  i d . ³ ïtí rî, gõ'd  ág  õf  íy  ny n y   y z  õk  l  b  d d , gõ'd  õk  õf  íy  ny n y  kp   y z  ág  l  b  d d  c  ïtí íy  r 'b  l g  ãk  íy  ág  ng t  õk  dr , õz  l v  l  ã'ê g l  r  ág  ng t  õk  tr  r .
⁴ Õk  mb r k  ãk  íy  r 'b  dr j , gõ'd  ág  l  r 'd  mb r k  b  dr  l . K p  ïtí, ág  l  mb r k  ãk  íy  r 'b  dr j , gõ'd  õk  i d  mb r k  b  dr  l . ⁵ Ág  ng t  õk  i d  y  r ,  l g  y  k   y l  íy  õk  b  ng  ág  b  t k  ïtí. Õz  n  õl  r l  ng ng  ã'd  r  b  r t a  ' z  O v r  dr  r , 'd  r 'á t nd  r , g d  ã 'd  cé k y  d  s . K y  r  'd  v s , n  âg  kp  õ'd   y l  v  ãl  ' g  r  õk  r , õz  ãn  dr  r 'á ' l  s s  r  k t , t l  S t n  õz  k  ãn  âd   y l   j l  'd z  r  õk  r  ng t  ág  r  r  b  ãn  õk  ng t  ág  dr l  s . ⁶ G d  úl  ám k  m  dr  ât l  ãn  dr  õk  tr tr  k  ng t  ág  tr  k  n  â'd  k  t  'b 'b  r  ãn  dr . ⁷ G d  t  ïs  ãm k  ' r , r 'á t nd  r  ãn  dr  r l  õk  ãk  õz  ám  k t . G d  m  n  tr  k , O v r  f  mb r k   j l  dr  ng ng  ãl - l  nd r  ng  ng ng  ' z . O v r  f  mb r k  tr   j l  ãz  ' b  y  dr  r z  õk  b  t nd  r , g d  g l  f  mb r k  kp  tr  ãz  ' b  y  dr  r z  t nd  r  õk  ng t  ág  ãk .

⁸ M  l  t  ât l  ãn  g l y   nj l  r  r  ' b  y  dr , g d  kp  ãn  g l y  ág  ng t  õk  l  y  dr  ôdr l  tr  r  ' b  y  dr . R 'á t nd  r  ãn  dr  r z 

cú ïtí ágó ngäatá ñokó, õzõ má drí rïrï nô kâtí.
⁹ Gõ'dá õzõ ní ã'dô cú ïtí mbârâkã ñokó ãnî vó
 ndrêlê rïlî ñokó ngäatá ágó ñokó rî, 'dõvó nî trõ ñokó
 ngäatá ágó cé ãlô. Â'dólé ñokó bê ngäatá ágó bê ãlô
 rî sû nî gólâ ãnî drí â'dózó ñokó ngäatá ágó ñokó
 gõ'dá ãvë drí rïzó ãnî füli rî drïjî sî.

¹⁰ Mâ kpá úlí ãzâ bê âtálé ãnî krístõ 'bá gólïyî
 â'dó 'bá ñokó bê ngäatá ágó bê rî yî drí, úlí rî gógó
 'dî â'dó kô ámâ nyäányâ kâ ï'dî, rï'á úlí Yésü
 Krístõ kâ ï'dî. Ñokó ñongâ ágó lâ drígá sî kô. ¹¹ Õzõ
 ñokó rî 'dî ñongâ trá ágó lâ drígá sî rî, ñokó rî 'dî ñotrõ
 gõ'dá ágó ãzâ kó kô. Õzõ ïicâ ícâ rî, gólïyî eêdê
 ïyî lâfálé ágó lâ âyélé 'dî bê, gõ'dá gólâ ñogõ ró té
 ágó lâ drígá. Gõ'dá krístõ 'bá gólïyî ãgô ró ñokó
 bê rî 'bá yî drí kpá ïtí, gólïyî ñingâ ïyî ñokó yî kpá
 kô.

¹²⁻¹³ ïtí rî, gõ'dá má lë kpá tâ ãzâ âtálé ãnî
 drí, tâ rî 'dî â'dó kô tâ 'bâ'bâ Kúmú ãmákâ Yésü
 Krístõ kâ ï'dî. Õzõ krístõ 'bá ã'dô rï-ãzí bê gõ'dá
 rï-ãzí 'dî â'dô krístõ 'bá 'î kô rî, õzõ ngäatá rï-ãzí
 'dî gólâ tâ lë 'bá kô Yésü Krístõ 'á 'dî ñlë tâ-drï
 trá rïzó kpâkã ãlô ágó lâ ngäatá ñokó tâ lë 'bá ró
 'dî bê rî, rï'á tândí ró ágó ngäatá ñokó krístõ 'bá
 ró 'dî ñingâ rï-ãzí íyikâ 'dî kô, gólïyî ñrî ï'dí bê lâ
 ngâ ãlô ró. ¹⁴ Mâ âtâ tâ 'dî ïtí 'dî rî, tâlâ Ôvârî
 â'dô ïcâ'á ñrê fêlé rï-ãzí 'dî gólâ krístõ 'bá ró kô
 rî drí, tâ lêlê ágó gõ'dá ñokó krístõ 'bá ró rî kâ sî.
 Tí ñrô 'bââ ïtí kô rî, Ôvârî â'dô 'dîyimvá gólïyî drí
 tûli rî yî ndrê'á ñjílã gólïyî Ôvârî rî nî 'bá kô rî yî
 ró. Gõ'dá tâ pâtñî ró, Ôvârî ndrê 'dîyimvá 'dî 'bá
 yî kpá ñjílã íyikâ ró.

15 Gõ'dá õzõ õjílã gólâ tibê tã lẽ 'bá kô 'dĩ olẽ trá íyî rí-azí tã lẽ 'bá ró 'dĩ âyélé rî, rí-azí 'dĩ aâyê gólâ 'elâ ítí. Ícá gõ'dá kô ãnî drí rízó zãâ rí-aziyã ró, tâlâ Ôvârî lẽ ãnî drí rílî tã ã'dí sî ãnî lâfálé 'ásî. **16** ãnî gólîyî tibê krístõ 'bá õkó ró rî 'bá yî, nî âyê ãnî ágó gólîyî tibê â'dó 'bá kô krístõ 'bá ró rî yî kô. Nî rî kpákã ãlô gólîyî bê, Ôvârî nî tã tândí 'e 'bá â'dolé ãnî ágó 'dĩ 'bá yî drí rí trá ndrî. Únî kô, nî â'dô gólîyî jâ'á ȝzátú â'dolé õjílã tândí Yésû Krístõ kâ ró. Gõ'dá ãnî krístõ 'bá gólîyî ãgô ró rî yî drí kpá ítí.

17 ãnî ndrî õ'ê íyî tã íyíkâ nyé õzõ Ôvârî drí 'bälé trá gólîyî drí 'elé rí kâtí. Gólîyî õrî zãâ lôsî tibê gólîyî drí rí'á 'elâ Ôvârî drí gólîyî ȝzízó 'álâ sî â'dolé õjílã íyíkâ ró rî 'elé. 'Díi tã gólîyî má drí rí'á ìmbálâ kãnísâ ndrî má drí rízó lâmúlî 'álâ sî rî 'bá yî 'ásî rî yî ðí. **18** Õzõ Ôvârî ūzî õjílã gólâ 'dê 'bá bâsâ 'á rî ðí â'dolé õjílã íyíkâ ró rî, õjílã rî 'dî 'é ngá ãzâ kô ã'dô ró bê ȝlîbî gólâ yî drí 'dëzó trá bâsâ 'á 'dî jâlé vólé yí rú sî. Kpá ítí, õzõ Ôvârî ūzî õjílã gólâ 'dê 'bá kô bâsâ 'á rî ðí â'dolé õjílã íyíkâ ró rî, õjílã rî 'dî ãânî gõ'dá kô 'dëlé bâsâ 'á, tâlâ yí ã'dô ró bê õjílã Ôvârî kâ ró. **19** Má âtâ tã 'dî ítí 'dî rî, tâlâ 'dê 'dê bâsâ 'á 'dî rí'á ngá tâkó 'í Ôvârî rî ȝifî drî 'á. Ngá gólâ tã lâ drí lâvûlî gârã Ôvârî rî ȝifî drî 'á rî, rí'á tã 'bâ'bâ gólâkâ rî ȝinjî-ȝinjî lâ ðí.

20 ãnî ãlô-ãlô õrî íyíkâ fí nyé õzõ yí drí 'bârë tí. **21** Kpá ítí, õzõ nî ãzâ ã'dô râgîjî õjílã ãzâ kâ, gõ'dá Ôvârî drí ãnî ȝzízó â'dolé õjílã íyíkâ ró rî, nî ȝisû tã kô tã lâ tâsî. Gõ'dá õzõ ãnî ȝipî 'dî olẽ trá ãnî

âyélé nñlí dr̄i-báláyî ró rî, 'dñi rñ'á tñndí ró. ²² Má âtâ kñ, ãnî krístô 'bá gólÿi rägÿi ró rî yî õ'ê ūrÿ kô 'dñ rî, tñlâ Ôvárí õtírñ ãnî  zí õjílã íyíkâ ró rî, Ôvárí 'bá ãnî trá â'dólé dr̄i-báláyî ró rägÿi tñ õnjí kâ 'ásñ. Ítí rî, gõ'dá ãnî krístô 'bá gólÿi tibê â'dó 'bá kô rägÿi ró Ôvárí drí zílî trá â'dólé õjílã íyíkâ ró 'dñ 'bá yî, ãnî kpá trá rñ'á rägÿi Yésü Krístô kâ ñ'dî. ²³ Ôvárí ñ'dî rñ'á ãnî lípî 'î. Gólâ gî ãnî trá lágî ãmbá sî. Gõ'dá â'dô bê trá Ítí rî, nñ 'bá gõ'dá ãnî kô õjílã ãzâ drí ãnî dr̄i ïzälé. ²⁴ Ítí rî, ámâ ândré rî mvá yî, nñ rî nyé õzõ Ôvárí drí ãnî 'bärë kâtí, tñlâ nñ rî ró bê gólâ bê.

²⁵ Gõ'dá tñ gólâ ãnî drí ìgílí má drí õjílã gólÿi ánjúlî ró 'dñ 'bá yî tñsñ rî, tñ 'bá 'bá Ôvárí kâ 'bälé tñ 'dî 'á rî yû. Ítí rî, má lê gõ'dá tñ ïsñ ámákâ tñ 'dî 'á rî â'dálé ñ'dî ãnî drí, õzõ õjílã gólâ tñ nñ 'bá kñ yí rî zãâ tñ pætÿi âtálé ñ'dî mbárâkã Ôvárí kâ sî rî kâtí. ²⁶ Ítí rî, gõ'dá lâñjõ gólâ rî 'bá ãmbá õjílã Ôvárí kâ 'élé nõ tñsñ rî, má ïsñ bê rî, rñ'á tñndí ró õjílã drí rizó ánjúlî ró. ²⁷ Õzõ gõ'dá ãnî â'dô cù õkó bê rî, nñ drô kô vólé. Õzõ gõ'dá ãnî â'dô kpá õkó  kó rî, nñ rî Ítí  kó  kó. ²⁸ Gõ'dá õzõ nñ ïsñ tñ trá 'ezó  kó ngætâ ágó trôlé rî, 'dñi rî â'dó kô tñ õnjí 'î. Õzõ  kó mvá gólâ tñ  gô kâ nñ 'bá kô rî õlê ágó trôlé rî, 'dñ â'dó kô tñ õnjí 'î. Gbô lé â'dó kô tñ õnjí 'î  kó ngætâ ágó trôzó rî, gõ'dá õjílã gólâ  kó ngætâ ágó trô 'bá trá rî, â'dô lâñjõ ûsú'a rôô  ngó nõ 'á. Gõ'dá õjílã gólâ rî 'bá ánjúlî ró rî pâ ngá trá lâñjõ 'dî 'ásñ.

²⁹ Ámâ ândré rî mvá yî, ngá gólÿi ndrî  ngó

nō 'á nō 'bá yí â'dô rû ndē'á 'wââ. Ìtí rî, ngâtá ãní gólîyî ōkó bê ngâtá ágó bê rî 'bá yí ngã ōjílã gólîyî 'bâ 'bá ánjúlî ró rî yí ì'dî yâ rî, õ'ê ïyî lôsî Ôvârî kâ pîpîsîlî ãlô sî. ³⁰ Ìtí rî, ngâtá ãní gólîyî ãwó võ 'á rî yí, ngã ãní gólîyî â'dó 'bá ãyîkõ ró rî yí ì'dî yâ rî, õ'ê ïyî lôsî Ôvârî kâ pîpîsîlî ãlô sî. Gõ'dá ngâtá ãní â'dó 'bá cù ngá bê dûû rî, ngã ngá ãkó yâ rî, õ'ê ïyî lôsî Ôvârî kâ pîpîsîlî ãlô sî. ³¹ Nî áyê ngá ãngó nô kâ 'dî 'bá yí, nî 'ê ró lôsî Ôvârî kâ ì'dî. Má âtâ tâ 'dî Ìtí 'dî rî, tâlâ ngá ndrî ãngó nô 'á nô 'bá yí â'dô rû ndē'á ndē.

³² Má lê ãní drí â'dólé cù Ìtí ngá lânjî-lânjî ūrî ngá ãngó nô 'bá yí kâ tâsî rî kâ ãkó. Ōjílã gólîyî ánjúlî ró rî â'dô ìcâ'á cù lôsî Ôvârî kâ 'élé pîpîsîlî ãlô sî, tâlâ gólîyî ïyîngá tâ ìsû-ìsû ãkó rôô. Gólîyî lê kpá Ôvârî rî 'bâlé â'dólé ãyîkõ ró. ³³ Gbõ lé Ìtí rî, gõ'dá ōjílã gólâ â'dó 'bá cù ōkó bê ngâtá ágó bê rî, rî íyîkâ ìtú vósí cé zââ ūrî ró ngá gólîyî ãngó nô 'bá yí kâ nô 'bá yí tâsî, tâlâ gólâ lê kpá ïyî ōkó rî 'bâlé â'dólé ãyîkõ ró. ³⁴ Ìtí rî, tâ ìsû-ìsû ōjílã 'dî 'bá yí kâ rî'á rî, ãlô 'bâ ïyîkâ tâsî, gõ'dá rî lâ kpá tâ Ôvârî kâ tâsî. Nî ndrê, ōkó gólâ ágó ãkó rî fê íyîkâ íyî nyâányâ nyé lôsî Ôvârî kâ 'élé ì'dî, â'dólé Ôvârî drí lôsî íyîkâ bê ndrî. Gõ'dá ōkó gólâ ágó bê rî kâ rî, gólâ lê kpá tâ ìsûlî tâ ãngó nô 'bá yí kâ rî tâsî. Gólâ lê kpá íyî ágó rî 'bâlé â'dólé ãyîkõ ró.

³⁵ Má âtâ úlí 'dî Ìtí 'dî rî, â'dô ró bê tâ ìsû ãníkâ êdélé, nî ã'dô ró bê tâ ã'dí bê ãní pîpîsîlî 'á. Má lê ãní drí tâ mbî rî 'élé ì'dî, gõ'dá kpá tâ Ôvârî kâ 'élé pîpîsîlî ãlô sî. ³⁶ Gbõ lé Ìtí rî, õzô ãgô ڦ'bî tâ

trá õkó bê rû trõzó gõ'dá tã lâ êdé rû drë 'wââ kô, gõ'dá ãvë ã'dô trá ãgô rî 'dî bê rõô rî, gólâ õtrõ õkó 'dî. 'Dî' â'dô kô õnjí ró. Gõ'dá kpá õzõ õkó 'dî ãâ'dô bí âcâ'á ãrâkâ ró trõó rû ïyî drë zââ kô, õkó 'dî õlê trá ãgô 'dî trõlé 'wââ rî, gólïyî õtrõ rû.

³⁷ Gõ'dá õzõ ãgô rî 'dî õkó 'dî bê ÿ'bñ tã rî 'dî trá pípîsílí ãlô sî rízó tâkõ ánjúlí ró, gõ'dá ícâ kpá cù íyî rú'bá vó ndrélé ãvë drígá sî rî, 'dî' rî'á tândí ró ãgô 'dî drí rízó tâkõ õkó rî 'dî trõ ãkó. ³⁸ Ítí rî, ãgô gólâ tâ-drñ lê 'bá õkó gólâ ndrélé trá yí drí rî trõzó rî, ãgô rî 'dî 'ê 'dî tã tândí 'î. Gõ'dá ãgô gólâ tã ïsû 'bá õkó gólâ ndrélé trá yí drí rî trõzó kô rî, 'ê 'dî kpá tã tândí 'î.

³⁹ Ítí rî, õkó gólâ ágó trõ 'bá trá rî, rî rílí tã 'bâ'bâ ágó lâ kâ zêlé kâyî ágó drí 'bâzó drë bê ledrë-ledrë ró 'dî 'ásî ndrñ. Gõ'dá õzõ ágó lâ 'dî õdrâ trá rî, gólâ gõ'dá trá drñ-báláyî bê ãgô ãzâ tã lâ drí sülí gólâ rú rî trõlé, õzõ ãgô rî 'dî ã'dô krístõ 'bá 'î õzõ gólâ tí rî. ⁴⁰ Gõ'dá tã 'dî 'bá yî 'ásî ndrñ rî, tã ïsû ámákâ 'á rî, tí krístõ 'bá gólïyî ãyízí ró rî 'bá yî, rî'á tândí ró gólïyî drí rízó cù ïtí ágô ngâtá õkó ãzâ trõ ãkó. Má ïsû bê rî, tã ïsû-ïsû ámákâ 'dî 'bá yî, Líndrí Tândí Ôvârí kâ rî nî â'dálâ má drí.

8

Tâ ngá gólâ 'bâlé trá pârândâ tí rî nyâzó kô rî tâsî rî

¹ Ngbâângbânõ rî, tã gólâ ãnî drí îgñlí má drí, kî'á nî rî, ãâ'dô rî'á tândí ró krístõ 'bá drí ngá gólâ félé trá pârândâ tí rî nyâzó ngâtá rî'á õnjí

ró yã rî tâsî rî.* Nî âtâ trá tândí ró kî, ãmâ krístô 'bá ãâ'dô 'dó ndrî tâ nññî bê. Gbô lé ïtí rî, nî ïsû ãníkâ bê rî tâ 'dî 'bâ ãnî trá ngá ãnî drí lélé rî yí 'élé, tâlâ nî nñ trá kî, ngá gólâ lâ'bí ãnî á'bíyá yí kâ 'dázó drî lâ rî mbârâkâ ãkó ãnî ïzälé Ôvârî rî lñfí drî 'ásî rî drí sî. Nî ndré drë, tâ nññî ãníkâ rôô 'dî 'bá yî rî ãnî 'bâlé â'dólé lómbé-lómbewá 'bá ró, ïtí rî rî'á tândí ró tâ 'ezó lôvó sî ãnî ãzí-ãzí yî drí. Lôvô ãníkâ ãnî ãzí-ãzí yî drí rî â'dô góluyî 'bâ'á tâ lélé Ôvârî 'á pñpísílî ãlô sî. ² Ozô õjílâ ãzâ ïsû tâ kî, yí ûnñ tâ trá ndrî rî, gô'dá gólâ tâ nññî ãkó. ³ ïtí rî, gô'dá õjílâ gólâ Ôvârî rî lôvó 'bâ 'bá rî â'dô 'bâ'á õjílâ gólâ Ôvârî drí tâ âtázó gólâ rî tâsî kî, gólâ ãâ'dô õjílâ pâtñî 'î rî ï'dî.

⁴ Ngbâângbânõ rî, mä â'dô gô'dá tâ âtá'á ngá gólâ fêlé trá pârândâ tí rî tâsî. Mä nñ trá tândí ró kî, ãnî á'bíyá yî ôvârî rî'á mbârâkâ ãkó. Gô'dá mä nñ kpá trá tândí ró kî, Ôvârî pâtñî rî bê kó rî'á cé ãlô. ⁵ Mä nñ trá kî, ngá bê rî'á dûû ãngó nô 'á gô'dá kpá ûrú 'álâ tibê õjílâ drí rî'á ïrâtâlâ tâ nñ ãkô sî ôvârî ró kpá kúmú ró rî yî. ⁶ Gólîyî cù mbârâkâ ãkó, Ôvârî íyîngá rî'á cé ãlô, tibê â'dô 'bá ãmâ âtâ ûrú 'álâ rî ï'dî. Gólâ 'bâ ngá ãngó nô 'á nô 'bá yî nñ ndrî, mä rî nô cé tâ gólâkâ rî 'élé rî'dî. Gô'dá Kúmú ángí ãmákâ bê kpá rî'á cé ãlô,

---

* **8:1** 8.1 Pârândâ Kôrínítô lé 'bá yî rî ïyî kôrônyâ fûlî ï'dî pârândâ tí ngá fefé ró ôvârî ãbârâdâgô ïyikâ rî 'bá yî drí. Gô'dá râtâã gólîyikâ ôvârî ãbârâdâgô ïyikâ 'dî 'bá yî drí rî vósî rî, dríliyî kôrônyâ fûlî 'dî ã'wá lâ nyâzó ïyî ãzí-ãzí lâ yí bê. Krístô 'bá yî ijî Póolô kî, ãâ'dô tâ ñnjí 'î ã'wá pârândâ tí sî rî nyâzó yâ, tâlâ ôvârî ãbârâdâgô 'dî ãâ'dô rî'á ngá tâkó 'î.

Yésū Krístō ī'dî. Ôvârí 'bā ngá ndrī āngó 'á nō gólâ rî drí sî. Gólâ tî āmâ drî tâ ōnjí āmákâ 'ásî, tâlâ mâ ūrî rô bê ădûkû ãkó.

⁷ Kpálé ïtí rî, krístō 'bá ãzâ 'bá yî nñí tâ 'dî dódó kô. Gólîyî rî zââ īyî á'bíyá yî ôvârí yî ndrélé ôvârí pătñî rô mbârâkâ bê. Gõ'dá ïtí rî, őzõ gólîyî őnyâ ngá pârândâ kâ rî, kî tâ ̄sû gólîyíkâ 'á rî, gólîyî īnjî īyî á'bíyá yî ôvârí yî trá. ïtí rî, gólîyî â'dô 'bâ'á tâ ̄sû rô, tâlâ tâ ̄sû gólîyíkâ 'á rî, ăâ'dô ōnjí rô. ⁸ Gõ'dá ngá nyänyâ ãzâ 'bá yî nyäzó ngâtá nyäzó lâ kô yâ rî, rî'á cú ïtí mbârâkâ ãkó őjílâ 'bâlé â'dólé ōnjí rô ngâtá tândí rô Ôvârí rî lîfî drî 'á.

⁹ Änî krístō 'bá yî gólîyî tâ ̄sû 'bá kî'á nî rî yî ăâ'dô tâ nññî bê rî, nî ărrî drë. Tâ ̄sû ănkâ 'á rî, änî ăâ'dô drî-bâlâyî bê ngá ndrî 'élé ngâtá ngá pârândâ kâ rî nyâlé. Gõ'dá má kî änî drí rî, nî ndrê tândí rô, tâlâ drî-bâlâyî ănkâ tâ 'dî kâ 'dî őzõ őjílâ ãzí gólîyî tâ nññî ănkâ 'dî tí rî ãkó rî yî 'bââ ngá gólîyî drí ndrélé īyî lîfî tâ ōnjí rô rî yî 'élé kô. Nî 'bâ gólîyî drî lîjâlé tâ ïtí 'dî 'bá yî sî.

¹⁰ Gõ'dá mâ drë tâ 'dî ifí lâ ngî'á änî drí tândí rô. Őzõ nî őnyâ ngá pârândâ kâ gõ'dá krístō 'bá ãzâ 'bá yî gólîyî tâ ̄sû 'bá kî'á nî rî tâ 'dî ngá ōnjí 'î rî, ōndré änî rî, gólîyî â'dô kî'á nî rî, nî ő'dâ 'dî lâ'bí pârândâ kâ ī'dî. Gõ'dá gólîyî â'dô kî'á nî rî, tâ änî drí 'élé 'dî ăâ'dô trá tâ tândí 'î krístō 'bá drí 'élé. Gõ'dá drîlîyî kpá rîzó tâ 'dî 'élé. Gõ'dá ïtí rî, gólîyî drî â'dô lîjâ'á lîjâ. Gõ'dá ̄cá īyî kô nñlâ dódó kî, tâ gólâ Ôvârí drí lêlé īyî drí 'élé rî īyîkâ ángô rî ī'dî yâ. ¹¹ Gõ'dá ïtí rî, änî gólîyî tâ nññî bê rî 'bá yî ̄zâ tâ lêlê änî ãzí-ãzí gólîyî tâ

nînî bê dâ rî kâ trá. Tâ 'dî â'dô tâ ãmbá ró, tâlâ Yésü Krístõ drâ trá gólâ rî pâlé. ¹² Ìtí rî, 'dî nî 'ê tâ ònjí trá Yésü Krístõ rú, tâlâ tâ gólâ ãnî drí 'élé 'dî 'bâ ãnî âdrúpî yî gólîyî krístõ 'bá ãzí ró rî yî trá tâ ònjí 'élé. Tâ ãnî drí 'élé 'dî ïzâ tâ ïsû gólîyîkâ tâ ònjí rî nîzó rî trá. ¹³ Gô'dá õzô ã'dô trá ìtí rî, ámákâ rî, ngá má drí nyâlé rî drí ámâ ãzí-ãzí yî 'bâzó tâ ònjí 'élé rî, gô'dá má lêé kó kô ngá rî 'dî nyâlé âlôwálâ.

9

Tâ drí-ãcê Póôlô kâ â'dózó lâjó'bá Yésü kâ ró rî tâsî

¹ Ôvârî fêé drí-ãcê má drí tâ má drí lêlé rî 'ëzó kô yâ? Má â'dó lâjó'bá Yésü Krístõ kâ ï'dî kô yâ? Má ndré Yésü ámâ lîfî sî kô yâ? Nî âcâ â'dólé õjîlâ Ôvârî kâ ró 'dî â'dó kô lôsî Kúmú ãmákâ Yésü Krístõ kâ má drí 'élé ãnî drí rî tâsî kô yâ?

² Gbô lé õzô õjîlâ ãzâ 'bá yî õgâ má dô â'dólé lâjó'bá Yésü Krístõ kâ ró rî, nî ïcâ kô ámâ gâlé dô â'dólé lâjó'bá Yésü Krístõ kâ ró. Tâ gólâ 'ë 'bá â'dálâ õjîlâ drí kî pâtñî mâ lâjó'bá Yésü kâ ï'dî rî ãnî ï'dî, tâlâ nî âcâ trá ngá âlô ró Yésü Krístõ bê úlí gólâkâ má drí pêlé ãnî drí rî sî.

³ Õzô õjîlâ ââtâ ïyî tâ trá má drí kî, má ââ'dó kô lâjó'bá Yésü Krístõ kâ ï'dî rî, má â'dô tâ-drí lôgô'á gólîyî drí nôtí. ⁴ ïcâ kô ngá nyânyâ fêzó ámâ drí ngá mvûmvû bê lôsî ámákâ nô 'erê lâ Bârânábâ bê rî 'á yâ? ⁵ Má ïcâ kô õkó trôlé rîzó lâmûlí ï'dí bê lâ õzô lâjó'bá ãzâ 'bá yí kâtí yâ? Pétérô yî, Kúmú ámákâ Yésü rî âdrúpî bê gô'dá kpá lâjó'bá ãzâ 'bá yí bê rî ïyî âcî tôlé ïyî õkó yí

bê. ⁶ Ìtí rî, ãmâ Bãrãnábã bê, mã rî ãmákâ nĩ, rî'á lôsí 'ělé ãmâ drí sî, ã'dô ró bê ãmâ drí ãmâ tí nyãzó tälâ ã'dô 'î yã? ⁷ Ajú 'bû 'bá yî gólîyî rî ngá nyãnyã gîlî âdî íyíkâ sî yã? Õzõ õjílã ãzâ ⁸ ï'dî ngá-ïyínyâ ámvú 'á rî, gólâ ïcá kô âlôwálâ nyâlé yã? Õzõ kápílîkî vó ndré 'bá òtirí rî'í kápílîkî vó ndrélé rî, gólâ ïcá kô bã lîmvû kápílîkî 'dî 'bá yí kâ 'dî mvü'lî yã? Gô'dá õzõ ã'dô trá ìtí rî, ïcâ trá ãmâ drí ngá trôzó lôsí ãmákâ 'ělé 'dî drîñ.

⁸ Tä gólâ má drí âtálé 'dî cé tã ïsû õjílã ãngó nõ kâ rî 'bá yí kâ ï'dî yã? Â'dó kô ìtí, Ôvârî âtâ kpá trá ìtí bükû íyíkâ 'á. ⁹ Músä kí nĩ rî,
“Ní âyê kôrõnyã áníkâ 'bã kâ rî 'bá yî ngá nyâlé dódó, tälâ gólîyî rî nĩ ánî pâlé.”

Tä 'Bâ'bâ Ândâ 25.4
Úlí gólâ Ôvârî drí âtálé 'dî 'á rî, Ôvârî rî íyíkâ 'dî cé kôrõnyã 'bã kâ yî tã âtálé ï'dî pâlé yã? ¹⁰ Úlí 'dî 'bá yî rî'á ãmâ tâsî, tälâ õjílã gólâ ngá-ïyínyâ íyíkâ ¹¹ ï'dî 'bá trá ámvú íyíkâ 'á rî, 'bã íyî lîfî nyé ngá-ïyínyâ íyíkâ gólâ 'ë 'bá âfôlê ámvú 'dî 'ásî 'dî drîñ íyî pâlé. Õjílã gólîyî 'ë 'bá  drúgú 'dî ânôlê ámvú lésî, gô'dá 'ë 'bá cälâ rî, â'dô 'bã'á íyî kpá 'dô lîfî 'bã'bã bê  drúgú 'dî fêlé íyî drí.

¹¹ Má ¹² ï'dî úlí Ôvârî kâ kpá trá ãnî 'á. Ìtí rî, ïcá kô ãmâ drí ngá ûsúzó ãnî drígá sî yã? ¹² Õjílã ãzâ 'bá yî ûsû ngá trá ãnî drígá sî gârã õjílã 'dî 'bá yî drîñ sî yã? Gbô lé ìtí rî, ãmákâ rî, mã ïcí ãnî kô ïcî ngá fêlé ãmâ drí mbârâkâ sî. Ìtí rî, mã rî trá ngá ãkó lé 'bá ró, tälâ mã õzó kô tã lëlë ãníkâ Yésû Krístô 'á 'dî ïzââ ngá zîzî ãnî tí rî sî.

13 Nĩ nĩ drẽ, õjílã gólïyî rĩ 'bá rĩ'á lôsĩ 'êlé jó ángí Ôvârî kâ 'á rî, gõ'dá kpá drï-'bá jó ángí Ôvârî kâ rî kâ yí bê gólïyî rî ngá nyãnyã gólïyî félé ngá fefé ró Ôvârî drí rî nyâlé ū' dî. **14** Kpá ïtí, Kúmú ãmákâ Yésü Krístõ 'bá tã trá kî, ãmâ gólïyî tibé rĩ 'bá tã âtî-âtî tândí íyïkâ rî pélé rî, ïcâ-ïcâ ãmâ drí ngá gólïyî ãmâ drí lélé rizó rî ûsúzó lôsĩ ãmâ drí rĩ'á 'êlâ 'dî 'ásî.

15 Gõ'dá ãmákâ rî, mã zí ngá kô ãnî tí sî félé, ã'dô ró bê ãmâ pâlé lôsî Yésü Krístõ kâ nõ 'erë 'á. Mä lë ãmákâ tákányi lôsî 'êlé Ôvârî drí tâkó ïtí, cú ïtí ngá trô ãkó drï lâ õjílã mvá drígá sî. 'Dî' kâ rî tí rî, tã ïsü ãmákâ 'á rî, rĩ'á tândí ró má drí drâzó lõfó sî gólâ má drí nizó nî'á ngá zjli ãnî tí sî rî drï' sî. Má lëé kô õjílã âlôlâ drí tâ ãmákâ lôsî 'ê kâ tâkó Ôvârî drí tibé ãmâ 'bá 'bá ãyïkõ ró 'dî jälé â'dolé ngïi. **16** Ïtí rî, lôsî ãmákâ má drí rĩ'á 'êlâ rizó tã âtî-âtî tândí Ôvârî kâ nõ pélé tâkó ngá ãkó 'dî, â'dó ngá má drí rizó ãmâ lômbélé drï lâ rî ū' dî kô, tâlâ Yésü Krístõ 'bá tã lâ nî má drí 'êlé ïtí. Gõ'dá õzõ má ïicâ kô tâ Ôvârî kâ pélé rî, 'dî' má â'dô â'dó'á izâ ró. **17** Tí õzõ má õrî lôsî tã âtî-âtî tândí pê kâ nõ 'êlé tã lélé ãmákâ rî tí rî, gõ'dá ïcâ trá ódrí ngá félé má drí lôsî 'dî tâsî. Gõ'dá Ôvârî njî' mä trá, má õpë ró tã âtî-âtî tândí nõ rägï' gólâkâ ró. Ïtí rî, gõ'dá óofé drï-'â má drí yâ? **18** Ngá 'ê'á félâ má drí drï-'â ró rî ū' dî nõ. Mâ cú ândrâ-tândî bê úlî Ôvârî kâ pê kâ õjílã drí tâkó ïtí ngá zí ãkó gólïyî tí félé má drí.

19 Ïtí rî, má â'dô tã gólâ má drí lélé 'êlé rî 'ê'á drï-bâlâyî ró. Õjílã ãzâ yû'dâwâ ãngó nõ 'á nõngá ãmâ lípî ró. Gõ'dá má 'bá mä â'dolé

õzō rāgūj ōjílā ndrī kâ kâtí, tâlâ má õjâ ró õjílā lârâkô ngúngî rî 'bá yî bê ndrī 'dó â'dólé õjílā Yésü Krístô kâ ró. **20** Ítí rî, õzō má õrî 'bâsúrú Yûdä yí kâ lâfálé rî, má rî â'dólé nyé õzō õjílā Yûdä yí kâ kâtí, tâlâ má õjâ ró gólîyî bê â'dólé õjílā pâtí-pâtí Yésü Krístô kâ ró. Gbô lé ã'dô bê kô má drí tâ lânjî-lânjî ró õzō má ïjnjî tâ 'bâ'bâ Músâkâ rî kô rî, má 'dâ lâ'bí Yûdä yí kâ 'dî 'bá yî ndrî kâyî má drí rîzó gólîyî lâfálé rî sî. Má 'ê tâ 'dî 'bá yî Ítí 'dî rî, tâlâ õjílā Yûdä yí kâ 'dî 'bá yî òlë ró ïyî tâ bê Yésü Krístô 'á 'dîyî pâ 'bá gólâ Ôvârî drí âjolé rî ró. **21** Kpá Ítí, õzō má õrî 'bâsúrú ãzâ 'bá yî lâfálé rî, má 'dâ lâ'bí õjílā Yûdä yí kâ 'dî 'bá yî kâ rî kô, tâlâ òlë ró ïyî tâ kpá bê Yésü Krístô 'á. Má gâa tâ 'bâ'bâ Ôvârî kâ kô dô. Pâtíj ró, mä rî bê-rî tâ 'bâ'bâ Yésü Krístô kâ rôlé ï'dî.

22 Ítí rî, õzō má õtírî rîj õjílā gólîyî tâ lélê gólîyíkâ drí 'bâlé cé fínyâwá rî lâfálé rî, gô'dâ má 'é tâ gólîyî drí ndrêlé ïyî lîfî ányâ ró rî kô, tâlâ má ícâ ró bê gólîyî âjílî Yésü Krístô ngálâ, Yésü Krístô õpâ ró gólîyî bê tâ õnjí gólîyíkâ 'ásî. **23** Má rî tâ 'dî 'bá yî 'êlé Ítí 'dî rî, tâlâ tâ âtî-âtî tândí Ôvârî kâ nõ õlât'bû ró bê vô 'ásî 'bâsúrú ngúngî drí ndrî. Ítí rî, gô'dâ mä ûsû ró õrê gólâ Ôvârî drí 'ê'á fêlâ õjílā íyíkâ drí rî bê gólîyî bê.

24 Nî ndrê drê, ícâ trá ãnî drí ãnî nyâányâ sélé nîlî ătî 'álâ nîlî zââ drí-'â ûsúlî. **25** Ítí rî, gô'dâ õjílā gólâ lê 'bá ngú râlé gô'dâ yî õ'dê ró sisí ãzí-âzí drí ndrî rî, gólâ rî kâyî vósî cé zââ rî'á íyî rú'bá ûjûlî ngú rârâ sî dódó. Gólâ rî tâ 'dî 'êlé Ítí

'dĩ rî, yí ūsû ró drí-'â, gbõ lé drí-'â rî ãâ'dô 'e'á rû ïzälé 'wãâ rî. Gõ'dá ãmákâ rî, mã rî ãmákâ lôsî 'êlé rõõ nõ rî, mã ūsû ró drí-'â Ôvârí drí 'e'á félé ãmâ drí rî bê. Drí-'â rî gógó 'dĩ ïzää rû kô ãlôlâ. ²⁶ Ìtí rî, má 'ê lôsî Ôvârí drí mbârâkâ sî kpá pípíslí ãlô sî, õzõ ngú rã 'bá gólâ rî 'bá râlé zää mbì cázó 'wãâ võ nã âdûkû lâ 'álâ sisí rî kâtí. Gõ'dá má kpá õzõ õjílã gólâ rî 'bá ãwã 'êlé íyî ãjú-'bá-ãzí bê, gõ'dá rî 'bá íyíkâ íyî ãjú-'bá-ãzí rî sîlî íyíkâ zää téké-téké rî kâtí. Gólâ sîlî íyî ãjú-'bá-ãzí 'dî dîrî-dîrî kô. Má rî lôsî Ôvârí kâ 'êlé kpá ìtí dódó. ²⁷ Ìtí rî, má 'bã gõ'dá ámâ rú'bá cé rî'á tã sû 'bá Ôvârí rú rî 'êlé i'dî. Mâ i'dî ámâ rú'bá 'dî lípî lâ 'î, tälâ má õtírî rî'á tã pélé ámâ ãzí-ãzí yî drí rî, Ôvârí icá kô tã ányâ ūsúlî má rú, gõ'dá drí-'â gólâ 'e'á félâ má drí rî lôgázó dó má drí kô.

10

Tâ ôvârí ãbârâdâgõ îrâtã-îrâtã tâsî rî

¹ Ámâ ândré rî mvá yî, nî ūsû drë tã gólâ â'dô 'bá õjílã Yûdã yí kâ yí drí kâyî Músä kâ 'á rî. Ôvârí 'dê trá sisí gólîyî drí mbârâsâsâ 'á, ã'dô ró bê lâtî â'dálé gólîyî drí nîzó võ ägângbêlê 'ásî. Gõ'dá Ôvârí cå lîmvû ândré lâfâ kpá trá, ã'dô ró bê gólîyî drí lâvûzó 'álâ sî 'á'á lé drí ãzâ rî lésî rî 'álâ. ² Ìtí rî, 'dê'dê mbârâsâsâ kâ gólîyî drí sisí 'dî 'á gõ'dá kpá lâvû-lâvû lîmvû ândré lâfâ cå 'bá rî 'dî 'ásî rî, rî'á õzõ gólîyî ibâbâtízâlê trá 'dêlê Músä vósî rî kâtí. Ìtí rî, gõ'dá ó'bâ gólîyî ngá ãlô ró Músä bê, õzõ ãmâ 'bârê ngá ãlô ró Yésü bê bâbâtízî sî rî kâtí. ³ Ìtí rî, õjílã 'dî 'bá

yî nyâ īyî trá ngá nyãnyâ ãlô gólâ Ôvârí drí âfélé nî ûrú lésí rî ī'dî. ⁴ Gõ'dá gólïyî mvû īyî kpá trá lïmvû ãlô gólâ Ôvârí drí âfélé nî rî ī'dî. Gólïyî mvû trá lïmvû gólâ âfõ 'bá úní 'ásí Ôvârí drí úní rî 'dî 'bälé rî'á nîlî 'dûwâg gólïyî bê rî ī'dî. Nî ndrê drë, úní rî 'dî trá nyé õzõ Yésü Krístõ tí. ⁵ Gbõ lé Ôvârí rî bê nî rî'á gólïyî pâlé gólïyî ôtirî rî'í nîlî võ ãgângbêlë 'dî 'ásí rî, ãmbá võ lâ yî, rî'í gólïyíkâ sú Ôvârí rî lïfî drî 'á kô. Tâ rî 'dî tâsî rî, Ôvârí 'bâ gólïyî trá ôdrâlê õmâ 'álâ.

⁶ Ìtí rî, õdrâ õjilâ 'dî 'bá yí kâ rî tâ â'dálé ãmâ drí kî, mâ õ'ê gõ'dá tâ õnjí kô kpá õzõ gólïyí kâtí. ⁷ Gõ'dá õjilâ ãzâ 'bá yî gólïyî lâfâlé sî rî ëyíkâ trá rî'á ôvârí âbârâdâgõ ïrâtâlê ī'dî. Nî 'ê tâ õnjí gólïyî drí 'elé trá 'dî gõ'dá kô. Tâ rî 'dî 'á rî, tâ ìgî Ôvârí kâ âtâ tâ gólïyíkâ kî, "Gólïyî ê'bê rû trá gõ'dá gólïyî drí rîzó vûdrí kârámâ nyâlé ngá gólïyî félé trá ôvârí âbârâdâgõ ïnjîzó rî sî, gõ'dá kpá rîzó õdrá lâ yî mvûlî. Tâ rî 'dî vósî, gõ'dá õdrá 'dî õcî gólïyî trá rî, gólïyî drí ngâzó ândú tôlé gõ'dá rîzó âyîlî õkó bê võ 'dî 'á nîngá." ⁸ Gõ'dá mâ âyê kpá âyî-âyî õkó gólïyî â'dó 'bá kô ãmâ õkó rî 'bá yí bê rî. Õjilâ dûû gólïyî lâfâlé sî rî 'ê ëyî tâ õnjí ìtí 'dî trá. Ìtí rî, Ôvârí drí gólïyî ûfûzó kútû nyâ'dî-trá-drî-lâ-ngâ-nâ 'dó kâtí ãlô sî tâ gólïyî drí 'elé 'dî tâsî. ⁹ Gõ'dá nî ûjû Ôvârí kô tâ õnjí 'e'ë sî. Õjilâ 'dî 'bá yî 'ê bê ìtí rî, Ôvârí âjô ïnî gólïyî ûfûlî vólé. ¹⁰ Gõ'dá nî âtâ úlî õnjí kpá kô drî-'bá ãníkâ Ôvârí drí 'bälé trá ãnî drî'

rî yî drí. Õjílã Yúdã yí kâ 'dî 'bá yî 'ê bê ̄tí rî, Ôvârî âjô mälâyíkâ ânîlî gólîyî ûfûlî vólé.

¹¹ Tâ gólîyî ndrî rû 'e 'bá õjílã Yúdã yí kâ 'dî 'bá yî drí 'dî 'bá yî, 'ê rû 'dî, ̄dô ró bê ̄mâ lîfî ìmbálé. Tâ â'dó 'bá gólîyî drí 'dî rî, fígî búkû 'á 'dî rî, ̄dô ró bê ̄mâ lîfî ìmbálé, mä õzó kpá kô tâ ̄njí ̄lô-̄lô 'dî 'e  . Nî  s  k , k y   d k   ng  n  k  r  tr   ny , t -v   m k  k z .

¹² Nî g l  k  'b  n  r , y    dr  tr  g g q  t  l l   y k  '   z  r k  f  k t , y   'e t   nj  k  r , 'd v  n  ndr  n  d d , n   z  k  'd   . ¹³  n  ndr , n   r  dr , g d   z   t  n   s e  t   nj  ' l  r , g d  n  n  kp  t nd  r  k , t  g l  r  'b   n   j l  'd  r , r  kp  tr   j l   z  'b  y   j l   t . T   j  r  'd   d  k  t  o 'd  ' . Ôv r   n  t   n k  tr . G l   d   n  p ' , ny   z  g l  dr  'b l  tr   m  dr  r  k t . G l   d  l t   j '   n   n  dr  f z  t   j - j  'd  ' s  t   y k  r  ' l   d . G l   c  k  t   j  r  g g  'd   y l   n  ' l   g r   n  mb r k  dr    s .

T  g l  P o l o  dr  k '  n  r  kr st  'b  y    d  k  ng   l  r 

 v r   b  r 

¹⁴  n ,  m  r -l - z  y  m  dr  l l  r o  n  'b  y , n  'b  t  g l  m  dr   g l  'd  v l   n  dr    s  k . N   r t   v r   b r d g  k . ¹⁵ M   g   t  n   n   b  r  'b  y  k t . N   s  dr   l   m k  'd  d d , n  n  r  b  ng t  'd   l   p t   '  y  r . ¹⁶ N   s  dr  ng  g l  f l  tr  p r nd  z l  r  t  l . R   m  t nd  t s  r ,  z  m   m v   g   tr   g l   v r  dr   r  f z  tr  dr   l  r  '  r , 'd  m  r  'd   w - t 

'ẽ'á Ôvârí drí Yésü Krístō rî õdrã tãsí. 'Dñi mã rî 'dî rû  m 'á ngá  l  r  Y s  Kr st  r  õdr  b . G d   mb t  g l   m  dr  r '  ny l  r   m  t nd  Y s  r  t   s z  r  '  'd ,  z  m   ny  tr  r , 'd  m  r  r   m '  ng   l  r  Y s  Kr st  r  r 'b ' . ¹⁷  mb t  g l   ng  'b  k   l  r '  '  l   j l   j l  dr  ny l  'd , 'd  r  t   d l  k ,  m  g l y  d u   mb t   l  p l  'd  ny  'b  'd , g l y  g d  tr  nd r  ng   l  '  Y s  Kr st  b , t l  m  ny  tr  nd r  'd   mb t   l  'd   d . ¹⁸ G d  n   s  dr  kp   j l  Y d  y  k  t  l . G l y   t r  ng  ny n y  g l y  f l  ng  f f  r  Ôv r  dr  r   r k  l  ny â r , 'd  r   d l  k , g l y   m  r  tr  ng   l  r .

¹⁹ K p   t ,  z  n   ny  ng  g l y  f l  p r nd  z l  'd  tr  r , 'd  r   d l  k ,  n  tr  ng   l  r   n   b y  y   v r  y  b . M   t  t  'd   t  'd  r ,  d  k  k ,  v r  'd  'b  y  c  mb r k  b . G d  m   t  kp  k  k , ng  g l   f l  p r nd  z l  r  c  mb r k  b . ²⁰  d  k   t , t k  t  m  dr   t l  'd   f l  l  k , ng  g l   f l  p r nd  z l  'd ,  f e  'd  k  Ôv r  p t j  g l   r  'l  r  dr ,  f  'd   j u -'b - z   v r  k  r  y  dr .  t  r , m  l e  k   n  dr   c l  ng   l  r ,  d   b - z   v r  k  r  'b . ²¹  d  k  t nd  r   n  dr  r z  ng  mv l   g   r  ' s ,  g   K m   m k  Y s  Kr st  k  ' s  g d  kp   g   v r   b r d g  k  ' s . N   c  k  ng  ny l  r  r , r   m  t nd  Y s  r  t   s z  r  '  g d  kp  k r m   v r   b r d g  dr  r  ' . M   d  'b '   v r  b  r , Y s  Kr st  g d  kp   v r   b r d g  'd   y k  k   ng  t  r  y ? ²²  t  r , m  l e  k  K m   m k  Y s  Kr st  r  'b l 

â'dólé ăwã ró tã 'dî 'á, gólâ õzó kô lânjõ fêê ãmâ drí rôô. Mä nñ trá tãndí ró kĩ, mbârâkã gólâkâ lâvû g  r     m  kâ dr  j   s  .

Tã gólâ ãmâ drí Ôv  r   r   'b  z     y  k   r   ãmâ   z  -  z   y   l  l  e s   r  

²³ G  d   ãj  l     z   'b   y   r     y   trá tã ât  l  é k  , y     â'd   dr  -b  l  y   b   t   ndr   '  z   õz     y   dr   l  l  e r   k  t  . 'D  j   r   t   p  t  j   '  . G  d   t   ndr   â'd   k   t  nd   r   ãmâ dr   '  l  . It   r  , t   ndr   ãmâ dr   â'd  l   dr  -b  l  y   b   '  r   l   '   '  d   y  ,   mb   v   l     c   k   ãmâ   z  -  z   y   p  l   ñl   s  s   '  l   t   l  l  e   y  k   b  . ²⁴ It   r  , n   '   k   c   t   g  l   '   '  b   ãn   i  f  f   p  l   r     d  . N   '   k   t   g  l  y   '   '  b   ãn   p  l   ndr   ãn     z  -  z   y   b   r     d  .

²⁵ Õz   g  d   n   û  s   ã'w   v   ng   l  z   k   ng   g   k   b   r   '   r  , n   ij   t   k   k  '   n   r  , ã'w   '  d   ã'w   g  l   f  l   tr   p  r  nd   z  l  e r     d     d   y   r  . N     c   kp   k   t   ij  l   k  '   n   r  , r  '   mb   ã'w   '  d   ny  z   y   r  . N   g   ny  l  . ²⁶ M   ât   t   '  d   it   '  d   r  , t  l   i  g   tr   b  k   Ôv  r   k   '   k  ,

"Ng   ndr   ãng   n   '   '  n   Ôv  r   k     d  ."

L  ng   24.1

It   r  , g  l   âf   ã'w   '  d   ãj  l   dr   ny  l  .

²⁷ G  d   õz   ãn   r  -l  -  z  y   y   â'd   '  b     y   kr  st   '  b   r   k   r     y  z   ãn     y   dr   '  b   '  l   ã'w   ny  l   r  , n   ny   ã'w   r   '  d   c  ú   t   ij     k  . ²⁸ G  d   õz   ãj  l     z   '  b   y   õs   dr  -mb  l   tr   ãn   l  f   k  , '  d   ã'w   f  l   tr   p  r  nd   z  l  e r     d     d   r  , n   ny   ã'w   r   g  g   '  d   g  d   k  , t  l   n   õz   k   ãj  l   g  l   t   '  d   ât   '  b   ãn   dr   '  d   '  b  ââ t   õnj   '  l  .

²⁹ Gb   lé â'd   k   t   õnj   '   ng   g  l   f  l   tr  

pârãndã zêlé rî nyâzó ãnî drí tâ ïsû-ïsû ãníkâ rî
vó ró rî, nî nyâ kô, tâlâ nî õzô kô tâ ïsû-ïsû ãnî
ãzí-ãzí yí kâ ngá 'dî ndrêzó ïyî lïfî tâ õnjí ró 'dî
îzââ.

Ítí rî, gô'dá õjílã ãzâ 'bá yî ãnî lâfálé sî â'dô tâ-
drî lôgô'á kî, "Ã'dô ítí rî, tâlâ ã'dô 'î ãmâ drí rizó
tâ ïsû-ïsû ãmâ ãzí-ãzí yí kâ 'ëlé ï'dî yã?" ³⁰ Gô'dá
õzô mä õ'ê ãwô-ïtí trá Ôvârî drí ngá gólgâ ãmâ
drí 'ë'á nyâlâ 'dî tâsî rî, â'dô kô mbî ãmâ drí ngá
rî 'dî nyâzó yã?" ³¹ Gô'dá má â'dô tâ ãníkâ 'dî
drî lâ lôgô'á nôti, tâ lâtû 'bá kó rôô rî cé Ôvârî rî
ïnjî-ïnjî ï'dî. Â'dô kô ngá ní drí nyâlé ngâtá mvüli
rî ï'dî, nî 'bá tâ ndrî ãnî drí rî'á 'ëlâ rî ãâ'dô tâ
gólîyî õjílã 'bá 'bá Ôvârî rî ïnjîlî rî ï'dî. ³² Nî 'ê
tâ gólîyî 'ë 'bá õjílã ãzí 'bâlé tâ õnjí 'ëlé Ôvârî rú
rî ï'dî kô, ngâtá õjílã rî 'dî õjílã Yûdä yí kâ ngâtá
â'dô kô õjílã Yûdä yí kâ 'î yã rî, ngâtá õjílã rî 'dî
õjílã Ôvârî kâ 'î yã rî. Tâ 'dî 'bá yî vô lâ 'á rî, nî
'ê tâ gólîyî 'ë 'bá gólîyî 'bâlé tâ lêlé Yésû Krístô 'á
pîpîsîlî âlô sî rî ï'dî. ³³ Mâ rî gógo nyâányâ lâ, má
rî ûjüli ïtú vósî cé zââ rî'á tâ gólîyî õjílã ãzí 'bâ
'bá â'dôlé ãyîkô ró rî 'ëlé ï'dî. Nî ûjû gô'dá kpá
'ëlâ ïtí. Mâ â'dô kô cé ngá 'ë 'bá cé ámâ nyâányâ
pâlé rî 'ëlé ï'dî. Mâ ûjû kpá ngá gólîyî 'ë 'bá õjílã
ãzí pâlé rî 'ëlé, tâlâ Ôvârî õpâ ró gólîyî bê tâ õnjí
gólîyîkâ 'ásî.

11

¹ Nî ï'bî ámâ vó ï'dî, kpá õzô má drí rîrî Yésû
Krístô rî vólé ï'bîlî rî kâtí.

Tâ gólâ Ôvârî rî ïrâtâzó lâtî mbî 'ásî rî

² Má r̄'á ãȳkō ró, tālā tā ámákâ v̄jí ãnî dr̄j̄i s̄i kō. N̄i r̄i trá zāâ tā gólâ má drí ìmbálé ãnî drí r̄i 'élé ï'dâ.

³ Ìtí r̄i, gõ'dá má lē ãnî drí tā nô n̄lý k̄i, Yésū Krístō ï'dî r̄'á òjilā dr̄j̄i s̄i ndr̄i. Gõ'dá kpá ìtí, ãgô kpá cù mbârâkâ bê ïȳ õkó ȳi dr̄j̄i. Gõ'dá Ôvârí íyíkâ kpá cù mbârâkâ bê Yésū Krístō dr̄j̄i.

⁴ Gõ'dá ìtí r̄i, õzõ ãgô ãzâ õrî n̄i r̄'á râtáã 'élé Ôvârí drí ngâtá r̄'á tā âtî-âtî tândí Ôvârí kâ nô pélé cù itá bê yí dr̄j̄i r̄i, ãgô r̄i 'dî 'ê 'dî trá tā ãnyí kâ 'î dr̄j̄-'bá íyíkâ Yésū Krístō drí. ⁵ Gõ'dá õzõ õkó ãzâ õrî n̄i r̄'á râtáã 'élé Ôvârí drí ngâtá r̄'á tā âtî-âtî tândí Ôvârí kâ nô pélé cù ìtí itá ãkó yí dr̄j̄i r̄i, 'dî õkó r̄i 'dî 'ê trá tā ãnyí kâ 'î íȳ ágô drí. Tālā tā 'dî r̄i, trá nyé õzõ õkó gólâ tā õnjí ãnyí kâ 'ê 'bá gõzó dr̄j̄-'bí lâ fâlé vólé r̄i kâtí.* ⁶ Ìtí r̄i, gõ'dá õzõ õkó õgâ trá dô íȳ dr̄j̄ âkólé kpâkû ìtâ s̄i õ'bí 'á r̄i, 'dî õkó r̄i 'dî ãnyí gólâkâ r̄i trá nyé õzõ õkó gólâ dr̄j̄ lâ fâlé kôlérë ngbângbâ r̄i kâtí. Gõ'dá õzõ õkó õgâ trá dô dr̄j̄ âkólé ìtâ s̄i õ'bí 'á r̄i, r̄'á tândí ró gõ'dá õkó r̄i 'dî õfâ íȳ dr̄j̄ gbô vólé kûlûrû ró ãnyí íyíkâ 'dî â'dálé. Ìtí r̄i, õkó ââyê ïȳ dr̄j̄ hûwâ kô.

⁷ Gõ'dá â'dó kô ïcâ-ïcâ ró ãgô drí ïȳ dr̄j̄ âkózó kpâkû, tālâ Ôvârí 'bá ãgô nyé õzõ íȳ ífifí kâtí,

---

* **11:5** 11.5 Lâ'bí Yúdâ yí kâ 'á r̄i, õkó gólâ dr̄j̄ âkó 'bá kô 'dî r̄i nyé õzõ õkó rûlý ãgô bê gõzó dr̄j̄ lâ fâlé kûlûrû ró tâ õnjí 'dî drí r̄i kâtí. Gõ'dá õkó kâ r̄i, gólîȳ drí ïȳ dr̄j̄ âkólé kpâkû, â'dô ró bê tâ â'dálé k̄i, gólîȳ fê ïȳ trá rîlî ïȳ ágô ȳi zélé tâ ágô lâ yí kâ ârîlî ï'dî, tālâ õzõ òjilâ ãzâ 'bá ȳi õndrê gólîȳ trá dr̄j̄ bê âkô-âkô ró ìtâ s̄i kpâkû r̄i, òjilâ drí gólîȳ ágô ȳi ïnjjzó bê.

ã'dô ró bê õjílā drí íyî ìnjízó, yî â'dó 'bá gólâ drílî rî. Gõ'dá õkó kâ rî, Ôvárí 'bâ õkó, ã'dô ró bê õjílā drí ágó lâ rî ìnjílî, ágó lâ â'dó 'bá gólâ drílî rî.

⁸ Má âtâ tâ 'dî ìtí 'dî rî, tälâ Ôvárí 'bâ ãgô sisí, gólâ 'bâá ãgô kô õkó fâ 'ásí, gólâ 'bâ bê rî, õkó ì'dî ãgô fâ 'ásí. ⁹ Gõ'dá Ôvárí 'bâá ãgô kpá kô õkó drí, gólâ 'bâ bê rî, õkó ì'dî ãgô drí. ¹⁰ Ìtí rî, itá õkó drí rî'á âkólâ yí dríi kpäákü 'dî rî, rî'á lâmbé 'î tâ â'dálé kî, õkó rî 'dî rî trá ágó lâ zélé, rî'á tâ ágó lâ kâ ârílî ì'dî. Ìtí rî, rî'á tândí ró õkó drí íyî dríi âkózó kpäákü, tälâ mälâyíkâ Ôvárí kâ õndrê ró bê kî, gólîyî ìnjî íyî ágó yî trá mbî.

¹¹ Gõ'dá Ôvárí 'bâlé bê ãgô õkó bê rî, õkó ïcâ kô rîlî tândí ró ágó ãkó. Gõ'dá ãgô ïcâ kpá kô rîlî tândí ró õkó ãkó. ¹² Tâ pâtíi ró Ôvárí 'bâ õkó trá ãgô rú'bâ 'ásí, gõ'dá õkó tî ãgô kpá nî. Ìtí rî, ãgô âfõ kpá õkó 'ásí. Ôvárí 'bâ tâ 'dî 'bá yî ndrî 'dó nî.

¹³ Gõ'dá nî nî ã'dô 'î tâ 'dî tâsí yâ? Rî'á tâ mbî 'î õkó drí rîzó râtáâ 'élé Ôvárí drí õ'bí 'á cù ìtí itá âkô-âkô ãkó yí dríi kpäákü yâ? ¹⁴ Tâ pâtíi ró, rî'á tâ ãnyî kâ 'î ãgô drí íyî drí-'bí âyézó njiilî 'dû'u'dû êdé ãkó lâ. ¹⁵ Gõ'dá õkó kâ rî, õkó drí-'bí ūnjî trá kpüyä-kpüyä rî, 'dîi drí õkó rî 'dî 'bâzó sülí sû rôô. Ìtí rî, gõ'dá drí-'bí õkó kâ â'dé 'bá kpüyä-kpüyä 'dî rî, rî gólâ rî drí-fâ â'bâlé kpäákü. ¹⁶ Gõ'dá õzõ õjílâ ãzâ õkî nî rî, tâ má drí âtâlé 'dî 'bá yî ã'dô õnjõ 'î rî, má â'dô kî'á nî gólâ drí rî, ãmâ krístõ 'bá yî kænísâ 'ásí ndrî, 'dîi trá lâ'bí ãmákâ ì'dî, õkó drí íyî dríi âkólé kpäákü itá sî Ôvárí rî ìrátâlé 'á õ'bí 'á rî.

Tā rû ߄mû tāndí Yésū rî tā ߄süzó rî tāsī

¹⁷ Má lē kpá trá tā ãzâ âtálé ãní drí. Má ârî tā kĩ nĩ rî, nĩ ߄rî rî'á tā ányâ 'êlé ߄'dî, ߄zõ nĩ êê'bê rû trá râtâá rû ߄mû tāndí tā Yésū kâ ߄süzó 'á lâ rî kâ 'êlé rî. Má ߄cá kô â'dólé ãní bê ߄yïkõ ró tā gólâ 'dî'á. ¹⁸ Sísí rî, má ârî kĩ, ߄zõ nĩ ߄tíří rû ê'bé vō ãlô 'á Ôvârî rî ߄râtâlé rî, nĩ rí kô ߄zõ ngá ãlô kâtí. Nĩ rí ãní lâfâlé câlé ngüíngî. Tā ߄sü ámákâ 'á rî, tā gólïyî má drí ârlí ãní tāsī 'dî rî, rî'á tā pâtíjî 'î. ¹⁹ Tā ߄sü ãníkâ 'á rî, nĩ lē ãní lâfâlé câlé ngüíngî, tâlâ nĩ nï ró bê ngâtá ángô rî 'bá yî rî ߄yïkâ nĩ tā gólâ Ôvârî rî 'bâ 'bá ߄yïkõ ró rî 'êlé yã rî.

²⁰ Gõ'dá nĩ ߄tíří rû ê'bé vō ãlô 'á ngá nyâlé ã'dô ró bê rû ߄mû tāndí Yésū rî tā ߄süzó rî 'êlé rî, nĩ rí 'êlâ lâtí mbî rî 'á kô. ²¹ Gõ'dá nĩ ê'bê rû bê ngá nyânyâ 'dî nyâlé rî, ߄jílâ ߄rûkâ 'bá yî ߄tô ߄yïkâ gõ'dá ngá nyâlé sísí 'wââ'wâ. Gólïyî lêé ߄yî kô ߄yî ãzí-ãzí yî têlé âcâlé zâlô. 'Díi kâ rî tí rî, gõ'dá nyâsá ndë gbõ ߄jílâ ãzâ 'bá yî âyéle rîlí lõfó sî. Gõ'dá ߄jílâ ߄rûkâ 'bá yî gõ mvû ߄yïkâ ߄drá kpá rõô, bûúü ߄drá drí gólïyî cizó cî, ãzâ 'bá yî ߄fûzó cú ߄fû. ²² 'Díi rî tā ߄njí 'î. ߄zõ ߄jílâ ãzâ ߄lë ngá nyâlé rõô ngâtá ߄drá mvûlî ߄yî cîlî yã rî, gólâ ߄'ê tā 'dî 'bá yî yí drí 'bâ 'álâ. Nĩ lê kãñisä Ôvârî kâ ãzâlê, tâlâ nĩ lê ߄jílâ gólïyî ngá nyânyâ ãkó 'dî 'bá yî ãnyî ߄gâ ró gólïyî drîjî yã? Má â'dô kî'á nĩ ãní drí tā ãníkâ 'dî 'á rî ã'dô yã? Má ߄cá kô ãní tâ lóngolé tâ 'dî'á.

²³ Tâ gólâ tibê Kúmú ãmákâ Yésû Krístô drí âtálé má drí rû ߄mû gólâ rî tâ ߄süzó rî tâsî rî, má â'dô âtâ'á lâ ãní drí nôtí. Ngácî gólâ rî ߄lí

âñõzó 'dī sī, gólâ drí ãmbâtā ãzâ âtrõzó ìngálé.
24 Gõ'dá drilâ ãwô-ïtí 'ezó Ôvârî drí tã lâ sī, drilâ pízó lâ, gõ'dá trõzó lâ félê lâjó'bá íyíkâ rî 'bá yî drí tã âtâ-âtâ bê kî nî rî, "Nî trõ nõô, nî nyâ. Nõô rî'á ámâ rú'bá gólâ má drí 'e'á félâ ãnî pâlé rî 'dî, nî 'ê zââ nõtí kárá, ã'dô ró bê ámâ õdrã tã ïsûzó." **25** Gõ'dá kpá ïtí, ngá nyâlé 'dî vósí, drilâ ïgã mvá õdrá kâ âtrõzó ìngálé gõzó félâ lâjó'bá íyíkâ 'dî 'bá yî drí tã âtâ-âtâ bê kî, "Ãnî ndrî, nî mvû nõô. Nõô ámâ ãrí 'i tibê â'dó 'bá tã-drî lélê ó'dí Ôvârî kâ ró ãní bê rî 'dî. Nî 'ê zââ nõtí, nî õtirî rî'í mvûlâ rî, ã'dô ró bê ámâ õdrã tã ïsûzó." **26** Nî ndrê drë, nî õtirî rî'í ãmbâtã nyâlé gõ'dá kpá rî'á ngá mvûlî ïgã mvá 'dî 'ásî rî, 'dî'í rî nî rî 'dî tã â'dâ'á õjílâ drí kî, Kúmú ãmákâ Yésü Krístõ drã nô, ã'dô ró bê gólîyî pâlé tã õnjí gólîyíkâ 'ásî ndrî. Nî rî tã rî 'dî 'élé ïtí bûúú kâyî gólâ Kúmú Yésü drí 'ezó âgôlé ãngôlê nô 'á rî sî.

27 Tã 'dî tâsî rî, gõ'dá õzõ õjílâ ãlô rû ê'bé 'bá võ ãlô 'á ngá nyâlé, ã'dô ró bê rû ãmû tândí Yésü rî tã ïsûzó rî 'élé 'dî ã'dô mbì kô rî, 'dî'í gólâ 'dâ Yésü Krístõ rî rú'bá gõ'dá ãrí lâ bê 'dî trá. **28** ã'dô gõ'dá bê trá ïtí rî, nî êdê ãnî pípíslí zâlô drë sísí ãnî drí rû ãmû Yésü rî tã ïsûzó 'dî 'e ãkó. **29** Nî ndrê drë, õzõ õjílâ õnyâ Yésü rî rú'bá 'dî trá gõ'dá ûmvû kpá ãrí lâ 'dî trá cù tã õnjí bê rî, 'dî'í gólâ âsê tã trá yí drî'í, tâlâ gólâ ïzâ tã-drî lélê ó'dí Yésü drí 'bâlé 'dî trá. **30** Ítí rî, õjílâ dûú ãnî lâfálé sî rî, gólîyî âsê tã trá ïyî drî'í, tã gólîyî drí âsélé ïyî drî'í rî drí sî 'dî, drîlîyî rîzó rîlî mbârâkâ ãkó gõ'dá ngá lâzé drí kpá rîzó gólîyî 'élé kárá, gõ'dá ãzâ 'bá yî drí rîzó ôdrâlê 'dî.

31 Ìtí rî, mā ̄r̄í ãmâ vó sísí, ãmâ drí n̄izó lâ zâlô dódó kî, ãmâ r̄í'á tâ ̄onjí ãkó Yésü ândrá rî, 'dîí mā ̄icá kô tâ âsélé ãmâ dr̄í. **32** Gõ'dá gbõ lé Yésü ̄ofé lâñjö ãmâ drí tâ ̄onjí ãmákâ 'élé 'dî tâsí rî, 'dîí r̄í'á tândí ró, ̄dô ró bê lîfî lõmbâ félé ãmâ drí, mā ̄ágõ ró bê tâ tândí rî 'élé ̄dî, gólâ ̄ozó kô lâñjö ̄angí rî fée ãmâ drí kâyî gólâ drí 'ezó ̄agõlé tâ-vó ̄ojílã gólíyî iyî ̄injî 'bá kô ̄angó nõ 'á rî yí kâ kílí rî tú.

33 Ìtí rî, ámâ ̄adrúpî yî ámâ ̄izó yí bê, ̄ozõ nî ̄eé'bê rû trá kpâkâ ̄alô ngá nyâlé, ̄dô ró bê rû ̄amû tândí Yésü rî tâ ̄isûzó rî 'ezó rî, nî rî tû ̄anî ̄azí-̄azí yî têlé, nî nyâ ró ngá bê 'dûwâ. **34** ̄Ozõ ̄ojílã ̄azâ ̄anî lâfálé sî ̄dô lõfó ró rî, gólâ ̄onyâ ngá zâlô yí drí 'bâ lésí, tâlâ gólâ ̄ozó kô ̄anîí r̄í'á ngá nyâlé ̄ozõ lâbâgû kâtí, Ôvârî ̄ozó kô tâ-vó gólâkâ kîñ ̄onjí ró, nî ̄otírî rû ̄bé r̄í'á rû ̄amû tândí Yésü rî tâ ̄isûzó 'dî nyâlé rî. Gõ'dá ̄dô tâ gólâ ̄azâ ̄anî drí ̄igílî má drí 'dî 'á rî, má ̄dô tâ lâ ̄atá'á trá ̄anî drí, ̄ozõ má ̄otírî cââ tólâ nî'á ̄anî ndrêlé rî.

12

*Tâ tâ Líndrí Tândí Ôvârí kâ drí mbârâkâ fêzó
ngûíngî ̄ojílã drí*

rî tâsí

1 Ámâ ̄adrúpî yî ámâ ̄izó yí bê, tâ gólâ ̄anî drí ̄ijílî má tî Líndrí Tândí Ôvârí kâ drí mbârâkâ ngûíngî rî fêzó ̄ojílã drí 'dî tâsí rî, má lë tâ ̄isû ̄aníkâ 'bâlé mbî. **2** Nî nî trá tândí ró, drê sísí ̄anî drí tâ lêzó tâ Yésü Krístõ kâ 'á kô rî, ̄ojílã ̄adô ̄anî trá lâtî ngûíngî 'ásî, gõ'dá ̄anî drí rîzó lâ'bí ôvârî

ãbārādāgō gólâ 'bá 'bá mbârâkâ ãkó rî kâ 'dâlé ū' dî. ³ Gõ'dá bê trá ïtí rî, má lë tâ gólâ tibé tâ pâtñi nñzó rî â'dâlé ãnî drí. Õzo õjilâ õrî tâ âtâlê Líndrí Tândí Ôvârî kâ rî sî rî, õjilâ rî gógó 'dî ïcâ gõ'dá kpá kô Yésü Krístõ rî 'dâlé. Kpá ïtí rî, õjilâ â'dô tâ âtâ'á kî, "Yésü Krístõ Kúmú ãmákâ ū' dî" rî, té õzõ Líndrí Tândí Ôvârî kâ ã'dô bê gólâ 'á gólâ rî 'bâlé tâ lélê pïpïsílý ãlô sî rî.

⁴ Ôvârî fê mbârâkâ trá krístõ 'bá yî drí ngüíngî Líndrí Tândí íyíkâ sî. Gõ'dá ïtí rî, Líndrí Tândí Ôvârî kâ ãlô 'dî fê mbârâkâ ngüíngî 'dî 'dó nî. ⁵ Gõ'dá krístõ 'bá yî rî kpá trá lôsî ngüíngî 'élé, gõ'dá gólîyî 'dó rî'á rû û'bû 'bá Kúmú ãmákâ ãlô Yésü kâ rî 'bá yî ró. ⁶ Gõ'dá kpá Ôvârî drí tâ 'ezó krístõ 'bá yî drí ngüíngî gõ'dá Ôvârî rî'á 'dó Ôvârî ãlô 'dî ū' dî.

⁷ Ïtí rî, Líndrí Tândí Ôvârî kâ fê mbârâkâ trá ngüíngî krístõ 'bá yî drí. Gólâ fê mbârâkâ 'dî, ã'dô ró bê gólîyî drí krístõ 'bá ãzí pâzó ū' dî sî lâ.

⁸ Mbârâkâ gólâ Líndrí Tândí drí félé 'dî rî'á õzõ nôô 'bá yî tí. Õjilâ ãzâ drí rî, Líndrí Tândí Ôvârî kâ fê íyíkâ mbârâkâ gólâ drí tâ ïgîlî búkû Ôvârî kâ 'á rî ífí lâ nñzó dódó. Gõ'dá Líndrí Tândí Ôvârî kâ fê íyíkâ mbârâkâ õjilâ ãzâ rî drí gólâ rî 'bâlé tâ gólâ Ôvârî drí lélê õjilâ íyíkâ drí 'élé rî nñlî.

⁹ Gõ'dá Líndrí Tândí Ôvârî kâ ãlô-ãlô 'dî fê kpá mbârâkâ tâ lë kâ Ôvârî 'á pïpïsílý ãlô sî kî, Ôvârî ãâ'dô ïcâ'á cù tâ ãzâ 'bá yî 'élé. Gõ'dá Líndrí Tândí Ôvârî kâ ãlô-ãlô 'dî fê kpá mbârâkâ õjilâ ïngâ kâ ngá lâzé 'ásî rî kâ õjilâ ūrûkâ 'bá yî drí. ¹⁰ Gõ'dá gólâ fê kpá mbârâkâ tâ lârâkô ãzâ 'bá yî

'ẽ kâ õjílã ūrûkâ 'bá yî drí. Gõ'dá õjílã ãzâ drí rî, Líndrí Tãndí fẽ íyíkâ mbârâkã gólâ rizó tã âtálé Ôvârí rî tû sî õjílã yî Ôvârí kâ drí rî ã'dî. Gõ'dá gólâ fẽ íyíkâ mbârâkã õjílã ãzâ 'bá yî drí rizó úlí õjílã kâ rî'á âtálâ rî nîlî, ngâtá gólâ rî úlí Líndrí Tãndí kâ rî âtálé ã'dî, ngâtá líndrí õnjí kâ 'î yâ rî. Gõ'dá gólâ 'bá õjílã ãzâ 'bá yî tû gólîyî drí nîlî kô rî 'bá yî âtálé. Gõ'dá gólâ 'bá õjílã ãzâ 'bá yî tû gólîyî drí nîlî kô rî iffí lâ árîlî lôfôlé ãzí-ãzí drí. ¹¹ Ítí rî, Líndrí Tãndí Ôvârí kâ ãlô 'dî lë nî mbârâkã ngüíngî 'dî 'bá yî félê õjílã drí ngüíngî, õzô tã íyíkâ lêlê rî tí.

Tâ krístõ 'bá yî drí â'dózó ngá ãlô ró rî

¹² Âmâ rú'bá yî rî'á ngá ãlô 'î, gõ'dá rî'á rû ïcûmâ bê ngüíngî. Gõ'dá kpá rî'á ïtí ãmâ krístõ 'bá yî kpá rî'á õzô rû ïcûmâ Yésû Krístõ rî rú'bá kâ ró rî tí, ê'bê rû kpá ácálé ngá ãlô ró, â'dó 'bá Yésû Krístõ ã'dî rî. ¹³ Kpá ïtí, ãmâ krístõ 'bá yî dûn nô yî rî'á ndrî 'dó ngá ãlô 'î Yésû Krístõ bê, ngâtá ãmâ Yûdã yî ã'dî ngâtá ãmâ 'bâsúrú ngîi 'ásî yâ rî, ngâtá ãmâ rägîi 'î ngâtá ápi 'î yâ rî. Ó'ê bâbâtízî ãmâ drí ndrî Líndrí Tãndí Ôvârí kâ ãlô 'dî sî ãmâ drí â'dózó bê ngá ãlô ró Yésû bê. Gõ'dá Ôvârí fẽ Líndrí Tãndí íyíkâ 'dî trá ndrî ãmâ drí, rîlî ãmâ 'á mbârâkã félê ãmâ drí.

¹⁴ Nî ndrê drê, rû ïcûmâ rú'bá kâ rî â'dó kô cé ãlô. Rû ïcûmâ bê rî'á dûn. ¹⁵ Ítí rî gõ'dá, pá õkî nî rî, yí ãâ'dó ūrûkâ rú'bá kâ 'î kô, tâlâ yí ãâ'dó kô drí ã'dî rî, 'dî rî'á úlí âzâ-âzâ 'î, gõ'dá úlí rî 'dî ïcâ kô pá rî 'bâlê â'dolé ngîi rú'bá rú sî. ¹⁶ Gõ'dá õzô bí ãâtâ kpá kî, yí ãâ'dó kô ūrûkâ rú'bá kâ 'î,

tâlâ yí ãâ'dó kô lïfï ū'dî rî, úlí gólâkâ 'dî 'bá yî ïcá kpá kô gólâ rî 'bälé â'dólé ngïï rú'bá rú sï. ¹⁷ Ítí rî, gõ'dá õzõ õjílã rú'bá ã'dô gõ'dá ndrï cé lïfï ū'dî ángí ró ãlô rî, õjílã rî 'dî â'dô gõ'dá tã ârï'á íyíkâ ã'dô sï yä? Gõ'dá õzõ õjílã rú'bá ndrï ã'dô cé bï ū'dî ángí ró ãlô rî, õjílã rî 'dî â'dô íyíkâ gõ'dá ngá Ạngü'á kó drë ã'dô sï yä? ¹⁸ Võ lâ 'á rî, Ôvárí 'bá ngá 'dî 'bá yî ngïíngî ïtí â'dólé 'dó rú'bá rú 'dî rî, gólâ lë rú'bá õ'ê ró lôsï bê ndrï 'dó tândí ró. ¹⁹ Tí õjílã rú'bá õró 'bââ cé ngá-tï ãlô rî ū'dî rî, â'dô lôsï 'e'á ángô tí yä? ²⁰ Tâ â'dó 'bá bê pâtïï ró rî ū'dî nô, rú'bá rî'á ngá bê dûû yí rú, 'dó lôsï bê ngïíngî rî'á lôsï 'êlé rú'bá drí. ²¹ Gõ'dá â'dô bê trá ïtí rî, ïcá kô lïfï drí âtázó lâ drí drí kï, "Má lêé nî kô." Gõ'dá ïcá kpá kô drí drí tâ âtázó pá drí kï, "Má lêé nî kô."

²² Nî ndrê drë, ngá ãzâ 'bá yî ãmâ rú'bá 'á rî, rî ïyî lêndréle ãmâ lïfï lôsï ãkó, gõ'dá mä ïcá kô lôsï 'êlé tândí ró õzõ ngá 'dî 'bá yî ã'dô yû rî. ²³ Gõ'dá ngá ãzâ 'bá yî bê ãmâ rú'bá 'á, lêndré ãmâ lïfï sùsü ró kô, gõ'dá mä rî ãmákâ vó lâ yî ndrêlê dódó. Gõ'dá ngá ãzâ 'bá yî ãmâ rú'bá 'á rî yî, mä rí â'dálâ ïyî õ'bí 'á kô. Mä rî rî'á ítâ sùlì ū'dî drí lâ ïyî. ²⁴ Gõ'dá ngá ãzâ 'bá yî ãmâ rú'bá 'á rî mä rí lâpílâ kô. Gõ'dá ïtí rî, Ôvárí 'bá ngá ngïíngî 'dî 'bá yî trá 'dó rû ïcûlì rú'bá ãlô rú, tâlâ mä rî ró bê tâ rôrô 'êlé ngá ãmâ rú'bá 'á gólïyî rî 'bá ndrêlâ kô rî 'bá yî drí, gõ'dá kpá vó lâ ïyî ndrêlê dódó. ²⁵ Gõ'dá ïtí rî, ngá rú'bá kâ ngïíngî 'dî 'bá yî, cá ïyî lâfâlé kô. Gõ'dá rî ïyî Ȅtïlì ïyî vò 'ásï. ²⁶ Gõ'dá õzõ ngá ãlô rú'bá 'á rî ã'dô trá lâzê-lâzê ró rî, 'dïi, rú'bá kpá trá ndrï lâzê-lâzê

ró. Gõ'dá õzõ ngá ãlô rú'bá 'á rî ã'dô trá ã'dí ró
rî, 'dã' rî rú'bá kpá trá ndrï ã'dí ró.

²⁷ Nñ ndrê drë, krístõ 'bá ndrï rû ïcú 'bá â'dolé
ngá ãkó ró rî, rí'á Yésü rî rú'bá 'í. Änî ãlô-ãlô
rí'á ngíngî. Gõ'dá lë bê rî, ãnî ãlô-ãlô 'dî drí rû
ïcúl' ãzí-ãzí rú. ²⁸ Gõ'dá nõô rí'á lôsï ngíngî õjílã
kãnísä kâ drí rí'á 'êlâ rî ï'dî.

Sísí rî, rí'á ïyíkâ lãjó'bá yî ï'dî.

Gõ'dá rí' lâ ró rî, ïyíkâ tâ Ạngü 'bá yî, õjílã gólïyî
rí 'bá úlí âtálé Ôvârî rî tû sî rî yî ï'dî.

Gõ'dá nâ lâ ïyíkâ lïfï ïcí 'bá yî ï'dî.

Gõ'dá gólâ 'bá ãzâ 'bá yî rí'á tâ lârâkô 'êlé.

Gõ'dá gólâ 'bá ãzâ 'bá yî rí'á ngá lázé 'bá ïngálé
ngá lázé ïyíkâ 'ásî.

Gõ'dá gólâ 'bá ãzâ 'bá yî kpá trá rí'á õjílã ãzí pälé.

Gólâ 'bá ãzâ 'bá yî kpá trá mbârâkâ bê 'dêlé sísí
lôsï krístõ 'bá kâ êdélé.

Gõ'dá gólâ 'bá ãzâ 'bá yî kpá trá tû gólïyî drí nïlî
kô rî 'bá yî âtálé.

²⁹ Krístõ 'bá yî â'dó kô ndrï 'dó lãjó'bá Yésü
Krístõ kâ ï'dî. Krístõ 'bá yî â'dó kô kpá ndrï tâ
Ạngü 'bá 'í. Krístõ 'bá yî â'dó kô ndrï 'dó tâ ïmbá
'bá 'í úlí ífí Ôvârî kâ ïmbálé õjílã drí. Krístõ 'bá
yî â'dó kô ndrï 'dó mbârâkâ tâ lârâkô 'ê kâ bê.

³⁰ Krístõ 'bá yî â'dó kô ndrï 'dó mbârâkâ õjílã
ïngâ kâ bê ngá lázé 'ásî. Krístõ 'bá yî â'dó kô
ndrï 'dó mbârâkâ tû gólïyî drí nïlî kô rî âtâ kâ bê
gõ'dá tâ nïnï tû gólïyî drí nïlî kô rî ârî kâ bê ífí lâ
lôgôlé ãzí-ãzí drí. ³¹ Ítí rî, gõ'dá mbârâkâ gólâ
ïcâ 'bá ãnî drí lêlé rî, mbârâkâ gólâ ngá lâyvû 'bá
gäraä rî 'ezó rî ï'dî.

Tā ōjílā lôvó 'bā kâ

Ngbāângbânō rî, má lē trá tā ōjílā ãzí lôvó 'bá kâ tibê lâvū 'bá gârã mbârâkâ gólâ Líndrí Tândí Ôvârî kâ drí félé trá ãnî drí 'dî drjî sî rî âtálé ãnî drí.

13

¹ Gõ'dá õzõ nî ãzâ, gbõ lé ní ãâtâ áníkâ tî gólîyî ní drí nñlí kô rî 'bá yî ndrî, gbõ lé ní ãâtâ tî mälâyíkâ gólîyî ûrú 'álâ rî 'bá yî kâ ndrî, gõ'dá õzõ ní õrî tî rî 'dî 'bá yî âtálé cù ïtí lôvó ōjílā ãzí kâ ãkó rî, 'dîl úlî áníkâ rî'á âtálâ 'dî rî'á nyé õzõ ãríwá ãwó kâtí. ² Õzõ gõ'dá ní ãâtâ tâ âtî-âtî tândí Ôvârî kâ nô ōjílā drí õzõ tâ Ʉngû 'bá kâtí, gõ'dá ní õrî tâ âtî-âtî rî âtálé lôvó ãkó rî, 'dîl tâ áníkâ rî'á âtálâ 'dî 'bá yî 'dó tâ tâkó 'î. Õzõ gõ'dá ní ûnñj áníkâ tâ gbõ ndrî ní drí tâ Ôvârî kâ lâpílî lâpî rî 'bá yî nñzó ndrî, gõ'dá ní ã'dô lôvó ãkó rî, 'dî 'bá yî ndrî tâ tâkó 'î. ïtí rî, ní õlë áníkâ gbõ lé tâ Yésü Krístô kâ pípîsílî ãlô sî, gõ'dá ní drí tâ âtázó únî drí kî, gólâ eësê rû võ gólâ yî drí 'bâzó 'álâ sî 'dî 'ásî võ ãzâ 'á, únî rî 'dî drí rû eësezó, gõ'dá õzõ ní õ'bâ ōjílā ãzí lôvó kô rî, 'dîl ndrî 'dó tâ tâkó 'î gõ'dá tâ lêlë áníkâ ãmbá 'dî trá 'dó tâ tâkó 'î Ôvârî rî lîfî drjî 'á. ³ ïtí rî, gõ'dá õzõ ní õfê kpá té ngá 'bâ 'bá bê ní drígá rî yî ndrî ōjílā ngá ãkó lé 'bá ró rî pâzó, õzõ gõ'dá ní õ'ê tâ rî 'dî lôvó ãkó rî, 'dîl tâ tândí áníkâ 'ëlé 'dî íyíkâ trá ndrî tâkó ïtí Ôvârî rî lîfî drjî 'á. Gõ'dá gbõ lé nî ãzâ, ní õfê ánî rû'bâ ánî  jú-'bá- zí yî drí fûlî tâ

Yésū Krístō kâ 'á, gõ'dá õzõ ní õ'bã kpá ãjú-'bá-ãzí 'dĩ 'bá yî lôvó lâ yî kô rî, 'dïi õdrã ánikâ 'dĩ iyíkâ trá võ tákó 'á Ôvârî rî lïfí drï 'á.

4-5 Ngá lêlë ãníkâ ãní ãzí-ãzí yî drí rî ãâ'dô nôtí, ní ãtû fñi ãní ãzí-ãzí yî lêzó, õzõ kpálé gólïyî õ'ê tâ õnjí ãní drí rî. Ní lë ãní ãzí-ãzí yî, â'dó kô pípíslí 'bázó ï'dî gólïyî rú, gõ'dá â'dó kpá kô ãní  rúlí gólïyî drí, ngâtá úlí õnjí-õnjí lôgôlé ï'dî gólïyî drí. Ní lë ãní ãzí-ãzí yî, â'dó kô ãní 'bälé sísí 'álâ gólïyî drí. Ní rî kô rî'á ngälé  w  ró, gõ'dá kpá rî'á tâ õnjí ãní ãzí-ãzí yî drí 'élé ãní drí rî rî'á tâ lâ 'bälé ãní drïi. **6** Ní â'dô kô ãyíkô ró õzõ ngá gólïyî õnjí-õnjí rî 'bá yî â'dô trá ãní ãzí-ãzí yî drí rî. Bê-rî, ngá gólïyî 'ê 'bá ãní 'bälé ãyíkô ró rî, ãâ'dô tâ gólïyî mbímbí tândí ró rî 'bá yî drí â'dólé ní. 'Dïi rî'á tâ gólâ lôvô kâ rî ï'dî. **7** Õzõ ní õ'bã õjílâ ãzí lôvó trá rî, ní â'dô fñi ãtû'á tâ õnjí ndr  gólïyî drí rî'á 'élâ ãní drí rî yî 'ásí. Gb  lé gólïyî õ'ê tâ õnjí ãní drí rî, lôvó ãníkâ gólïyî drí rî ôj  r  kô. Ní â'dô ãníkâ k  z â rî'á lïf  'bälé b -r  ï'dî Ôvârî drïi l n o rî 'd  'b  y  'ásí ndr . G d  ãní drí r z  b -r  kp  cé lïf  'bälé ï'dî ng  g l y  t  l  'b l  tr  '  'á '  l  ãní drí rî drïi.

8 Ítí rî, t  g l  õj l  ãz  lôv  'b  k  'd  r , l v  g r  mb r k  ndr  L nd  T nd  Ôv r  k  dr  f l  ng  ng ng  '  z  r  dr i s , t l  l v  nd   r  k . T  g l y  Ôv r  dr  ât l  t   ng  'b  iy k  r  y  dr  p l  ãní dr , 'd i â'd  '  '  r  nd  l . T  n n  g l  t  ng ng  ãní dr  n l  k  r  ât  k  'd  â'd  kp  r  nd  ' . G d  t  n n  t  Ôv r  k  i mb  k  'd  â'd  kp  r  nd  ' . **9** T  r  'd  â'd  â'd '  Ítí, t l  m  n 

tā Ôvârî kâ cé fínyâwá ïtí. Mā nñý tā gólyî Ôvârî drí 'ẽ'á 'ëlâ ȝzátú tólâ rî kô. Gõ'dá Ôvârî rî kpá cé tā ngá ȝzâ 'bá yí kâ tā lâ â'dálé ȝ'dí tā ȝngû 'bá íyikâ drí âtálé ȝjilâ drí. Gólâ âtá tā yí drí 'ẽ'á 'ëlâ rî yí ndrî kô. ¹⁰ Gõ'dá ȝzô Ôvârî eêdê ngá yí drí lêlê rî yí trá ndrî rî, ngá 'dî 'bá yí â'dô 'ẽ'á rû ndêlê ndrî. ¹¹ Kâyî sisí rî, má rî rî'á tā âtálé ȝzô 'dïyimvá kâtí. Gõ'dá má rî kpá rî'á tā ȝsulí ȝzô 'dïyimvá kâtí. Gõ'dá ïtí rî, ngbâângbânô rî, má mbâ gõ'dá trá â'dolé tā lêlê bê ȝmbá, gõ'dá tā gólyî má drí rî'á 'ëlâ ȝzô 'dïyimvá kâtí rî ndê trá. Gõ'dá ïtí rî, nñ â'dô ȝzô 'dïyimvá kâtí tā ȝsü ȝníkâ rî 'á. ¹² ïtí rî, ngbâângbânô rî, mä rî tā Ôvârî kâ rî ndrêlê ȝzô líndrí gólyî ȝmâ drí rî'á ndrêlâ ngânâ 'á cé füyã-füyã rî kâtí. Gõ'dá ȝzátú rî, mä â'dô 'ẽ'á âdrêlé cú Ôvârî ândrá ȝmâ drí gõzó gólyâ rî ndrêlê dódó ȝmâ nyâányâ sî. Ngbâângbânô rî, mä nñ tā trá fínyâwá ïtí Ôvârî rî tâsî. Gõ'dá ȝzátú rî, mä â'dô 'ẽ'á gólyâ rî nñlî tândí rô dódó ïtí. ¹³ Îtôlé ȝndrõ nô nñlî zââ sisí 'ålâ, tâ gólyî ȝmâ drí 'bälé drî 'á 'ëlé zââ bâdî nñzó ȝ'dí bê lâ sisí 'ålâ rî ȝ'dí nô 'bá yî, tâ lêlê Yésü á pîpîsîlî ȝlô sî, lîfî 'bälé âgô-âgô gólyâ drî, gõ'dá ȝjilâ ȝzí lôvó 'bâ'bâ. Tâ gólyî nâ 'dî 'bá yî 'ásî rî, tâ gólyâ ȝjilâ ȝzí lôvó 'bâ kâ 'dî lâvû tâ rî 'dî 'bá yî drî sî ndrî.

14

*Tâ tâ mbârâkâ Líndrí Tândí Ôvârî kâ drí félé
ngüngî ȝjilâ drí*

tâ 'ezó rî tâsî

¹ Tã gólâ tã sísi ró, gõ'dá lâvû 'bá bê gãrã rî rî'á ãnî drí ãnî ãzí-ãzí yî lôvó 'bälé. Gõ'dá nî ijî ró Ôvârí ãâfẽ ró mbârâkã gólâ Líndrí Tãndí drí rî'á fêlâ nã ãnî drí, gõ'dá kôrô rî, mbârâkã gólâ rizó tã âtálé Ôvârí rî tî sî 'dî. ² Má âtâ tã 'dî ïtí 'dî, tälâ õzõ nî ãâtâ úlí tî õjílã ãzí drí nîlî kô rî sî rî, úlí rî ãnî drí rî'á âtálâ 'dî rî Ôvârí ârî ífí lâ cé nî élêwálâ, õjílã ãzí ârî kô. Gõ'dá nî rî gógó rî 'bá úlí 'dî âtálé 'dî nijú úlí rî gógó ífí lâ kpá kô, tälâ úlí rî 'dî â'dô kô úlí tã ïsû õjílã kâ 'ásî rî ï'dî, gõ'dá â'dô 'bâ'a tã lârâkô 'î. ³ Kpálé ïtí rî, gólâ rî 'bá tã âtî-âtî Ôvârí ngá lésî rî pêlé ï'dî õjílã drí, gólyi ãârî ró rî, gólâ pâ 'dî ãzí-ãzí 'î. Úlí Ôvârí kâ rî 'dî â'dô mbârâkã sô'á õjílã 'á tã lëzó Yésû 'á pípîsílî ãlô sî, gõ'dá gólyi pípîsílî 'bälé kpá â'dôlé ã'dî ró. ⁴ Gõ'dá gólâ rî 'bá tã âtálé tî õjílã drí nîlî kô rî sî 'dî rî, gólâ pâ íyíkâ 'dî cé íyî nyâányâ ï'dî. Gõ'dá õjílã rî 'bá tã âtî-âtî Ôvârí ngá lésî rî pêlé ãzí-ãzí drí, ãzí-ãzí ãârî ró bê rî, 'dî' gólâ pâ õjílã ãzí trá ndrî, gõ'dá sô mbârâkã kpá trá õjílã 'dî 'bá yî 'á tã lëzó Yésû 'á pípîsílî ãlô sî. ⁵ Ïtí rî, rî'á tãndí ró õjílã drí â'dozó cù mbârâkã tî nîlî kô rî âtâ kâ bê. Kpálé ïtí rî, lâvû 'bá gãrã lâ õjílã â'dô cù mbârâkã tã âtî-âtî Ôvârí ngá lésî rî pê kâ õjílã ãârî ró rî bê rî, â'dô õjílã pâ'á gãrã, té õzõ óõlôgô tî rî nîlî kô 'dî trá, tälâ õjílã ãârî ró íyî úlí rî 'dî ífí lâ bê rî ï'dî.

⁶ Ámâ ândré rî mvá yî, tí má õró âcá tã âtî-âtî ãzâ Ôvârí ngá lésî rî pêlé ãnî drí tî gólâ ãnî drí nîlî kô rî sî rî, tã gólâ má drí pêlé ãnî drí 'dî â'dô ãnî pâ'á ángô tí ró yã? Gõ'dá õzõ má õpê tã âtî-

âtî Ôvârí ngá lésí rî ï'dî ãnî drí, ngãtá má ãâ'dâ tâ nñïñ ãzâ 'bá yí Ôvârí ngá lésí rî ï'dî, ngãtá má ïimbâ ãnî ï'dî tâ ãzâ 'bá yí sî tî gólâ ãnî drí nñlî trá rî sî rî, gõ'dá ïtí rî, 'dî tâ gólâ 'e 'bá ãnî pâlé rî yí ï'dî. ⁷ Nñ ndrê drë, úlí Ôvârí kâ nõ ârî-ârî lâ tî nñlî kô rî sî rî, rî'á âmbâ-âmbâ ró. Rî'á nyé õzõ õjílã gólâ rî 'bá lóngó cälé lârî sî rî kâtí. Gõ'dá õzõ õjílã 'dî õcâ lârî dódó kô rî, õjílã â'dô lóngó ngô'á gõzó ândú tõlé tândí ró rî íylkâ ángô tí yâ? ⁸ Ózõ gõ'dá õjílã õvô gûnýyá ãjú 'bû kâ dódó kô rî, õjílã â'dô ïyî êdé'á njââ, nñ'á ãjú 'bûlî ïyî ãjú-'bá-âzí yí bê rî ángô tí yâ? ⁹ Kpá ïtí, õzõ gõ'dá nñ ãâtâ tâ Ôvârí kâ tî gólâ õjílã drí nñlî kô rî sî rî, õjílã â'dô úlí 'dî ífí lâ ârî'á tândí ró ángô tí yâ? Úlí ãníkâ rî'á âtálâ 'dî â'dô 'bâ'á võ tâkó 'á, õjílã â'dô rî'á ïyî ârîlâ nyé õzõ ãrîwá ãwó kâtí, gõ'dá ïlî drí trõzó lâ vólé ãkpâ nñngá.

¹⁰ Tî ndrî ãngó nõ 'á nõ 'bá yí rî'á cú ïyî ífí lâ ngíingî bê õjílã drí ârîlî. ¹¹ Gõ'dá õzõ mâ ãârî tî õjílã drí rî'á âtálâ rî kô rî, 'dî mâ â'dô õjílã rî 'dî ndrê'á õjílã ãwâ ró, gõ'dá gólâ â'dô ãmâ ndrê'á kpá õjílã ãwâ ró. ¹² Ïtí rî, õzõ nñ õlë trá Ôvârí rî ïjílî mbârâkâ tâ ngíingî 'e kâ félé ãnî drí rî, nñ ïjî gólâ õfê ró mbârâkâ ãnî drí Líndrí Tândí gólâkâ rî sî, mbârâkâ gólâ rî 'bá õjílã ãzí pâlé gõ'dá mbârâkâ sôlé gólîyî 'ásî ndrî tâ lêlé Yésû 'á pípîsílî ãlô sî rî ï'dî.

¹³ Ïtí rî, õjílã gólîyî Ôvârí drí mbârâkâ tî nñlî kô rî âtâ kâ félé trá gólîyî drí rî, gõ'dá gólîyî ïjî kpá Ôvârí rî mbârâkâ tî gólîyî drí nñlî trá 'dî lôgõ-lôgõ lâ kâ félé gólîyî drí tî rî 'dî ífí lâ lôgõzó õjílã drí

ífí lâ ârígó bê. ¹⁴ Nī ndrê drê, õzõ nī õrî râtáã 'élé tû ãnî drí nîlî kô rî sî rî, 'dî rî ãnî pîpîsilí rî cé nî, rî'á râtáã 'dî 'élé gõ'dá tâ ïsû ãníkâ râtáã rî 'dî 'á yû, tâlâ nî ârígó úlî râtáã 'dî kâ 'dî ífí lâ kô. ¹⁵ Gõ'dá â'dô bê trá ïtí rî, nî â'dô ã'dô 'e'á rî 'dî yâ? Ïtí rî, rî'á ïcâ-ïcâ ró ãnî drí rîzó râtáã rî 'dî 'élé ãnî pîpîsilí sî gõ'dá kpá tâ ïsû sî kpârâtí, tâlâ nî nî ró ífí lâ bê. Gõ'dá kpá rî'á tândí ró ãnî drí lóngó râtáã 'dî kâ 'dî ngõzó ãnî pîpîsilí sî ndrî gõ'dá kpá tâ ïsû sî ndrî. ¹⁶ Õzõ gõ'dá nî ülûyî Ôvârî cé ãnî pîpîsilí sî tû ãnî drí nîlî kô rî sî, gõ'dá õjílâ ãzâ 'bá yî tû 'dî nî 'bá kô rî, â'dô ïyî tû ãníkâ Ôvârî rî lûyízó 'dî kô'á ángô tí yâ? Gólîyî ïcâ kô úlî ãníkâ Ôvârî rî lûyî kâ 'dî ífí lâ ârígó. ¹⁷ Tí úlî ãníkâ râtáã 'dî 'á 'dî â'dô 'bâ'á tândí ró rî, gõ'dá ïcâ kô õjílâ pâlé, tâlâ gólîyî ârígó úlî rî 'dî ífí lâ kô.

¹⁸ Mâ rî gógó nyâányâ lâ, má 'ê ãwô-ïtí ãmbá Ôvârî drí, tâlâ Líndrí Tândí gólkâ fê mbârâkâ trá má drí, má ãâtâ ró tû má drí nîlî kô rî 'bá yî gäraqâ ãnî drîjî sî. ¹⁹ Ïtí rî, gõ'dá õzõ õjílâ ëê'bê rû trá võ ãlô 'á Ôvârî rî ïnjîlî rî, rî'á tândí ró gólîyî drí tâ ãlô má drí âtálé gólîyî drí rî ífí lâ ârígó dódó, gólkâ má drí tâ âtázó dûû gólîyî drí ífí lâ ârígó kô rî drîjî sî.

²⁰ Ámâ ândré rî mvá yî, nî âyê tâ ïsû ãníkâ õzõ 'dîyîmvá kâtí kî'á nî rî, tû âtálé õjílâ ãzâ drí nîlî kô 'dî õrî 'dîyî 'bâlé õjílâ ãmbá ró 'dî. Gõ'dá cé â'dô ãníkâ rî ãâ'dô ïyîkâ õzõ 'dîyîmvá tâ õnjí 'e'á dûû õjílâ ãzâ drí kô rî yî kâtí. ²¹ Gõ'dá nî ïsû drê úlî ïgilí búkû Ôvârî kâ 'á kî nî rî,
“Má â'dô õjílâ ãwâ' âjó'á õjílâ ámákâ rî 'bá yî

ngálâ tā âtálé gólīyî drí tî gólīyî drí nîlî kô rî sî.

Gbō lé má õ'ê ïtí rî, gólīyî â'dô vólé gã'á zãâ dó úlî ámákâ ârílî."

Ísáyâ 28.11-12

22 Ítí rî, gõ'dá tā âtâ-âtâ tî nîlî kô rî sî rî rî'á drí-mbílî sôsõ Ôvârî kâ ï'dî 'ezó lâñõ fêlé õjîlã gólīyî tâ gólâkâ lê 'bá kô rî yî drí, gõ'dá âadî ró ïyî drî tâ õnjí 'ásî. Â'dó kô drí-mbílî sôsõ 'î õjîlã tâ Ôvârî kâ lê 'bá rî yî drí. Gõ'dá mbârâkâ gólâ tâ âtî-âtî Ôvârî kâ pẽ kâ õjîlã drí 'dî rî, rî tâ ìmbálé õjîlã gólīyî tâ lê 'bá trá Yésû 'á rî yî drí, gólīyî ūnî ró tâ gólâkâ bê dódó, â'dó kô gólīyî tâ lê 'bá kô Yésû 'á rî yî pâlé. **23** Ítí rî, gõ'dá nî òtírî rû ê'bé kpâkâ ãlô Ôvârî rî ïnjîlî rî, õzõ gõ'dá õjîlã ãzâ 'bá yî ïitô trá 'dó ïtú-pá rî 'dî 'á tî ngüíngî drílîyî nîlî kô rî yî âtálé ï'dî rî, gõ'dá ïtí rî, õzõ õjîlã gólīyî tâ lê 'bá kô rî yî â'dô ïyî bê nîngá rî, gólīyî â'dô ïsû'á lâ kî, ãnî rî 'bá tî nîlî kô 'dî 'bá yî âtálé 'dî õlîfô ïyî trá. **24** Gõ'dá õzõ nî õrî úlî Ôvârî ngá lésî rî â'dálé õjîlã drí, tî gólīyî õjîlã drí nîlî trá rî sî rî, 'dî õjîlã gólīyî tibê drê tâ lê 'bá Yésû 'á kô rî yî õffî úlî rî 'dî ârîlî rî, gólîyî â'dô íffî lâ ârî'á. Gõ'dá úlî 'dî â'dô õjîlã gólîyî tâ lê 'bá kô 'dî 'bá yî 'bâ'á tâ õnjí ïyíkâ nîlî, gõ'dá áâ'dô tâ-vó gólîyíkâ kî'á. **25** Gõ'dá gólîyî òtírî ãnî ârî tâ pẽ'á tâ õnjí ïyíkâ tibê rî'á 'êlâ gõ'dá rî'á kpá lâpîlâ ïyî pîpîsîlî 'á rî yî tâsî rî, kôrô drílîyî tâ õnjí ïyíkâ 'dî lôfôzó gõ'dá âyézó lâ 'dêzó vûdrí Ôvârî rî ïrâtâlê. Gõ'dá drílîyî nîzó lâ kî, Ôvârî bê ãnî lâfálé nîngá.

Tā tā Ôvârí rī ̄nj̄i-̄nj̄i kâ láf̄i mb̄i 'ás̄i rī tās̄i

26 Ámâ ândré rī mvá yî, má â'dâ drē lát̄i mb̄i gólâ tibê r̄izó Ôvârí rī ïrâtâlé, õzõ nî ëë'bê rû trá võ ãlô 'á gólâ rī ̄nj̄ilí rī ãnî drí. Nî â'dô ngã'á ndr̄i ãlô-ãlô Ôvârí rī ̄nj̄ilí mbârâkâ gólâ drí félé trá ãnî drí rī vó ró. Õjílã ãlô â'dô íyíkâ lóngó ngõ'á. Ïzâ â'dô íyíkâ tâ ïmbá'á ï'dî. Ïzâ â'dô íyíkâ tâ gólâ Ôvârí drí â'dálé trá gólâ drí â'dálé õjílã drí rî pë'á ï'dî. Ïzâ â'dô íyíkâ tâ âtâ-âtâ nõ pë'á ï'dî tû gólâ nñlî kô rî sî. Gõ'dá ãzâ â'dô íyíkâ úlî gólâ âtálé tû nñlî kô rî sî 'dî ífí lâ lôfõ'á ï'dî. Ïtí rî, tâ gólîyî ndr̄i õjílã 'dî 'bá yî drí 'ëzó ânñlî ï'dí bê lâ 'dî 'bá yî ãâ'dô ndr̄i tâ gólîyî 'ë 'bá krístõ 'bá ãzí 'dî 'bá yî pâlé rî ï'dî. **27** Ózõ õjílã ãzâ 'bá yî â'dô ïyî bê òlê ïyî úlî âtálé tû gólîyî drí nñlî kô rî sî rî, õjílã rî ngâtâ nâ ãâtâ úlî rî 'dî cé nî tû nñlî kô 'dî sî krístõ 'bá ãzí yî drí, gõ'dá gólîyî õ'ê ïyî trá úlî rî 'dî âtálé rî, gólîyî ãâtâ ãlô-ãlô. Õjílã ãlô ãâtâ íyíkâ trá ndêlé rî, ãzâ õgõ ró íyíkâ âtálé, gõ'dá õjílã ãlô òlôgõ ró tâ ífí lâ. **28** Ïtí rî, õzõ õjílã ãzâ â'dô yû'dâwâ 'ë 'bá úlî 'ë'á âtálâ tû nñlî kô rî sî 'dî ífí lâ lôgõlé rî, õjílã gólîyî 'ë 'bá úlî rî 'dî 'bá yî âtálé tû nñlî kô rî sî 'dî òrî ïyî tû, ãâtâ ïyî úlî rî 'dî kô. Gõ'dá gólîyî ãâtâ úlî rî 'dî cé Ôvârí drí tû rî 'dî sî ïyî pïpîsílî 'á tólâ títî ró.

29 Gõ'dá õjílã rî ngâtâ nâ ãâ'dâ ïyî tâ âtâ-âtâ Ôvârí ngá lésî â'dálé õjílã ãzí drí rî, gõ'dá ãzâ 'bá yî òrî ïyíkâ rî'á úlî gólîyî drí rî'á â'dálâ 'dî 'bá yî ífí lâ ̄sûlî ngâtâ tâ gólîyî drí rî'á âtálâ 'dî tâ mb̄i 'í yâ rî. **30** Gõ'dá õzõ õjílã ãzâ â'dô trá rî'á tâ

âtî-âtî Ôvârí ngá lésí 'dî â'dá'á gõ'dá Ôvârí ãâ'dâ tâ âtû-âtî ngïi kpá trá 'wââ ró õjilã ãzâ drí â'dálé rî, õjilã gólâ tibê rî 'bá tâ â'dálé sísí 'dî õndë úlí íyikâ 'dî, õjilã rî gógó Ôvârí drí tâ âtî-âtî â'dázó drilâ 'wââ ró 'dî õngâ ró íyikâ 'dî â'dálé. ³¹ Ìtí rî, ãnî gólîyî â'dó 'bá úlí bê 'ë'á â'dálâ krístô 'bá yî drí rî 'bá yî, ââtâ íyî ãlô-ãlô, tâlâ úlí ãnî drí rî'á âtálâ 'dî õjilã 'dî 'bá yî ïimbâ ró tâ bê 'á lâ sî gõ'dá õsô ró mbârâkâ kpá bê gólîyî 'á tâ lëzó bê Yésü 'á pípjîsílî ãlô sî. ³² Gõ'dá gólîyî Líndrí Tândí Ôvârí kâ drí mbârâkâ tâ âtî-âtî â'dâ kâ fëzó trá drilîyî tâ â'dázó õjilã ãzí drí Ôvârí rî 'tî sî rî yî, â'dô íyî icá'á cù rilî tí õzô drilîyî lëlé rî tí, ³³ tâlâ Ôvârí rî tâ íyikâ rî 'bá yî 'ëlé 'dó láfî mbì rî 'ásî.

Â'dô gõ'dá bê trá ìtí rî, nî òtirî rû ê'bé võ ãlô 'á Ôvârí rî ïnjilí rî, ³⁴ õkó õrî íyikâ títí. Má âtâ tâ rî 'dî ìtí 'dî rî, tâlâ â'dó kô mbì gólîyî drí rizó úlí âtálé känísä 'á. Gólîyî õrî drí-âcê íyî ágó yí kâ zëlé, nyé õzô Músä drí 'bälé trá gólîyî drí 'ëlé rî kâtí. ³⁵ Õzô gólîyî òlë tâ ãzâ 'bá yî nñlî tâ Ôvârí kâ tâsî rî, gólîyî ïjî íyî ágó yî. Má âtâ tâ 'dî ìtí 'dî, tâlâ â'dó kô mbì õkó drí rizó tâ âtálé känísä 'á. ³⁶ Ìtí rî, ãnî Kôrínítô lé 'bá yî, nî ïsü drë tâ nô â'dô trá cé ãnî ï'dî tâ Ôvârí kâ nô nî 'bá lâ 'î yâ? Nî nî trá kî, má ïmbâ tâ Ôvârí kâ nô nî ãnî drí. 'Dõvó nî ârî úlí ámákâ. ³⁷ Õzô gõ'dá õjilã ãzâ õkî, yí ãâ'dô cù tâ âtî-âtî bê Ôvârí ngá lésí âtálé ngäta õkî Líndrí Tândí Ôvârí kâ õfë mbârâkâ trá yî drí tâ ãzâ 'bá yî 'ëzó rî, õjilã rî 'dî ûnî kî, tâ má drí ìgîlî ãnî drí 'dî 'bá yî rî'á tâ gólîyî Ôvârí

drí 'bälé ãnî drí 'ëlé rî yî ï'dî. ³⁸ Õzõ gõ'dá õjilã rî 'dî õgâ vólé trá dó úlí ámákâ 'dî 'bá yî ndrêlé tã Ôvârí ngá lésí rî ró rî, gõ'dá nî ndrê õjilã rî 'dî kô lajó'bá Ôvârí kâ ró.

³⁹ Ámâ ândré rî mvá yî, tã  d uk  ámákâ ãnî drí tã g l  t t - t  Ôvârí ngá l s  r t k  k  g d  kp  ul t - t  t  g l  n l  k  r  s  'd  t s  r  ï'd  n  'b  y . N  nd  mb r k  g l  t t - t  Ôvârí r  t  s  t t z  r  ï'd  g r , g d  n t k  t  k  õjil  dr  k ,  l  e  k  g l y  dr  t t l  t  n l  k  r  s . ⁴⁰ It  r , n  l  t  r  'd  'b  y  ' l  ndr  l t  mb  ' s  t   d  s , g d  c  t t  '   b r b ny  r   k .

15

T  af - f  Y s  k  o dr  ' s  r  t s 

¹ Ámâ ândré r  mv  y , n  j s  dr  t  g l  m  dr  p l  ãn  dr  Y s  Kr st  r  t s  r , ãn  dr  t  l  z  tr  '  l  p p s l   l o  s  'd , g d  t  l  l   n k   dr z  tr  '  l  g g g  r k  f  k t  'd . ² G d  n  nj  b  tr  g g g  t t - t  t nd  Y s  r  t s  'd  r , Ôv r   d   n  p '  t  o nj   n k  ' s . T   r o  'b    t  k  r , t  l  l   n k  Y s  Kr st  '  d  tr  v  t k  ' .

³ T  g l  m  dr   mb l   n i  dr  r  r '  t  l t v  '  b  g r  r  ï'd , g d  kp  t   l o - l o  g l  Y s  Kr st  dr   t l   m  dr  k '  n  r , y  o dr  n   m  p l  t  o nj   m k  ' s  r  ï'd , õz  Ôv r  dr  'b  l  tr  b k  i y k  '  r  k t . ⁴ G d  Y s  r   v  ' z  ' b  ' . 'D i  v s  r , g l  dr   f z   v  ' s  k y  n  l  ' , õz  Ôv r  dr  'b  l  tr  b k  i y k  '  r  k t .

⁵ Nīngá sī rī, Yésū Krístō drí íyī â'dázó lédrē-lédrē rō Pétērō drí, gō'dá 'dī vósī rī, lājó'bá íyíkâ mûdrí-drī-lâ-ngâ-rī 'dī 'bá yī drí. ⁶ 'Dī vósī rī, gólâ drí kpá íyī nyäányâ â'dázó gólīyî 'dē 'bá trá gólâ vó dūn kámá-njī rū ê'be 'bá ndrī vō ãlô 'á rī 'bá yī drí. Ændrō nō rī, õjílā rī 'dī 'bá yī ãmbá vō lâ yī drē zāâ bê lédrē-lédrē rō, ūrûkâ 'bá yī trá ï'dī gō'dá ã'dí 'î. ⁷ 'Dī 'bá yī vósī rī, gólâ drí kpá íyī â'dázó íyī âdrúpī Yákóbā drí, gō'dá kpá lājó'bá íyíkâ drí ndrī kpá ó'dí. ⁸ Gō'dá ãdūkū lâ rō gólâ drí gōzó íyī â'dálé nyñ ró má drí õzō mvá ãdūkū fílī rī kâtí. ⁹ Mâ ámákâ mvá ãdú 'î, gō'dá ãmbá ãzí-ãzí yí kâ rī lâvū gärä ámákâ rī drī sī. Gō'dá má ícá kpá kô ndrélé lājó'bá Yésū kâ rō, tälâ má rī trá sísí rī'á lâñõ félé õjílā gólīyî tā lē 'bá Yésū 'á rī yī drí rōô. ¹⁰ Gbō lé má 'ê tā õnjí ïtí bê rī, Ôvârî â'dâ 'â ã'dí íyíkâ trá má drí. Tā 'dī tāsī rī, gólâ drí ámâ jazó â'dolé õjílā íyíkâ rō õzō ãndrō nō kâtí nō. Tā tändí gólâ drí 'êlé má drí 'dī â'dó kô tâkó ïtí, tälâ má 'ê lôsī gärä lājó'bá ãzí drī sī, gbō lé má rī bê lôsī rī 'dī 'êlé mbârâkâ ámákâ sī kô rī. Mbârâkâ Ôvârî kâ rī nī lôsī 'dī 'êlé má 'á 'dī. ¹¹ Nī nī tändí ró kī, tā âtî-âtî Ôvârî ngá lésī nō rī'á tā pâtñi 'î. Gbō lé má õpē mâ ngâtá õjílā ãzâ õpē nī yä rī, nī lē tā 'á lâ tā pâtñi-pâtñi rō.

Tā âfō-âfō krístō 'bá yī kâ õdrā 'ásī rī tāsī

¹² Gō'dá õzō tā âtî-âtî pâtñi rō âmâ drí rī'á pêlâ rī â'dô ï'dî kī, Yésū Krístō âfō trá lédrē-lédrē rō õdrā 'ásī rī, gō'dá õjílā ãzâ 'bá yī ãnî lâfâlé 'ásī rī â'dô kī'á nī rī, õjílā âfôó kô õdrâ 'ásī 'dî ángô tí yä? ¹³ Õzō tí gō'dá õjílā ïicâ âfôlé õdrâ

'ásī kô rî, tí Yésū Krístō ìcá kpá kô âfõlé õdrã
 'ásī. ¹⁴ Gõ'dá tí Yésū Krístō păt̄jí õró âfõô õdrã
 'ásī kô rî, tã ât̄f-ât̄f má drí pĕlé rî â'dô 'bã'á tã
 tákó 'î, gõ'dá nĩ â'dô 'bã'á kpá tã tändí ãkó tã
 lëzó 'á lâ. ¹⁵⁻¹⁶ Dñi â'dô â'dálâ kĩ, mã rî 'dî õnjõ
 ât̄á'á ï'dî Ôvârí rî tãsí, tälâ mã p   tã trá kĩ, păt̄jí
 Ôvârí ìngâ Yésū Krístō trá õdrã 'ásī lédr  -lédr  
 r  . N   ndr   dr  , tí õzõ õj  l   i  c   kô âfõlé õdrã 'ásī
 rî, tí Ôvârí ìcá Yésū rî ìngálé õdrã 'ásī kô. ¹⁷ Tí
 õró 'b  â n   ït   rî, Yésū Krístō â'dô 'bã'á n   dr  
 z  â ãv   r  , gõ'dá tã l  l   ãn  k   â'dô 'bã'á n   tí v  
 tákó 'á. Gõ'dá tí õdrã Yésū Krístō kâ rî â'dô 'bã'á
 mb  r  k   ãkó ãn   p  l   tã õnj   ãn  k   'ásī. Tí n   ãv  
 n   trá z  â láf   Ôvârí kâ 'ásī, gõ'dá n   â'dô 'bã'á
 n   dr   z  â l  n  j  -l  n  j   l  n  j   tã õnj   ãn  k   kâ nj  'á.
¹⁸ Tí õró 'b  â n   păt̄jí k  , Yésū ââ'dô n   dr   z  â
 ãv   r  , gõ'dá tã l   'b   g  l  y   dr   'b   Yésū 'á r  
 ìc   ïy   lédr  -lédr     d  k   ãkó r   ûs  l   k  . Gõ'dá
 l  n  j   Ôvârí kâ â'dô 'bã'á n  , r  'á g  l  y   '  'á ãndr  
 n   r  o  . ¹⁹ Tí õzõ m   õró l  f   'b  â n   cé t   t  ndí
 g  l  y   Yésū dr   '  l   ãm   dr   '  ng   n   'á r   dr  j   ï'd  
 r  , gõ'dá tí m   â'dô 'bã'á ng   ãkó l  f   'b  z   dr   l  
 ïz  t   ãl  w  l  . 'Dñi ïz   k  k   'ið.

²⁰ Ìt   r  , gõ'dá t   păt̄jí r   ï'd   n  , Yésū Krístō ng  
 tr   õdrã 'ásī. G  l   Ôvârí ï'd   õj  l   ng   'b   s  s   õdrã 'ásī
 â'd  l  â ãm   dr   k  , õj  l   g  l  k   dr   'b   tr   ng   ãl  
 r   g  l   b   r  , â'dô ïy   kp   ng  'á õdrã 'ásī g  l  
 k  t  .

²¹ N   ndr   dr  , õzõ õj  l   ãl   dr   õdrã pá âs  r  
 n   õj  l   ndr   dr  j   r   tí r  , gõ'dá ng  ng   õdrã 'ásī
 r   âc   kp   tr   õj  l   ãl   s  . ²² N   ndr   dr  , t   r  
 g  g   'd   â'dô tr   n  t  . Ád  m   g   b   d   t   Ôvâr  

drí 'bälé drílâ rî 'ẽlé rî, tã ârí ãkõ gólâkâ 'dĩ âsê õdrã pá trá gólâ rî ózowá yî drïj̄ ndrï. Kpá ïtí, Yésü Krístõ drã bê gõ'dá ngãzó kpá lédrë-lédrë ró õdrã 'ásí rî, gólâ njî lâtî kpá trá õjílã gólïyî tã lê 'bá trá gólâ 'á rî yî drí ngãzó õdrã 'ásí lédrë-lédrë ró. ²³ Ítí rî, gõ'dá õjílã â'dô ngã'á õdrã 'ásí kâyî gólâ Ôvârî drí 'bälé rî 'á. Sísí rî, Ôvârî 'bá trá Yésü ï'dî âfölé õdrã 'ásí. Ítí rî, gõ'dá Yésü Krístõ õtírî âgðô ãngó nõ 'á rî, krístõ 'bá yî ndrï õdrã 'bá rî yî â'dô lîdrí'á õdrã 'ásí. ²⁴ Gõ'dá Yésü Krístõ drí õjílã ndrï ãngó nõ drïj̄ gólïyî rû jâ 'bá trá Ôvârî rú rî 'bá yî gõ'dá kpá líndrí õnjí ndrï gólïyî ãngó nõ drïlî rî yî pëzó ndrï. Gõ'dá gólâ drí ãngó nõ fëzó kümû íyíkâ bê ndrï íyî átá Ôvârî drígá. Ítí rî, ãngó nõ drí rû ndëzó. ²⁵ Nî ndrë drë, Yésü Krístõ â'dô rî'á ãngó nõ drïj̄ kümû ró, bûuû gólâ drí íyî ãjú-'bá-ãzí yî pëzó ndrï 'bälé íyî pá zëlé 'á. ²⁶ Ítí rî, ãjú-'bá-ãzí ãdükû gólâ drí 'e'á ïzälâ vólé rî õdrã ï'dî, tälâ krístõ 'bá yî õzó gõ drââ kô kâyî rî nã 'bá yî 'á. ²⁷ Mâ nî tã rî 'dî 'bá yî â'dólé tã pâtñî ró, tälâ tã Ôvârî kâ búkû 'á tã átá 'bá kñ'á nî rî, "Ôvârî 'bá Yésü trá â'dólé ngá ndrï drïlî", rî'á cé Ôvârî rî ífifí ï'dî Yésü drí â'dózó kümû ró drïlî lâ 'á kô rî. ²⁸ Gõ'dá õzõ Ôvârî õ'bá ngá trá ndrï Krístõ zëlé gólâ drí â'dózó kümû ró gólïyî drïlî rî, gõ'dá Krístõ rî gógó drí gõzó íyî nyãányâ 'bälé Ôvârî zëlé, Ôvârî õgõ ró ngá ndrï rûlî 'bûû.

²⁹ Tí õzõ gõ'dá õjílã ãafõ õdrã 'ásí kô rî, ãnî ūrûkâ 'bá yî gõ'dá rî'á bâbâtízî 'ẽlé ãnî nyãányâ drí ãnî áró ôdrã 'bá rî yî võ lâ 'á â'dô drí yâ?

Gõ'dá bãbãtízí rí gógó 'dĩ â'dô 'ẽ'á õjílã ãníkâ ôdrã 'bá trá 'ẽ 'bá âfõlé kô 'dĩ pã'á ángô tí yã? 30 Â'dô ãtí rí, gõ'dá ãmâ rû ï'bú 'bá Yésú kâ ró nõ, mä â'dô gõ'dá kó rí'á ãmâ 'bälé rí'á tã âtî-âtî 'dĩ pêlé Yésú rí tãsí kâyï vósí cé, gõ'dá õjílã 'bälé 'ẽ'á ãmâ ûfúlì 'dĩ íyíkâ kó â'dô tãsí yã? Tí õzõ mä õró ïsûlâ kĩ, ãmâ rú'bá ãâfõó õdrã 'ásí kô rí, tí mä ïcá kô tã 'dî 'êlé ãtí.

31 Ámâ ândré rí mvá yí, má âtâ ãnî drí, lânõ gólâ ámâ 'ẽ 'bá má drí 'ezó drâlé kâyï vósí cé nõ, má âtâ nõ tã mbî 'í, mä rí'á njââ drâlé tã tãndí gólâ Kúmú Yésú Krístõ drí 'êlé ãnî drí rí tãsí. 32 Õzõ gõ'dá õjílã ãâfõ kô õdrã 'ásí rí, gõ'dá kó tâlâ íyíkâ ã'dô 'í má drí lânõ ûsúzó Êfésõ 'álâ ámâ ãjú-'bá-ãzí yí drígá sí, nyé õzõ lânõ gólâ õjílã gólâ kãmï drí 'dêlé drí lâ rí drí ûsúlì rí kâtí yã? Tã ïsû õjílã kâ 'á rí, tã tãndí má drí 'ẽ'á ûsúlâ ángó nõ 'á tã ángí má drí 'êlé 'dĩ 'á rí íyíkâ kó â'dô 'í yã? Â'dô ãtí rí, rí'á tãndí ró má drí cé tã gólíyî 'ẽ 'bá ámâ 'bälé ãyíkõ ró rí 'êlé ï'dî, õzõ âtálé trá búkû Ôvârí kâ 'á rí kâtí kĩ,
"Mä õrî cé rí'á ngá nyâlé gõ'dá kpá ngá mvûlì
    ï'dî, â'dô ró bê ãmâ 'bälé ãyíkõ ró,
    tâlâ ïdrú rí ãmâ trá 'ẽ'á drâlé, õdrã rí'á njââ
    ãmâ tê'á."

Ísáyâ 22.13

33 Ní âyê õjílã ãzâ 'bá yí kô ãnî âdólé tã ányâ 'dĩ sí, tã pâtíi rí 'bá yí ï'dî rí'á nõ 'bá yí, "Ânî ãzí-ãzí yí rí 'bá ïyí tã õnjí 'êlé 'dĩ 'bá yí, â'dô ïyí ãnî ïzâ'á tã tãndí ãníkâ rí'á 'êlé 'dĩ 'ásí gõ'dá rû jälé tã õnjí ïyíkâ rí'á 'êlâ rí 'bá yí 'êlé ï'dî." 34 Ítí rí, ãnî lîfí õmbâ ãnî dríi, ní jâ tã ïsû-ïsû ãníkâ. Gõ'dá ní âyê

tā ōnjí ãníkâ. Má sō drí-mbílí ãnî l̄ifí. Má kī, ãnî ūrûkâ 'bá yî nñí Ôvârî kô ãlôlâ.

Tā rú'bá lârâkô 'ē 'bá âfôlé õdrâ 'ásî rî tâsî

³⁵ Gõ'dá gbõ lé má pẽ bê tâ lîdrî-lîdrî kâ õdrâ 'ásî rî ãnî drí rî, õjílã ūrûkâ 'bá yî ãnî lâfálé sî ïyíkâ kpá zââ tâ ijí'á kî, õjílã â'dô ïyíkâ lîdrí'á õdrâ 'ásî 'dî kó ángô tí ró yâ? Õzõ õjílã õ'ê lîdrilí õdrâ 'ásî rî, rú'bá lârâkô gólîyî drí 'ezó lîdrilí ï'dí bê lâ 'dî â'dô 'bâ'á íyíkâ kó ángô tí yâ? ³⁶ Tâ nñ ãkõ ãníkâ ïtí 'dî ã'dô kâ 'i yâ? Nñ ̄sû drê tâ ngá ífí kâ. Õzõ nñ ïj'dí ngá ífí trá 'bú 'á rî, â'dô drâ'a zâlô drílâ gõzó âfôlé mbâlê bí bê ̄qrú ró kã'dâ-kâ'dâ. Âmâ rú'bá â'dô drâ'a kpá ïtí, gõ'dá Ôvârî õtírî ãmâ 'bââ lîdrilí ó'dí õdrâ 'ásî rî, gólâ drí rú'bá ó'dí âfêzó ãmâ drí. ³⁷ Ngá gólâ ãnî drí ï'dílî 'dî rî'á cé ngá ífí 'i õzõ mbâmú kâtí, cé fînyâwá gõ'dá ngá gólâ âfõ 'bá mbâlê ûrû rî, lârâkô lâ rî'á ngîñ ngá ífí rú sî. ³⁸ Gõ'dá Ôvârî fê lârâkô trá ngá ífí 'dî 'bá yî drí ngûíngî nyé õzõ gólâ drí lêlê rî kâtí ̄kû ró. ³⁹ Gõ'dá kpá ïtí, ngá gólîyî lêdrê-lêdrê ró Ôvârî drí 'bâlê rî, kpá trá ïyî rú'bá lârâkô ngûíngî bê. Õjílã mvá trá rú'bá lârâkô bê ngîñ. Kôronyâ kpá trá rú'bá lârâkô bê ngîñ õjílã mvá rú sî. Âríwá kpá trá rú'bá lârâkô bê ngîñ, gõ'dá ï'bî kpá trá rú'bá lârâkô ïyíkâ bê ngîñ kôronyâ ãzâ 'bá yî drîñ sî. ⁴⁰ Gõ'dá kpá ïtí, ngá gólîyî ûrû 'álâ rî 'bá yî lârâkô lâ kpá ngîñ ngá gólîyî ãngó nõ 'á nõ 'bá yî rú sî. Ngá gólîyî ûrû 'álâ rî 'bá yî sûsû lâ kpá ngîñ ngá gólîyî ãngó nõ kâ rî 'bá yî rú sî. ⁴¹ Gõ'dá mvêmve ïtú kâ rî ngîñ mvêmve párá kâ rî rú sî, gõ'dá kpá ngîñ lâgû-lâgû ï'bî'bîwá kâ

rî rú sî. Ìtí rî, gólîyî rî lâgûlî 'dó ngííngî. Lé ìtí rî, lâgû-lâgû ̄'bî'bîwá kâ ̄yî vô 'ásî rî kpá rî'á ngííngî, ̄lô rî lâgû ̄yikâ kpá gârã ̄yî ̄azí-̄azí drîjî sî.

⁴² Gõ'dá â'dô 'bã'á kpá ìtí, Ôvârí â'dô 'ẽ'á ̄ojlã gólâ drí 'ẽ'á ̄ingálâ òdrã 'ásî rî ̄yî rú'bá lâ yî ̄ojálé ngíí. Rú'bá gólâ 'bâlê 'bú 'á 'dî rî'á ngá gólâ drã 'bá trá gõ'dá 'ẽ 'bá ̄nälé rî ̄dî. Gõ'dá rú'bá gólâ Ôvârí drí 'ẽ'á lîdrîlâ òdrã 'ásî rî, ̄ná kô. Â'dô 'ẽ'á â'dólé rú'bá gólâ tibê 'ẽ 'bá drâlé kô gõ'dá 'ẽ 'bá ̄nälé kpá kô rî ̄dî. ⁴³ Ìtí rî, rú'bá gólâ tibê ̄angó nõ kâ 'bâlê 'bú 'á 'dî rî fâfâ ̄akó, rî'á rú'bá lâñõ kâ 'î, gõ'dá Ôvârí ̄otírî lîdrîlâ òdrã 'ásî rî, â'dô 'ẽ'á 'bâlê lâñõ ̄akó. Kâyî 'bâzó lâ 'bú 'á rî, mbârâkâ lâ yû, gõ'dá Ôvârí ̄otírî lîdrîlâ rî, â'dô 'bã'á cù mbârâkâ bê gârã. ⁴⁴ Kâyî 'bâzó lâ 'bú 'á rî, rî'á ngá ̄angó nõ kâ 'î. Gõ'dá Ôvârí ̄otírî lîdrîlâ rî, â'dô 'bã'á gõ'dá ngá 'bûñ kâ 'î. Gõ'dá â'dô bê trá kî'á nî rî, rú'bá ̄amákâ nõ ̄â'dô ngá ̄angó nõ kâ 'î rî, gõ'dá rî'á tâ pâtîjî 'î ̄amâ rú'bá ó'dí rî â'dô 'ẽ'á 'bâlê rú'bá vô ̄ûrû 'álâ rî kâ ̄dî.

⁴⁵ Ádâmâ bê rî'á rî. Úlí Ôvârí kâ âtâ tâ trá ̄amâ drí Ádâmâ sisí rî tâsí kî,

"Ôvârí 'bã Ádâmâ sisí rî trá â'dólé ̄ojlã mvá ró."

Tâ Ómvó Ngá 2.7

Gõ'dá Ôvârí 'bã Ádâmâ rî lâ ró rî, Yésü Krístô ̄'dî tibê 'ẽ 'bá ̄ojlã 'bâlê lêdrê-lêdrê ró rú'bá lârâkô ó'dí bê rî. ⁴⁶ Ìtí rî, rú'bá lârâkô sisí Ôvârí drí 'bâlê ̄amâ drí nõ rî'á rú'bá ̄angó nõ kâ 'î, rú'bá nõ vósí rî, gólâ â'dô rú'bá vô ̄ûrû 'álâ rî kâ fê'á ̄amâ drí. ⁴⁷ Ôvârí 'bã Ádâmâ sisí rî trá ̄inyákú

'ásī. Ádāmā rī 'dī rī'á õjílā āngó nō kâ 'î. Gõ'dá Yésū Krístō â'dó 'bá Ádāmā rī lâ ró rī, íyíkâ ûrú lésī. Käyî Ôvârí drí gólâ rī ìngázó õdrā 'ásī rī, Ôvârí fē rú'bá lârâkô ó'dí rī kâ ûrú 'álâ rī trá gólâ drí. ⁴⁸ Ìtí rī, ãmâ ndrī õjílā gólîyî āngó nō 'á nō rī'á ïyî rú'bá ïnyákú bê, õzõ Ádāmā gólâ 'bâlé ïnyákú 'ásī rī kâtí. Gõ'dá rú'bá 'ë'á fêlâ ãmâ drí ìcázó rîlî ûrú 'álâ rī, lârâkô lâ â'dô 'ë'á 'bâlé õzõ Yésū Krístō kâ rī tí. ⁴⁹ Ìtí rī, ngbâângbânõ rī, ãmâ cù rú'bá bê õzõ Ádāmâ kâtí tibê 'bâlé ïnyákú 'ásī rī, gõ'dá â'dô 'ë'á drâlê drâ. Ìtí rī, gõ'dá mã â'dô bê trá ngá âlô 'î Yésū Krístō bê rī, gõ'dá mã â'dô lîdrí'á õdrâ 'ásī rú'bá ó'dí bê õzõ Yésū Krístō kâtí, tâlâ ãmâ drí rîzó bê ûrú 'álâ gólâ bê.

⁵⁰ Ámâ ândré rî mvá yî, má âtâ ãnî drí, rú'bá ãmákâ ãmâ drí â'dózó ï'dí bê lâ āngó nō 'á nō, ìcâ kô filí rîlî ûrú 'álâ võ gólâ Ôvârí drí 'bâzó ï'dí kúmú ró ngá ndrî drîlî rî 'á, tâlâ rú'bá rî 'dî rî'á cé ã'wá 'î ãrí bê. Ámâ rú'bá tibê 'ë 'bá drâlê gõ'dá ñâlé nô, ìcâ kô rîlî zââ. Ìtí rî, mã lê rú'bá ó'dí ï'dí rîzó ûrú 'álâ. ⁵¹⁻⁵² Nî ârî drê, má âtâ drê tâ lârâkô nô ãnî drí. Yésū Krístō â'dô âgô'á ãmâ ãzâ 'bá yî ûsûlî drê zââ lédrê-lédrê ró. Ìtí rî, gõ'dá mälâyíkâ Ôvârí kâ õtírî gûníyâ võô rî, Ôvârí drí ãmâ rú'bá ôjázó ndrî â'dólé rú'bá ó'dí ró. Tâ rî 'dî â'dô 'ë'á rû 'ëlé 'wââ ró, nyé õzõ lîfî âcárë kâtí. Gõ'dá óõtírî gûníyâ rî 'dî võô rî, õjílâ gólîyî ãmâ lâfâlé sî ôdrâ 'bá trá rî yî drí lîdrízó õdrâ 'ásī lédrê-lédrê ró kpá ó'dí. Gõ'dá â'dólé cù rú'bá ó'dí tibê 'ë 'bá drâlê kpá ó'dí kô rî bê. Gõ'dá

ãmâ ãmbúkũ gólyí lédře-lédře ró ôdrã 'bá drë kô'dawá 'dí 'bá yí, Ôvárí â'dô kpá ãmâ ôjá'á rú'bá ó'dí áfëzó ãmâ drí. ⁵³ Tã lâ rí'á ícâ-ícâ ró, Ôvárí drí ãmâ rú'bá gólyí rí 'bá ôdrälé ôdrã gõ'dá ñälé kpá ñã nô 'bá yí ôjálé rú'bá ó'dí gólyí tibê 'e 'bá ôdrälé kô rí 'bá yí 'á. ⁵⁴ Gõ'dá tã rí 'dí ôtirí rû 'eë rí, gõ'dá úlí gólyá búkũ Ôvárí kâ drí âtálé rí drí âcázó tã pãtñí ró kí 'bá ní rí,

“Ôvárí izã ãjú-'bá-azí iyíkâ, Ôdrã-trá.

Gólâ 'bá tã trá, õjlã õzó ôdrãâ kô.

Gólâ ndë ôdrã rí mbárákâ trá ndrí.”

Ísáyä 25.8

⁵⁵ Ítí rí, gõ'dá Ôvárí âtâ tã kpá trá búkũ iyíkâ 'á kí,

“Ôdrã, mbárákâ áníkâ rízó ãmâ ûfúlì rí gõ'dá â'dô 'á yã?

Mbárákâ áníkâ ãmâ drílì rí ndë trá.

Ní ícâ gõ'dá ãmâ ûfúlì kô.”

Óséyä 13.14

⁵⁶ Tã õnjí ãmákâ rí'á 'élâ rí, rí ní rí'á mbárákâ félé ôdrã drí rízó ãmâ ûfúlì nõ. Gõ'dá tã gólyí Ôvárí drí 'bälé trá ãmâ drí 'élé rí, rí ní tã â'dálé ãmâ drí kí, ôdrã cù mbárákâ bê ãmâ pëzó, ï'dí ãmâ drí rízó drälé nõ, tälâ tã 'bá'bá rí 'dí rí tã â'dálé kí, Ôvárí ââ'dô lâñõ fë'á ãmâ drí tã õnjí ãmákâ rí'á 'élâ 'dí 'bá yí tásí. ⁵⁷ Ítí rí, ní 'dê, mä ngâ ndrí 'dó Ôvárí rí lûyílì, tälâ gólyá 'bá ãmâ ní ôdrã rí pëlé tã õnjí bê, tälâ tã gólyá Yésü Krístõ drí áfõzó ôdrã 'ásí nô tásí.

⁵⁸ Ámâ ândré rí mvá yí, â'dô gõ'dá trá ïtí rí, 'dövó ní 'dê, mä njû tã lélë ãmákâ rú gágá, gõ'dá

mā âdrê ró õzõ rákā fē kâtí. Nī rî gõ'dá zââ lôsî Yésü Krístō kâ rî 'êlé ū' dôdô. Nī nñ tândí ró kî, lôsî 'ê'ê Yésü Krístō drí rî â'dó kô tâkó 'î.

16

Tâ lâfâ ê'bê kâ jôlé krístō 'bá Yérôsâlémâ 'álâ rî 'bá yî drí rî

¹ Tâ lâfâ ê'bê kâ jôlé krístō 'bá gólîyî Yérôsâlémâ 'álâ rî 'bá yî pâzó rî tâsî rî, nî 'ê kpá nyé õzõ má drí âtâlê õjîlâ gólîyî Gâlâtîyâ 'álâ rî 'bá yî drí 'êlé rî kâtí. ² Kâyî râtáâ kâ vósî cé rî, õjîlâ âlô õcâ lâfâ íyíkâ lâfâlâ lâfâ ndrî gólâ drí ûsúlî rî 'bá yî 'ásî trôlé fêlé drî-'bá ãníkâ drígá, gólîyî õndrê ró vó lâ bûúû kâyî má drí 'ezó câlé ãní ngáá tólâ rî 'á. Nî 'ê tâ rî 'dî ití, tâlâ mä õtírî cââ tólâ rî, mä õzô kô kpá rîlâ lâfâ zîlî ãní tí sî. ³ Gõ'dá õzõ mä õcâ trá tólâ rî, má gõ ró cé wárágâ ígîlî ū' dî fêlé õjîlâ gólîyî ãní drí njîlî trá lâfâ 'dî âjîlî rî Yérôsâlémâ 'álâ rî 'bá yî drígá, â'dô ró bê gólîyî â'dâlê kî, gólîyî lâjó'bá ãníkâ ãní drí jôlé rî yî ū' dî. ⁴ Õzõ ū'câ trá má drí kpá nîzó õjîlâ rî 'dî 'bá yî bê kâyî rî 'dî 'á rî, gõ'dá má drí nîzó.

Tâ Póôlô drí 'ê'á 'êlâ rî

⁵ Mä lë nîlî Mëkëdóniyâ 'álâ, nî'á õjîlâ Ôvârî kâ tólâ nã 'bá yî ndrêlê. Õzõ má õtírî nîi Mëkëdóniyâ 'álâ rî, gõ'dá 'dîlî vósî rî, má â'dô 'ê'á câlé bûúû ãní ngáá tólâ. ⁶ Õzõ má õcâ trá ãní ngálâ tólâ rî, má lë rîlî ãní bê kâyî ãmbá sî, â'dô 'bâ'á bûúû câlé mîlî  dükü 'á. Gõ'dá 'dîlî â'dô ãní 'bâ'á cù lâfâ ûsúlî ãmâ pâzó âcî ámákâ má drí 'ê'á tólâ nîzó sisí 'álâ nã 'á. ⁷ Ngbâângbânô rî,

mã nñí drë tólâ kô, tälâ má lëé kô rïlí ãní bê cé kagyï dã sî õzõ má õcâ trá ãní ngáá tólâ rî. Õzõ Ôvârí õlôpê mâ trá cälé tólâ rî, má lë 'elâ ãní bê kagyï dñû. ⁸ Má â'dô 'ë'á rïlí Ëfésõ 'á nõngá cälé bñúú kagyï kärámã Pënítákósítí kâ 'á,* ⁹ tälâ mâ drë cú ândrâ-tandí bê lôsí Ôvârí kâ 'ezó nõngá. Gõ'dá õjílã dñû rï'á tã lë'á tã Ôvârí kâ 'á. Gbõ lé ámâ ãjú-'bá-azí yî â'dô bê rï'á látí lôndâ'á 'ezó lôsí má drí rï'á 'elâ 'dî izázó rî.

¹⁰⁻¹¹ Ítí rî, Tímátïyã õtírî cäâ ãní ngáá tólâ rî, nñ lágû gólgâ kpá, nyé õzõ ãní drí 'erë ámâ lágúlí rî kâtí, gólgâ rî kpá lôsí Kúmu ãmákâ Yésü Kristõ kâ ãlô-ãlô má drí rï'á 'elâ nõ 'elé ï'dî. Nñ ndrê gólgâ õjílã tâkó ró kô. Nñ pâ gólgâ láfâ sî, ã'dô ró bê gólgâ drí ácí iyíkâ 'ë'á tólâ 'dî tõzó pípísílî tândí sî tã ïsü ãkó, tälâ gólgâ ãgõ ró bê 'wââ má ngáá nõlé ãdrúpí ãzí ãzâ 'bá yí bê.

¹² Gõ'dá ámâ ãdrúpí Ápólõ rî tâsí rî, má âtâ tã trá kpíi gólgâ drí nñzó ámâ ãdrúpí gólyíñ nñ 'bá 'dî 'bá yí bê ãní ngálâ, gólgâ lëé nñlí ãní ndrëlé ngbâangbânõ kô. Gõ'dá gólgâ â'dô nñ'á trá, õzõ Ôvârí õlë trá gólgâ drí rî.

Úlí ãdûkû Póolõ kâ

¹³ ãní lñfí õmbâ ãní rú, nñ âdrê gágá õzõ rákã fê kâtí tã lélé pípísílî ãlô sî Yésü Krístõ 'á, nñ ãtû fñl lñjõ 'ásí ndrî mbârâkâ Ôvârí kâ sî. ¹⁴ Nñ rî tã 'elé ãní ãzí-azí yî drí ndrî 'dó lôvó sî.

---

* ^{16:8} 16.8 Pënítákósítí 'Dñi rï'á kärámã Yúdã yî kâ ï'dî, gõ'dá krístõ 'bá yî ïsü iyíkâ kagyï Líndrí Tândí drí ânñzó gólyíñ drñi sî rî tã lâ ï'dî.

15 Ámâ ândré rî mvá yî, nî nî tâ Sítifânásî yí kâ trá tândí ró. Gólîyî õjilâ drî-káká tâ lê 'bá Yésü Krístõ 'á Gírlíkî 'álâ rî ï'dî, õjilâ 'dî 'bá yî 'bá ïyî trá lôsî 'ëlé õjilâ Ôvârî kâ drí pîpîsîlî ãlô sî.
16 Má lô'bâ rú'bá ãnî drí, nî rî ró bê drî-'bá tândí ãníkâ õzõ Sítifânásî yí kâtí rî 'bá yî zéle õjilâ gólîyî rî 'bá lôsî 'ëlé gólâ bê Ôvârî drí rî 'bá yî bê.
17 Mâ rî'á ãyíkõ ró, tâlâ Sítifânásî, Fôrôtõnátõ gô'dá ãkâyíkã yî ácâ ïyî trá ãmâ ngálâ ãmâ pâlé, õzõ má õtírî rû' ãnî tâ ïsûlî ãnî ndrê ãkõ drí rî.
18 Gólîyî rî trá mbârâkâ sôlê má 'á, õzõ drílîyî rîrî 'ëlâ ãnî drí tólâ nã kâtí. Ítí rî, nî ïnjî gólîyî tândí ró.

Nî-bê-yâ ãdûkû Pôôlô kâ

19 Krístõ 'bá gólîyî Ásîyâ 'álâ rî 'bá yî 'ê ïyî nî-bê-yâ ãnî drí rôô. ãkôwîlâ yî Pîrîsîlâ bê krístõ 'bá gólîyî rû 'ê 'bé 'bá Ôvârî rî ïrâtälé gólîyî drí 'bâ 'álâ rî 'bá yî bê 'ê ïyî nî-bê-yâ ãnî drí, Kûmú ãmákâ Yésü Krístõ rî rú sî. **20** Gô'dá kpá ãnî ãzí-ãzí yî ndrî tibê tâ lê 'bá trá Yésü Krístõ 'á rî yî 'ê ïyî nî-bê-yâ kpá ãnî drí ndrî. Nî õtírî rû 'ê 'bé vô ãlô 'á rî, nî 'ê nî-bê-yâ ãmâ ãdrúpî yî drí lôvó sî. **21** Mâ Pôôlô, má ìgî nî-bê-yâ nô cù ámâ drí sî ãnî drí. **22** Õzõ õjilâ ãlô ãnî lâfálé sî õ'bâ Kûmú ãmákâ Yésü rî lôvó kô rî, lâñõ â'dô gólâ rî 'ë'á. Kûmú ãmákâ Yésü Krístõ ãgô 'wââ. **23** Kûmú ãmákâ Yésü Krístõ õfê õrê ãnî drí. **24** Mâ lê ãnî ndrî, tâlâ ãmâ ãnî bê trá ndrî ngá ãlô 'î Yésü Krístõ bê. ï'dî 'dî.

Tā-dr̩ L̩lē Ó'dí Óvârí Kâ

Avokaya: Tā-dr̩ L̩lē Ó'dí Óvârí Kâ New Testament

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Avokaya)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

87931ba7-0e83-5f4d-bd6e-8c45876fc354